

Minnehandel. Deel 2

Stijn Streuvels

bron

Stijn Streuvels, *Minnehandel. Deel 2*. L.J. Veen, Amsterdam z.j. [1903]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/stre009minn02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

De wondertijd

De gang van een vaste reeks warme dagen groeide nu tot gestadige zomersterkte. Overnoen troonde de groote zon met vollen weister in den hoog blauwen hemel en daar stroomde een overweldigende vloed hitte en helderheid om het meest, over 't land. De stralen flikkerden in openen brand de laaiende balboorden uit van 't vlammeende wiel dat niemand aankijken dorst en de lucht was één levende ginterspel vol spartelende spietsen van vreugdevuur en blijden brand die openspraaide als een lichtzee vol lust en blijheid in vaste zomerfeest over den wijden meersch - één vloed van groen waar de maaiers nu, in goede noenerust uitgestrekt, warm te slapen lagen in 't versch riekende hooi!

Onder 't hoogwijde gewelf van dien blauwen hemel in de eigen weelde van 't droge reukgras onder 't geweld van dien harden zonne-

middag lag Max te wentelen en door zijn hoofd deunde aanhoudend voort hetzelfde liedje als een blijde bezetenheid:

Daar zijn er drie
Die ik geerne zie!
Liza, Trinette
Daar zijn er drie
Die ik geerne zie!
Liza, Trinette
en Rozalie!

Dat zong, dat speelde, dat danste mée in 't flikkerende zonnespel met den rinkellach van werkende vorken in kleur en beweging wijd uit, wijdom in de bedrijvigheid van daareven, door den meersch - de nagalm van de opene, vrije leute in 't eindlijke hooiveld - hergalmend nog door de ruste die nu met den noenestond ingevallen was, maar voortdraaide als iets dat opgevangen in een droom, niet einden wil en voortgaat in razenden lust, met geen middels te stoppen of te stillen.

En Max lag daar achterover luilang uitgestrekt in zijn hooiopper. Door zijne halfgelokene oogen, tusschen het nettenspon van gedroogde grashalmen gulpte de schitterklaarte als door twee

vensters en vulde heel zijn hoofd binnen te buiten met de roezende zaligheid van licht en warmte.

Wat was er met hem gebeurd in den laatsten tijd? wat ging er om of wat was er veranderd door 't gaan van dien schoonen zomer? Hij vroeg er niet naar.

Hij liet de stralen singelen en dansen rond de ooren en zong m \acute{e} e in gestadig herhalen, het zomerliedje dat in de lucht hing:

Daar zijn er drie
Die ik geerne zie!

Die drie dat was Klara, 't beeld dat gedurig vóór zijn oogen stond, 't meisje van zijn herte en daarmede waren het àl de meisjes effenop - al deze die in 't hooi te ruifelen kwamen of thuis bleven in den stal, al de meisjes van de heele wereld, de goede, blijgezinde, blauwoogige, blozende, lachtandende, de blonde, de bruine, gulle, vriendelijke ronde meisjes! al deze die ooit van zijn leven in zijn oogen gekeken en gelachen hadden.

Ze schetterden over 't land in eeuwige leute en plezier; buiten dat was er niets op de wereld, over 't dorp, over de velden; hij zag ze in de bonte pracht van haar speierende lichte

kleedij en haar wezens lachend in de blozende blijde gezondheid - dat waren de bloemen, de bloeiende bloemen van de wereld, de lachende, de luid rinkellachende bloemen, de schitterende perls die te praal staan den heelen dag in de zon die laaide over 't dorp in den eeuwen zomerdag! En die meisjes allemaal, die wereld, dat dorp en die meersch en die zomer zag hij geern, dat was zijn leven! En als hem dat zoo ineens bestormen kwam, als hij dacht dat hij leefde en meedeed, de genoot was in dat gedurig blijlachend feest, dan haalde hij diep adem, het bloed steeg hem in één vloed naar den kop, hij look de vuisten, rekte de leden en spande het lijf als een ronde boog, gesteund op nek en hielen, en hij wentelde van weelde, wentelde in 't hooi als een brooddronken veulen, levenszot en blij ineens omdat hij twee armen had, twee beenen, een buik en een kop en oogen waar al dat licht en de leute binnenstraalde en weer buiten keerde en ging, vrij als de adem door zijn keel. Hij wentelde, blies den adem hard door de neusgaten uit en lag te jagen als een peerd. 't Scheen hem dat hij alleen lag in den eendlijken meersch, in dien wijden rijkdom en in de ruisching van zijn zinnen klingelden de liedjes weer, al de liedjes van zijn jolige jeugd

en de vogels schaterden daarbij, de leeuwerken van 't hooge schitterblauw boven zijn hoofd, in gedurigen op- en nederhaal de lucht vol.

Daar zijn er drie
Die ik geerne zie
.....
Liza, Trinette
en Rozalie!

De herinneringen, al het geluk van zijn leven draafde dan door zijn hoofd en als hij dacht aan die drie, dan kwam het beeldelijk in zijn hoofd: de eene of de andere waarmêe hij geloopt of gedanst had in den laatsten tijd. Hij onderscheidde ze niet duidelijk en verdoolde erin door de veelte van 't geen er in zijn geheugen stond, maar zij hadden al om 't even vinnig lachende oogen en vriendelijk rond wezen en ze draaiden rond in warrelende bende.

Hij doezelde een stonde weg; zijn leden lagen moe en vast in de donzigheid van 't hooi en hij volgde zijn gedachten die achteloos gingen kijken al den binnenkant van zijn gemoed. Daar leefde de Max die niemand en kende en daar lagen de dingen gescholen waarover hij aan niemand en sprak.

Daarbinst keken zijne oogen uitwendig over zijn lijf; - bachten de hoogte van zijn voeten zag hij vlakuit de groene graszee zonder einde met hooioppers lijk tenten hier en daar bijeengebracht als op een slagveld, en hij wist in elke richting te raden wie van de makkers of boerenmeisjes erbij te slapen of te spelen lagen. Van zoover schenen ze enkele stipjes maar, overspoeld van licht en vlekken bruin of blauwe kleurspatten met wit van hemden en schorten en breedgerandde zwarte en gele strooihoeden. Aan enkele trekken bekende hij den een of de andere, hij zag aan teekens of gebaren wat ze zegden of loechen....

Maar inwendig was hij stil aan 't wandelen in den laten avond, traag over de bane met Klaarken aan den arm, en koppels waren vooren en koppels bachten hem - al de makkers met hun meissen; z'n konden hem niet schelen, Klara was àl wat hij hebben moest en ze wandelden. 't Werd al waziger rondom hem en alles zoo doorzichtig: hij kende en zag wat er zoo seffens gebeuren ging met eene duidelijke zekerheid en hij deed het voor de tiende maal herbeginnen -: Aan den keer van de straat moesten ze scheiden, ze wisten zich alleen en dan had hij zijn meisje in de armen gevoeld en lange gekust....

Dat laatste was niet gebeurd, hij deed het er zelve bij in gedachten nu, herhaaldelijk en hij twijfelde alreeds en gaf toe soms om 't bedrog niet te zien - maar dat meek hem zoo blij, dat was de nieuwe kostelijkheid die lucht en land in feestlicht zette -: omdat hij één meisje, één enkel meisje geerne zag liever dan al de andere en omdat het Klaarken was!

- Meiske, meiske! ik zie u zoo geern! riep hij inwendig.

Ze scheen hem een lichtwippend vogelken dat hij gevangen had met alle moeite en nu hield in de hand om het stil te bekijken.

Heur aangezicht, heur oogen, heur wezen 't was één tooverding dat hij nooit genoeg bezien kon, omdat 't altijd weer anders was en weer nieuw. En dat ding, die oogen, die armen, heur lijf zou 't zijne worden! al wat Klara heette! Dan welde het in hem op als een ziedende vlaag van wellust, geen vleeschelijke wellust - maar eene opborrelende genegenheid, een gedoezige innige begeerte, iets dat hij voor een ander nog nooit gevoelde: een verlangen naar heur handen en heur oogen, een dreeling van haar lijf, een drang om bij haar te zijn altijd; haar te grijpen met de handen en te houden wat hij met zijn herte niet nader halen kon.

Dat vulde hem en bespookte zijn gedachten met een roes van ongedurig geluk: hij had alles willen omgrijpen, de boomen, de huizen, de beesten, alles. Dan voelde hij dat er iets nieuws in de lucht hing, dat het geen zomer was lijk anders, dat de dagen iets aanhadden dat hij niet zien maar raden kon in den schoonen zonnetijd.

Opeens galmde er een hofklokje door de lucht en seffens, 't een achter 't ander, tingelden zij van al de hoven als een trippelenden beiaard hun zang over den meersch. In langgerekte schreeuwen riepen de boeren door hunne handen en uit die groote rust ging in wemelende krioeling het maaiersvolk aan 't roeren. Max wipte op, duwde den strooien hoed vast, snapte eene zeis en ging bij Mon en Warten eenige slagen slaan in 't lange gras. Ze stonden als vechters alle drie op éene lijn en zwaaiden het wapen dat in ronden haal het gras vóór hunne voeten met vette ruisching vallen deed.

Al op één teeken was 't bedrijf begonnen over heel de vlakte. De maaiers en meiden stonden in haar blank hemde in blauwe broek of dunne korte rokken en d'eenen wrochten met de zeis en d'andere gaffelden met de vork

elk onder de schaduw van zijn breeden hoed. Ze strooiden 't gemaaide gras open op de stalen pinnen van de lange riek zoodat 't een lustig lichthandig spel geleek: op en neêrslaan, zoo vlijtig, zoo vlug, met de lange stokken in 't lichte hooi dat reuzelende opvloog en regende, regende rondom neer in 't gouden zonneflikkeren met den spreidenden balsemgeur van 't verdampte zoete sap.

In zijne ongedurigheid liet Max de zeis weer vallen en ging bij de meiden die 't lustig mieken ondereen. Ze handelden kloek de glimmende schacht en loechen bij 't dapper werk in de hitte die de zweetvlekken in natte rondes op 't blauw van haar jakken en 't witte van haar hemden teekende.

z'En konden 't gras niet haastig genoeg openstrooien, de zon verhooide het effenaar, zoo rap dat ze schaterden omdat ze 't de zon niet inhalen konden en overwinnen wilden, in ijver. Daarbij kwetterden zij ondereen de vernoegdheid uit van 't verdane feestvertij en ze hadden tijd te kort om te vertellen wie er al gekozen was voor zomerlief op den verleden ommegang; als ze 't nieuws vroegen aan Rika, antwoordde ze met lustigen zang:

Mijne vrijer is soldaat,
 Hij is ruiter te peerde
 Hij is 't, mijn beste maat,
 Die mij het lieven leerde!

Daarmede klonk de gekkende lach van de maaiers al den overkant in den anderen meersch, de kerels die onder hun eigen leute mieken. Want elkeen was lustig zonder te weten waarom; 't was al dagen lang kermisse over 't land van al het gezang en getier bij de slijtjoelen in 't vlas en dat bracht de lustige feeststemming, die als een zotte roes hing in de zonnelucht.

Al de hooiers, ze deden mede aan 't zelfde groote spel, dat malkaar aanzette om 't gras te doen vliegen in de lucht, het goudregenende hooi! Ze liepen en loechen naar ver en zongen luide om uren wijd gehoord te worden.

Ze vertelden ondereen al de leute die ze gemaakt hadden hier of ginder, op 't een en 't ander hof bij de slijtingen en hoe ze gezongen en gedanst hadden... en waar het morgen en overmorgen te herbeginnen was!

- En gij, Mon, waar werkt uw Lowiezeke nu? vroeg Max aan een werkman.
 - Ziet ge ze ginder niet? dat blauw bloezeken en dien witten hoed - en hij wees in een bende van tiene, twaalf die ginder bij 't

veer, ook het hooi omhoog ruifelden. - We hebben gedanst! jongens, dat ge moest mijn beenen voelen!

- Dat is Kannaerts meersch?

Wel! overal rond waren ze bezig, hij verkende Sef en Lena en Sanne, en ginder bij de beek waren 't Meyers, daar stond het reeds in oppers en bezijds boer Derycke en verder Kraaynest en heel ver, onzienlijk bijkans, zoo klein, zocht hij met de hand boven de oogen onder den rand van zijn breeden hoed, in de richting van Pauwels zevenhonderd.... Ja, die groote was Klotielde en Klara had een witten zakdoek om den hals en Elsje raakte de ijsterlingen toe, Oskar was bij 't voer.

Hij bleef kijken, zag elk in zijn doening verkennelijk in eigen beweging en zwier - en de drie meisjes werden hem één en zoo eigen als zijn zusters: Drie meisjes lijk bloemen even groot en rank, lachende bloemen, even schoon, best zoo van buiten met de zonne gezien - in gedurige schatering en levenslust. Hij zag het aan 't wenden van haar hoofd en aan 't zwaaien van haar bloote armen, - ze waren weeral leutig ondereen en met de knechten nu en meiden in eigen bezigheid zonder ommezien. Hij wist weeral niet aan welke van de drie

zijn voorkeur geven en als hij zocht waarom Klara de schoonste en de liefste was bij hem, dan dacht hij aan dien avond, dat hij ze ontmoet had en wanneer die meid tegen Klara zegde: Klara uwe vrijer komt daar! - Van dán af was 't beslist als had er iemand in zijn plaats den keus gedaan; buiten zijn wil had hij het vast gezet en daarom had hij haar gekozen als zijn zomerlief en dat vervulde hem met gerustheid, als iemand die na lange zoeken iets gevonden heeft.

- Wat heb ik toch al zottigheden uitgestoken! loech hij in zijn eigen. En daarbij kwam de doening van den verleden zondagnacht ineens hem te binnen: met de drie andere deernen ginder in 't Sterreken. God! dat was dàar een nog heel andere doening, waar niemand tenzij hij zelf en de makkers van wist en waar ze gingen om de kerels van 't andere dorp te doen schuimbekken. - Wat was er toch leute in de wereld en wat was het een lust te leven!

- Ei, Rika, zeg, ge zweet eraf jong!

- De zonne bakelt, maar zondag was 't alzo warm en toch beter dan nu! loech de meid hem tegen.

- Daar was meer nerschigheid bij, riep eene andere.

Al den overkant zong een maaier tusschen al 't gebabbel, luide:

O, mijn Mietje gij zijt schoone!
O, mijn Mietje gij zijt snel!
O gij draagt uw blonde kroone
En zij gaat u wonderwel!

Weeral luidden de klokjes voor vespertijd. De vorken vielen en overal kwamen maaiers en meiden in groepjes rond hunnen schenker staan. Marie kwam af met den grooten pander vol boterhammen en eiers en ze deelde 't eten mildelijk rond. De maaiers zaten met opene borst en bloote armen en aten in stillen ernst zonder opzien naar de meiden die, wie hier wie daar, te eten maar altijd luide aan 't babbelen bleven. Zoo moe en waren ze nog niet, om zoogauw achter haar bekomst in eigen hooiopper te gaan robbelen; ze lagen te rollen, zochten geneuchte en wentelden haar lijf, haar bloeiend bollig lijf in 't spokkerend hooi met schatering en schreeuwen. En dan herbegon hetzelfde werk en leed dezelfde lust. Ze hooiden zoolang en roeiden met de vorken tot de zonne te westen hing en weggezonden was achter de wolken aan den einder. En de zoelte kwam

stilaan over den meersch gewaaid en de dampen stegen in bleek dunne wasems uit de beek en uit de grachten. Als 't avondklokje klepte en 't hooi in groote ketsen stond, begon de algemeene aftocht - bij benden ging elk zijnen weg naar 't dorp of naar eigen hofsteê. Ze hadden hun kloefen, panders en kannen op den top van vork en zeis gehangen en droegen ze hoog over den schouder. Hier en daar iemand zong een liedje, traag of tierde een enkelen schreeuw die galmde tegen, naar 't luider geroep en gezang dat kwam uit de verte waar ze slijtinge vierden in den avond. d'Een bende overging de andere, ze wisselden dooreen met nieuw geruchte zoolang zij den weg te zamen gingen. Bij vlagen woeien de luchtstroomen nu warm, dan koele van 't hooge dorp af naar den meersch.

- Fel weer! riepen de kerels.

- Goed om te hooien! - dat was me een zonne vandaag! Nog een week alzo stoken en 't is allemaal opgeschept.

- Goên avond! Tot morgen!

De benden scheidden en elk ging zijn weg. De bloote voeten trappelden in 't zand van de straat en elke groep liet een hooge stofwolk achter.

De meiden hadden nu haar jakken boven de

bezweette hemden en ze zwaaiden den strooien hoed aan de hand. z'En zegden niet veel meer, en geene die nog ommezag naar den meersch die nu eens en verlaten lag onder de witte vlake van waterdamp en deemstering. De riescharren kwekten haar eentonigen schreepschreeuw met de puiden die gerrebekten in de grachten. En uit de verten, overal rond ging 't geruchte in lange schreeuwen: de zegekreten der slijting en de liedjes die gingen als een zwakke trippeldans en lichte deining gesmoord tot een zachte prazeling door de stilreine avondlucht.

Max liep nevens zijn zuster en hield de drie rijzige meiden in 't oog, de dochters van Kannaert die met wiegende heupen en draaiende schouders, kloek voorwaards stapten. Hij was moe, verlangde naar zijn bed maar kon het toch niet uitdoen nog eens naar 't Sperrenhof te gaan aler te slapen - dat was om den schoonen dag zijn schoon einde te geven. Hij verwachtte nog wat leute van dien avond.

Op 't hof liepen de hooiers uiteen elk naar zijn bezigheid tot ze de tafel gedekt vonden onder de groote lindeboomen.

Achter eten wandelde Max stil de poorte uit, zonder te weten waar naartoe eigenlijk, maar hij

volgde geleidelijk den drang die hem dreef.

Hij luisterde naar de slijtliedjes, keek over de vlaschaards die er nog stonden, rechte gehereld en rijpe en schoone, de kostelijke vrucht, gereed om gesleten te worden - morgen misschien.

Verder kwam hij langs de hooge roggevelden, de tarwe, de beeten... en dat bracht in zijn hoofd alteenegader den draai van het altijd keerende werk van het boerenbedrijf.

De dag was rechts verdaan in het hooi en hier stond het andere al te wachten en de nieuwe spannende bezigheid zou herbeginnen al een anderen kant. De boer had het werk maar te schikken bij beurten want de reeks zat zoo goed ineen dat ze zonder verpozen van 't een aan 't ander mochten vallen, de zon miek het rekewijs rijp gelijk ze 't in 't voorjaar rekewijs gezaaid en geplant hadden. Maar nu in den laatsten tijd had ze zoo strange gestoofd en zoo fel geglinsterd dat 't al om 't even rijp te wachten stond. De handeling draaide als een jagende wiel vooruit - van hooi naar rogge en als ze een gestolen dag in de beeten geschreept hadden tierde de onrustige boer al: dat de tarwe ging reuzelen van rijpte en haastig af en geschoren moest worden.

Maar Max liet dat alles kalm over zijn hoofd gaan

alsof het hem noch af noch aan ging; hij bezag de dingen in zijn onberoerde breedheid en wandelde voort met de handen in zakken zonder te weten hoe, maar uit loutere gewoonte kwam hij weer aan de opene poort te Pauwels, en 't lustte hem als hij al veel stemmen hoorde en hij verlangde om er wat te liggen en te luisteren in de koelte op de werf.

Dien avond weer was er veel volk; Sef Kannaert, de lange, goedige knaap zat al den eenen kant bezadigd te praten in stilte met Klotielde; Klara zat te midden de kerels bij Vramme, Koopman en de Kraaynesten, te luisteren naar Hector die reekaan zijn reis vertelde en van een groote boerderij en de vele rassepeerden die hij gezien had. Elsje was in den boomgaard en schudde de onrijpe appels en peren van de takken en kwam met haar voorschoot vol, op eene bank zitten en knasperde er de sappigzure vruchten op. Fons Kraaynest ging erbij om haar te plagen, hij roofde de appels uit haren schoot en dan bleven zij bijeen en vertelden eigen zottigheid zonder nog naar de anderen te luisteren die nu elk 't zijne uithaalden van de verleden zondagen waar ze den zomer rond, op alle dorpen de feesten en kermissen afgeloopen hadden.

Daar werd afgesproken wat er nog te verwachten, waar er nog te gaan was en ze regelden ondereen om zondag den boer te bezoeken en zijn peerden te bezien waar Hector en Vramme zulke wondere schoonheid van vertelden.

Zoo lagen ze daar en leefden, de knapen in hun volbloedige, openluikende jeugd, in hun overmoed en kracht die 't stevige werk niet beheeren kon of temmen. Ze waren en bleven overal in eigen element, de koningen van de streek; gelijk waar ze gingen ontmoetten ze overal boeren als zij met land en vruchten lijk het hunne, menschen met denzelfden aard en goesting, hun taal en spraak vond overal denzelfden weerklank, met altijd nieuwe dingen in 't oude om te verhandelen.

In zijne herinnering herleefde Max alzo de doening van de verledene zondagen, dat ronddretsen over heel de streek, de hoven van den omtrek waar ze vreemde en voor den eersten keer toevielen als familie ontvangen werden en als goede kennissen vertrokken waren met belofte van terug te keeren. Elk had zijn dorp waar hij 't uithangbord kende en een meisje wonen wist waar ze zich uitstrekten en zitten bleven, breedgevig in 't bier, een halven nacht lang....

dan keerden ze terug arm in arm, zonder boomen en velden te verkennen en zongen en mieken groote stoornis bij de slapende dorpelingen.

In gezonde, gezapige leute lagen ze dat nu te vertellen aan de boerendochters die hertelijk meeloechen.

Slapenstijd kwam altijd te vroeg als ze daar zoo gemakkelijk aan 't kouten waren en ze scheidden dan stil uiteen elk al zijnen kant.

Max kwam naar huis met Sarel Derycke en ze vertelden gemoedelijk 't gene hun effenaar inviel met heel innige dingen daarbij over de makkers of over hun eigen.

- Zeg jongen, hebt ge nog de pastor niet gezien?

- Hoe dat? vroeg Max verwonderd.

- Hij is op ronde, ge krijgt hem wel; w' hebben wat te veel geruchte gemaakt verleden zondag; bij mijn moeder is hij komen schande spreken: dat die baldadigheden moesten ophouden, dat 't zonde was voor deftige boerenzoons....

De twee kerels schoten in schaterlach.

Wat later:

- Weet ge 't nieuws van Pharaïlde, Max? ze krijgt heur hofsteê - dat ware iets voor

u; oom Mullie gaat bij zijn zuster rentenieren en 't nichtje krijgt heel 't belai met hofsteê en al...

Max monkelde en zei niets. Hij kende Sarel zijn inzicht als hij dat zegde; ze liepen een eind zonder spreken en dan wisten ze wederzijds dat er iets gedoken bleef onder hen waarover ze liefst niet spraken.

Als Sarel weg was dacht Max aan den pastor niet meer noch aan Pharaïlde maar hij meumelde in zijn eigen: wat moet die kerel hebben te Pauwels? maar hij wist geen reden om hem daar weg te houden en kon hem niet verbieden naar Klara te kijken....

In zijn bedde meek hij dan voornemen niet mede te gaan zondag naar Krane's peerden, hij wilde thuis blijven en met Klara alleen ievers gaan wandelen. Dan gevoelde hij 't geen hij meer ondervonden had: eene plotse verandering in zijn gemoed, eene goesting zonder reden om te weenen in al zijn geluk, hij aanzag zijn leven al een anderen kant: hij was moe van die luidruchtigheid en verlangde naar iets anders, er was iets voorbij in zijn leven, er hing eene andere lucht over 't land maar hij kon er met niemand over spreken omdat hij zelve niet wist nog wat het was; het ging op en af

bij vlagen, smolt soms heel en al weg in wazigheid bij dage 't gene 's avonds zoo stellig als een duidelijke zaak ingebeeld stond. En als 't nu weer zondag was moest hij lachen om zijn betoovering en hij was de eerste te Vramme's en de grootste babbelaar te peerde en de stoutste te Vincke's en te Krane's op 't vreemde hof en in de stallen.

Wanneer of hoe hij thuis gekomen was wist hij weeral niet te zeggen, maar in een ommedraai, met 't ontwaken was er iets nieuws gebeurd in zijn gemoed: al de droomerij en geleuter met meisjes 't was er allemaal uit en hij voelde zich de sterke boer en de liefhebber van kweek en schoone beesten. Ze waren gisteren ondereen zoo bedaan van de prachtige peerden en ze hadden zooveel gesproken, de boerenzoons en geregeld en geboft dat ze al om ter meest en ineens peerdenliefhebbers geworden waren en ze gingen in vast besluit aan 't kweeken gaan. - Met die gedachten opgewonden liep hij rond, en met leede oogen bezag hij den krasselingen reun en heel zijn vaders doening stond nu ineens zoo krottig en klein bij 't geen hij elders bestaande wist.

De peerden, de schoone vlaamsche peerden woonden daar in zijnen kop; het groote hof met

den breede beestenkweek, met stallen lijk kazernen, Vincke was met een kleintje begonnen en in korten tijd rijk geworden. Hij benijdde de acht zonen die elk hun eigen vlugge rijpeerd hadden en woekerden in de veulens en merries die wereldvermaard, de hooge prijzen haalden op al de keuringen.

Moest hij zoo oud gegroeid zijn en altijd voort hetzelfde koeiboerken blijven?!

In zijn eerste opgewondenheid vertelde hij aan zijn vader: dat het een lust was om zulke prachtige peerden te voeren en 't geld dat ermede te winnen was! - We moeten heel onzen stal verkoopen, vader en herbeginnen... Maar de boer schudde den kop:

- Wat krijgt ge nu jongen, - we hebben geen geld te veel om het in peerden te steken!

- Maar Kannaerts deden het ook en Derycke's, daar was anders veel geld mede te winnen dan met beeten en aardappels te kweeken.... en gaan we nu achterblijven?

Maar Vanneste loech hem uit en wilde er niet meer van hooren. - Dat zijn heere-boeren ginder in 't noorden, gromde hij, wij werken niet voor de pracht maar om geld te winnen; laat ons maar stillekes voortdoen. Moeder ook vond het zot en ze wilde van geen verandering

weten. Dan bleef hij zinnen in zijn eigen, kwaad omdat hij zijn eigen meester niet was; hij voelde geen trek meer in 't dagelijks werk en hij droomde naar middels om zelve ievers hengsteboer te worden op een groot hof.... en dat liet hij botten en groeien in gedurige hoofdbezigheid. Zijn onbewuste meeleven in vaders doening was ineens uit, de jongenschap was voorbij en hij voelde dat er iets gebeurde achter die weelde van uitbundig verleeft jaargetijden, de schreef waar hij een sprong ging doen op eigen beenen gelijk hij het beleggen en doen zag bij de boerenzonen van zijn leeftijd; maar het hof waarvan hij droomde kende hij nog niet, hij wist het niet staan of hoe hij het moest krijgen dat vond hij niet. Hij wist nu dat er iets ernstigers te doen was: dat hij iemand worden moest en ging op zijn eigen komen eens.... Maar de dagen met 't keurende leven sleepten hem voort mede en hielden hem tegen zijn wil in denzelfden kring gesloten. En de drang naar nieuwe leute en verzet verstrooiden hem weer, de vogels zongen hun geswater rond zijne ooren; alles bleef zoo vast in zijne haken dat hij nergens den eind zag om met grooten ruk uit het bestaande te springen in eigen handeling. En hij leefde voort maar dat keerde toch in gestadige droomen en

werkende gedachten die gedurig bouwden aan de ingebeelde toekomst, en hij bleef in de vaste verwachting dat er iets gebeurende was en dat hij den belegden weg zou gaan zonder dat er hem iemand ging kunnen afbrengen. Soms scheen hem de gebeurtenis heel dicht bij, 't lag zoo gemakkelijk te doen, een stap maar: er kwam een hof open, zijn vader pachtte het en hij zelve woonde er op, en was getrouwd met Klara van 't Sperrenhof. En 's anderdaags weer stonden de boomen zoo vast in den grond en de menschen waarmede hij leefde wisten er niets van wat hij al gedaan dacht en gebeurd en 't zelfde leven scheen hem eeuwig te moeten voortduren zonder mogelijke verandering. Daarbij bleef hij altijd in de onzekerheid of hij wel vast op Klara mocht rekenen; zoolang hij erbij was toonde zij heur genegenheid maar ze ging er zoo breedluchtig door ook zonder hem; als hij weg was gaf ze heur genegenheid rond aan elk endeen en loech dat 't rinkelde. En wanneer hij heur vroeg waarom ze zoo met alle kerels tegelijk omging bezag zij hem met heldere oogen.

- Waarom niet? vroeg ze hem oolijk, 't is maar leute! en ze plaagde hem dan zelf en noemde al de meisjes die hij vroeger en nu nog belonkte en leugens wijs miek. Hij wist niet wat

daarop te antwoorden maar 't geen hij zelf natuurlijk achtte voor zijn eigen kon hij van haar niet verdragen en hij hield zijn weerzin gedoken omdat ze hem anders had uitgelachen.

Later verwaaide dat weer in de omgeving van ander bedrijf, hij veegde zijn botten aan àl die hoofdonrust en voelde zich weer jong en ver nog van de groote daad die hem moest maken tot gestadigen boer en hij rolde in den roes van onbekommerde jeugd en 't ernstige bleef uitgesteld.... voor later.

Er kwamen nieuwe uitgangen en de zomer werd weer het ongebroken lang einde plezier in volle leute van 't eene naar 't andere.

Een avond had hij moeie Mullie op 't hof zien komen, de oude krabachtige moei van Pharaïlde, de rentenierster en dat miek op hem een narigen indruk. Ze zwegen als hij binnenkwam en 's anderdaags merkte hij aan moeders stille bijhoudende doening dat er iets gaande was. Daarmede kreeg hij de innige benauwdheid dat ze een zaak aan 't beramen waren buiten zijn weten, dat ze hem iets opdringen zouden en hij voelde zich weer de kleine jongen wien ze 't baantje zouden trekken, een heel ander dan 't geen hij later zelf wilde begaan. Hij vermande zich op voordeel en be-

sloot sterk te zijn: ze zullen mij niets doen dat ik zelf niet wil, meende hij maar vreesde toch voor den uitval.

- Is de pastor niet geweest? vroeg hij in 't stille aan zijn zuster.

- Ja, jongen uw sermoentje is gereed en nog wat erbij, deed ze met een fijn oogknipje.

- Wat is moeie Mullie hier komen doen?

- Weet niet. Marie bleef gesloten, er was niets meer uit te krijgen.

- Loop naar den duivel! riep hij kwaad, wat kunnen mij al de moeien en de pastors van heel de wereld! Hij was de vrije kerel in zijn jeugd, hij voelde zijn lijf zoo sterk en zijn kop zoo gezond, zoo levenslustig; van moeder kon hij wel een lesje verdragen, dat was zoo seffens vergeten - en voor 't andere: ze zouden hem toch nooit verkoopen zonder hij erbij was! Hij zat zoo vast in de omgeving van makkers en meisjes, hij voelde zoo'n behoefte om buiten ver en bij, de groote leute op te doen, te zwemmen over 't land in de wijde lucht en nu loech hij met die eerste vlaag van levensernst die over hem gewaaid had en gelukkig voorbij was; - 't zong hem door den kop in eeuwigen zomerdans:

- Wij zijn de jongmans van plezier!

Daar waren nog bloemen op 't dorp en al wat er omme stond was 't hunne om er vrij en naar lust van te genieten. Wie kon er dat verbieden of kwalijk nemen? en hij mijmerde voort aan zijn eigen geluksroes met de loopende rustig blijde dingen die vóór zijn oogen kwamen en zonder einde schenen: de vaste genegenheid vond hij al waar hij keek en zijn weelde was als een gestadig groeiende rijkdom.

't Was in de stilte van dien noenestond als er geen mensch in huis was en Max zonder achterdocht wat kwam rusten in de koele kamer. Daar had vrouw Vanneste hem afgespied en ze stond al vóór hem en hield de deur toe en begon eer hij 't hoorde aankomen.

- 'k Ben beschaamd dat ge mijn jongen zijt! riep ze heel luide. Dat de pastor van u moet komen schande spreken! 't ligt me al lang op het hert en nu moet het eráf, en dat nachtuilen en die wilde streken moeten ophouden, of gij hier buiten. Ze was al tenden adem. Max lag zonder roeren, geduldig te wachten en hij bezag haar soms en wilde vragen wat voor groot schelmstuk hij wel mocht bedreven hebben, maar hij hield in: dan zou het nog slechter gaan meende hij.

- Als ge zoo zot loopt achter 't vrouwvolk,

wel, neem er eene en trouw dan, hoe eerder hoe liever...

- 't En is niet van éene moeder, 'k zie ze àl om 't even geern! dacht hij inwendig.

Dan bedaarde zij stilaan en sprak zachter:

- Zoudt ge misschien geerne trouwen! De pastor heeft ons iets voorgesteld, hij vond het goed - moeie Mullie is hier geweest...

Hij luisterde gespannen.

... Ignaas gaat van zijn hof en als Pharaïlde een boerenzoon trouwt zou ze daar de rijke boerinne worden; w' hebben dat beleid ik en Vanneste en: dat en ware niet slecht.... Maar Max schoot ineens los:

- Ik trouwen, moeder! - Hij sprong recht op het bed. - Ik trouwen? 'k En trouwe niet, 'k en trouwe met niemand! ha, ha, trouwen! en hij schoot in geweldigen schaterlach zoodat moeder bedremmeld stond. - Als ik trouw, dan is het met een meisje dat ik geerne zie, anders en trouw ik niet! - Moeder schudde 't hoofd.

- Zotterik, dat en is zóo niet te versmijten, g'en zult zulk geen kanse meer krijgen, en 't is 't schoonste hof van de streke en g'n moet geen cent meehebben voor uitzet.... laat die twee eens dood gaan, ge wordt schatrijk mijn jongen!

Maar die berekening raakte zijn gemoed niet.

Hij wist daar al niets van - 'k En trouw er niet mée! moeder, nooit! riep hij en sprong van 't bed naar de deur.

- De peerden wachten, 'k moete voort.

Buiten haalde hij diep adem en hij zong en schuifelde om zijn eigen angst en verslagenheid te duiken. Met zijn koppel peerden aan den wagen vertrok hij naar 't veld.

Overall wijd uit wrochten de pikkers en meiden in 't vlammeende zonnlicht; 't klonk van leven en zang, breed open, vrij, den dag lang en 't geen de kerel in de kamer ondervonden had werd hier afgeschud en verging als een zotte onmogelijkheid in 't hooge gewelf van de lucht. Maar 't klopte als een wreede dreiging voort in zijn kop - ha! ze hebben het alzóo belegd, ginder gaan boeren! neen, jongens gij en zult me van mijn baantje niet trekken!

In huis bij 't eten en 's avonds merkte hij nog de narigheid en zag op moeders en vaders wezen dat er iets haperde; z' en spraken geen woord en de plooiën van vaders lippen bleven nauw toegenepen gelijk altijd als er iets tegen zijn zin gebeurde. Marie liep vlugvoetig door 't huis en over de werf en ze zong haar liedjes. Nu en dan eens, in 't voorbijgaan bezag ze Max en monkelde fijn ten teeken dat ze wist

van de spanning. Maar de kerel liet er zich niet aan gelegen -: Ik ben geen schaap toch, meende hij en deed zich geweld aan om luider te spreken in de stilte, hij zong buiten en babbelde lustig met de meiden en pikkers op 't hof.

- Zoo zal het wel overgaan, dacht hij.

Hij hoorde wel soms dat ze vezelden in huis en bezig waren van dingen die ze verzwegen als hij bij kwam, maar hij gebaarde er geen acht op te geven. Het bleef beslist verworpen en hij was blijde dat ze hem gerust lieten. Als vader niets zei dat was 't bijzonderste; hij wist dat moeder hem praamde om te spreken, hij had er een eindje van afgeluisterd achter de deur maar de boer wandelde door met zijn kalmen stap over 't hof - die zaken bleken hem onverschillig te laten: elk zijn dingen, dat was simpel lijk goên-dag en hij moeide zich in de zaak niet.

Een keer dat Max met Marie alleen in de keuken waren kon hij zich niet meer inhouden, hij liet zich op een stoel vallen en begon luidkeels te roepen:

- Meiske, peins nu, ze willen mij doen trouwen, de pastor, moeder, en gij ook zeker? - met die Pharaïlde omdat ze rijk is, omdat ze eene hofstede heeft en omdat heur oom en

moeie oud zijn en een vet testament gaan maken!.... en hij zat te lachen, te lachen dat hij krulde - met zulk een schepsel trouwen, ha, ha, ha! en Marie begon ook te lachen en Vanneste die binnen kwam moest ook lachen omdat de jongen 't zoo zot vond en zoo geweldig te schateren zat.

- Dat 't met Klarke van 't Sperrenhof ware, he, kerel! zei zijn zuster.

- Die zijn goeste doet is weeldig, zegde de boer en hij ging weer bij zijn eigen bezigheid, ernstig en gedaagd.

Binst de week vond Max weer een brief in zijn bed, hij verkende 't geschrift en gaf hem zonder bezien aan zijn zuster omdat ze hem toonen zou aan heur vriendinnen.

Zoo overschreeuwde hij zijn eigen omdat 't afgedaan en uit moest zijn voor altijd, want inwendig vreesde hij nog wel dat ze hem overlappen zouden en flauw maken met al dien rijkdom en dat ware zijn ongeluk geworden, hij wist het. Wat moesten al die menschen hun pooten steken aan 't geen hij zoo vast voorhad om zelf te beredderen? wisten ze dan niet dat hij iets anders zitten had, 't geen hem naarging? en door al die gebeurtenissen kreeg hij van langs om vaster zijn voornemen: met Klara voort

te doen. Waarom kunnen ze mij niet gerust laten met mijn liefde? Waarom moeten ze het mij moeielijk maken? En hij overtuigde zijn eigen dat hij iets ernstigs doende was, iets dat over zijn leven moest beslissen. Hij voelde dat de jongensleute uit was, dat hij mensch werd en dat 't meisje nu voorgoed in zijn kop woonde die de zijne moest worden in ernst. 't Was zoo jammer nochtans, waarom moest er altijd dat trouwen bij staan als er sprake was van een meisje? Ik zie haar geern en anders niet, dacht hij, en dat was om een reden te geven aan de betoovering die hij op zijn gemoed voelde, de gejaagdheid van dat aanhoudend gedacht dat hem den dag door bestormde overal waar hij ging; die angstige behoefte die hem dreef om haar te zien, terwijl hij te zinnen zat op 't snok van zijn kar. Dat bleef hem bij als een ziekte, de gedurige wellust van zijn jongheid en hij schaamde zich niet meer het te toonen. Als zijn zuster hem spotlachend vroeg: - gaat gij er alweer naartoe? bezag hij haar vreemd, hij monkelde of 't hitste hem ineens tot kwaadheid en hij antwoordde met een bitsigen snauw en ging toch voort in zijn harde koppigheid met 't bewustzijn van zijn kinderachtige handeling. En dan onderweg vroeg hij zijn eigen: wat is

er toch voor wonders aan dat meisje? wat heeft ze gedaan dat ze me zoo betukt, betovert en gevangen houdt en dat ik er altijd wil bij zijn? En waarom is het uit met al de andere en zijn ze uit mijn zin gegaan? Hij verstond er niets van en deed maar voort. Als hij er bij kwam werd ze weer het meisje lijk al de andere en hij wist niet wat hij haar zeggen moest en durfde haar niet aanraken. Er was anders zooveel leute in dat vrij verkeer en hij wist dat het daarmede ineens uit zou zijn, omdat hij in de vroegere makkers de lustige gezellen niet en verkende als ze getrouwd waren.

Maar hij troostte zich: de tijd zou wel raad brengen en er lag nog veel tijd vóór hem en alles zou wel vanzelf zijn goeden uitval krijgen.

Een volgenden zondag achter de hoogmis, dat de boerenknappen te pieroogen stonden en te gekken naar de meisjes die buiten kwamen uit de kerkpoort, regelden zij ondereen den uitgang voor de achtermiddag. - Kannaert wist van een grooten peerdenkwecker, boer Vincke, die vier schoone dochters had en ze wilden daar kennis en nieuwe leute gaan maken!

Maar Max had ander dingen in den zin, hij kon zich niet meer verheugen met de bende, 't was alsof zijn kaakbeenderen moe waren van 't danig

lachen, en hij wilde iets anders - daarom liet hij Kannaert, Kraaynest en d'anderen vertrekken en ging op loer om Klara te vinden als ze van 't lof naar huis keerde.

- Ei, meisje, laat ons wat wandelen?

Heur zusters gingen naar Derycke's met Mathielde en Leonie en hij zelf leidde Klara mede te veldewaard op, over den hoogen kouter. Hij vertelde haar alles: dat hij 't groote hof en 't land en 't geld liet varen, dat hij vrij wilde leven en dat 't met Pharailde voorgoed áf was: - ze kon een boerenjongen zoeken waar ze wilde of met den koeier trouwen.

Klara liep nevens hem en ze loech om al wat hij zegde. Dan spraken ze ondereen gezapig over de dingen van hun eigen leven en als dat uit was, liepen ze voort al kijkend naar de vruchten.

Dat was in den stillen zomerzondag dat zij gingen door de eenzame vossenwegelkes, diepe gekloofd tusschen de haverstukken en groene hagen en er vlogen veel vogels in de lucht. Dat was hier de zomer van hun jeugd, de velden die ze kenden met de hoven daarin en ze noemden de dochters en zonen die daar woonden en bespraken al 't geen er mede omging: hoe ze thuis zaten, ievers te wandelen of leute en minninge mieken in 't een of ander dorp waar de orgels draaiden.

Op hun wegen ontmoetten zij er anderen die twee en twee gelijk zij, dichte bijeen wandelden zonder spreken; ze groetten elkaar met stille woord en loechen met de oogen in 't voorbijgaan preusch omdat ze voor de eerste maal alleen bij elkaar gezien waren. En dan weer verder, voetje voor voetje, zaagt gij ze gaan, rondkijkend of nederwaard in eigen genot van 't samenzijn zonder meer; en hunne handen speelden al elken kant van den wegel met de bellekes van de haverstalen of ze zochten eene roode kollebloem die ze op malkaars borst vestten.

Zonder dat hij 't haar zeggen moest wist hij Klaarkes vaste genegenheid, hij zag het in heel haar wezen en z'n hadden niets te regelen of te spreken met malkaer tenzij om te herbeginnen 't geen ze doende waren voor den naasten Zondag. De toekomst lag vóór hen aan den verren blauwen einder waar de zonne zonk en zij 'n vroegen niet wanneer ze 't gedroomde landgoed bewonen gingen. Dat was iets voor veel later, daaraan ze nu nog niet denken durfden en als hij het waagde erover te spreken was het altijd met halve woorden en dan gelek het op iets dat plots beginnen zou, eens dat ze elkander zouden hebben in volle bezit -: een bovenwereldsch

geluk dat als een uchtendwasem over hun doening zou hangen voor altijd zonder geruchte of stoornis.

Max wist niet hoe het ging; dezelfde heilige innigheid die hij kende uit die maneklare nachten, hing nu bij vollichten dag overal rond in de lucht als water om in te zwemmen.

Waar zij stonden was er nergens een mensch te zien, ze waren alleen op het wijde land; het rijpe koorn en de haver wiegde onder hunne oogen in gestadige golving op en neer met zijigen blank van de zon erboven in waterkeerenden glans en het traagstil ademruischen onder 't duwen van het windeke. Heur zachte hand voelde hij in de zijne en hun voeten torden zonder geruchte voort in 't mulle witte zand van den weg.

En ze kwamen bij 't steenen kapelleken onder de groote kruinen van vier eeuwenoude lindeboomen. Klara stond te kijken door de houten traliën naar 't Lieve-Vrouwbeeld en het lustige meisje van altijd, was nu ernstig bezig in haar eigen. Dan kwamen zij te gader en zochten in de schors van de oude stammen naar de koperen spelden die de nieuw verloofde paren met hun wederzijdsche belofte bij Onze-Vrouw in den boom komen steken waren.

Ze vonden er van alle soorten: kleine koperen naaldekes met gekleurd glazen koppen die twee en twee, paargewijze in de schors staken; en ze raadden en vertelden elkaar wie er geweest was, wie er in denzelfden achtermiddag zijn geloften was komen doen. Dan keerden ze langs den Landschen Nachtegaal, een anderen weg achter 't dorp weer naar huis en met 't zinken van de zon kwamen ze weer bij 't sparrebosch aan 't hekkenpoortje waar Klara moest ingaan. Daar stonden ze nog een wijle den tijd te rekken, bezagen de hooge lorken waar de zon zoo kleurig door de frinjeling van de plathangende takken speelde. Zij zegden niets maar op hun wezen lag de stille blijdschap.

Waarom zongen de vogels zoo luide en weeldig in den zwaren lommer? 't Was er zoo waterfrisch ook en koel in 't einden van den dag en 't hof was zoo rustig en zonder leven in verlaten vrede. Ze luisterden; bij 't minste geruchte schrikte 't meisje op, trok hare hand weg - niemand mocht hen daar zien, waarom en wisten zij niet maar als er weer een ritseling in de takken roerde, sprong Klara 't hekkenpoortje binnen en liep vlug als een hinde door 't dreefje naar huis. Max bleef er nog lange staan, hij kon niet weg van onder die

goede, oude sperren die zwart en blauw gereekt in ronde die plek omheinden, en hij voordacht dat 't jammer zou zijn hier eens groot geruchte te komen maken en stoornis rond het hof waar de drie meisjes met haar broer en Pauwels en zijn vrouw zoo weeldig bijeen en gelukkig samen leefden.

Hij keerde naar 't dorp en binst dat rond hem de helderheid verging in smeltende melknevels met breede mazen, overweldigde hem eene overvoldane zaligheid zonder einde en er viel een wondere weemoed over hem, zoodat hij op de tanden moest bijten om niet te weenen. En en dat was te herdoen, een begin nog maar van al 't gene nog te genieten was.

Hij zocht de makkers nu in den Arend, in de Zwaan en bij hen werd hij weer de lustige kerel, de liefhebber van 't koele bier en luchtigen zang. Zijn uitgang hield hij verdoken maar 't deed hem deugd als ze pieroogend te weten toonden van waar hij kwam en met wie hij gewandeld had.

Voor een weke lang was hij weer goed.

't Was hertezomer nu en 's uchtends en 's avonds zat er een frischheid in de lucht en een belofte van een heele reeks zomersche dagen die 't ontwaken elken morgen zoo blij miek met die verrassende kleisterklaarte zoo vroeg.

De tijd was nog nooit zoo kalm en Max zong en wrocht er lustig door en niemand kon het merken wat groot verlangen er in zijn hoofd schuilde en wat er daarbij nog al leefde dat hij gedoken hield. Hij zegde het aan niemand, maar de boomen zag hij vroeger zóo niet en den speierenden rijkdom en glans en kleur overal; hij zag het nu zonder weten: 't loech hem al toe, menschen en dingen en hij voelde zich zoo vet, zoo weeldig en overal waren de vogels doende lijk hij zelf in blijden levenslust.

Ten ontijde kwam Fons Derycke bij zijn zuster wat staan vezelen en dan bleef hij aan den kant om hen niet te storen en 't deed hem deugd dan te zien hoe ze daarin leefde in eigen genot, de jeugdige, bloeiende deerne met kop in de lucht en zwaaiende armen, heur gezond ronde lijf vooruit, recht op de beenen en oogen die straalden en heur bellestem in gestadigen lachenden klank. En daarrond draaide het bezige bedrijf in wendenden wentel van knechten en meiden de lange wekedaagsche einden zonder dat iemand van buiten verstrooiing bracht of stoornis.

En den volgenden zondag was het weeral lijk de andere, als in stilzwijgende afspraak, elk bij wie 't hem geerde: ze zetten uit al dooreen

Oskar met zijn zusters en hier of daar ontmoetten ze een makker of meisje en zoo vertrokken zij gekoppeld samen waar ze wisten leute te vinden. Dan gebeurde 't ook wel dat Klara ongewillig was en om Max te plagen, met een ander liep. De jongens waren heur al om 't even lief en dan zegde ze hem ook met heur snugger smoeltje en vooruitgestoken kin -: dat Pharaïlde op hem wachtte, dat hij met haar afgesproken was, en ze zond hem weg.... maar 't was enkel omdat ze hem nog eens wilde doen herzeggen: dat zij Klaarken, 't eenige meisje was waarvan hij hield, 't meisje van zijn hert en dat hij er nooit geen ander bemind had.... dan monkelde zij weer tevreden en liet hem bijkomen en wandelen nevens haar.

Die omkomende zondagen waren zoo verschillig en zoo gelijkend en als hij de gebeurtenissen ervan overdacht, verdoolde hij of 't wel gedroomd of geleefd was en of er wel ooit een einde zou aan komen of iet tegenvallen; neen, nu had hij de dingen vast in de handen en 't zou alles worden gelijk hij het wilde.

Een enkelen keer kwam hij wat laat te Pauwels op 't hof, een zondagnoen en de boerin zegde hem dat ze reeds vertrokken waren; alwaar en wist ze niet en wie er mede was

durfde Max niet vragen. Hij ging op zoek, werd kwaad in zijn eigen en nog meer als een werkman hem nariet: of hij ze niet gevonden had! Hij liep doelloos rond, bezocht de landsche herbergen in den omtrek en deed nu onwillens denzelfden weg dien hij zoo dikwijls gegaan had met haar: over den hoogen kouter tot aan 't kapelleken-ter-linden. Dien weg had sedertdien voor hem eene bijzondere beteekenis, elke grasstruik langs de kanten, verkende hij met de kostelijke stukken herinnering daaraan; hij zat nu op hetzelfde bankske waar de verloofden kwamen zitten die ondertrouw gesproken hadden en hij ging ook de spelden tellen die twee en twee in de lindebollen gesteken zaten. Maar hij moest weg want de mistroostigheid bleef hem bij en de moedeloosheid overviel hem met den stillen avond rondom. En de vrede waarde over alles; vóór 't hoveken waar Philemon woonde, hoorde hij het orgel en den jongen die zong en hij dacht hoe het wel mogelijk was daar zoo ingesloten te zitten als men jong is.... en medeen vielen zijn gedachten op den schoolmeester waarvan zijn zuster hem verteld had - die verzen en briefkes schreef aan meisjes die niet bestonden tenzij in zijn aardige verbeelding....

Hij overschouwde heel het dorp en vond die twee vreemde jongens nu wel gelukkig maar hij verstond hun doening niet. Bij zijn eigen was hij heel ontmoedigd daardoor en al 't geledene geluk lag met den slag verzonken; hij geloofde aan zijn meisje niet meer en twijfelde of hij haar ooit zou krijgen.... en medeen werd hij boos om al die verloren moeite en nijdig tegelijk van alwie naar heur zou kijken of haar aanraken. Hij voelde een drang om zijn overdanige kracht op iets uit te werken, met zijn vuisten iets omver te trekken of te slaan en zijn rijzende woestheid bot te vieren gelijk waarop; en gaande, overlegde hij zijn eigen geval. Sarel Derycke zal heur mede getweefeld hebben, dacht hij met stelligheid en dat bereed hem met ongedurige afgunst: hij wilde weten wat die kerel haar zegde, wat hij deed en al zijn onderstellingen plaagden hem al erger en hij ging zijn onwil verdrinken bij de dorpelingen tot laat in den nacht.

's Anderdaags ontweek hij met denzelfden weerzin op 't gemoed, hij liep met gebogen kop en sprak tegen niemand en hij gromde over zijn eigen lammigheid die hem hier gebonden hield in den draai van dat verdrietig hof; zijn vader en zijn moeder waren hem afkeerig en

hij verrichtte 't werk met tegenzin, als een knecht die verhuurd is en zijn simpele dagloon wint. 's Noens kroop hij in een hoek om gerust alleen te zijn en daar bestookten hem die drie dingen: de onwil van het grillige meisje die hij meende zijn lief te zijn en dat veranderlijk was als de maan; - en de nijdigheid op Karel Derycke die hem op de hielen zat als 't ware uit plagernij om hem af te doen; en dan de loensche handeling van zijn moeder samen met al de andere menschen die hem wilden zien trouwen met eene dochter die geld had. Dat bracht hem tenden raad en hij had er willen van spreken met de boomen om hun meening te kennen en hij zocht naar een mensch om zijn herte te openen, en dan nam hij den eerste die te naargange kwam, den ouden Free, den knecht die de klaver kwam halen uit de schuur.

- Free, vroeg hij ineens, hoe zijt ge aan uw wijf gerocht?

De werkmán bleef staan om den jongen te bezien, monkelde eerst en dan: - jongen daar zijn er al veel dood van uw ziekte, de eenen zoo, de anderen anders, elk vindt zijnen weg - ge moet het ook maar aangaan, en houd uw oogen open....

Max verpinkte niet en herhaalde zijne vraag.

- Ik? wel, deed de knecht, dat ging heel eenvoudig: als ik lang genoeg gevrijd had, heb ik haar getrouwd!

- Maar hoe ging dat? om haar te vragen?

- Ja dat ging niet te best - ik mocht er niet ten huize gaan, heur moeder was ertegen. We waren al lang afgesproken op het veld of door de hage al waar we elkander konden zien, maar er kwam geen bescheid af. Ik had vijftig franken op zak - bespaarde huur als bruidschat en 'k trok er naartoe een noen achter eten... maar moeder was niet thuis! Kletje was wel wat mijde om me in te laten maar 't ging toch en we zaten al zoo dichte bijeen te babbelen; ze toonde mij een portret dat ze had laten maken, ik wilde het hebben, ik plaagde haar, we worstelden en ineens greep ik heur hoofd vast en eer ik het wist kreeg ik een kus tegen mijn wezen... en moeder trok de deur open! met een paar oogen, kerel! geirnde kanonballen.

- Vrouw Verkamer, zei ik ineens, 'k zou geerne uw Kletje trouwen, - 'k Ziet lijk! riep ze en heur vinger wees al naar de deur; 'k was tewege voort maar Kletje hield me bij de mouw en dan hebben we 't al effen geregeld denzelfden noene nog! - En nu geloof ik waar-

lijk dat ze 't alle twee vooraf zóo geregeld hadden! gromde Free in zijn eigen.

- 'k Weet wonder wanneer gij een boerinneke zult onder den vliender leên, Max? vroeg hij.

- Eerder dan ge meent, Free!

Free mocht het wel weten, als hij het wist stond zijn besluit dan vaster.

- Maar zwijgen, hoor!

- Ja, voor u is dat simpel en plezierig, ge moet op niets denken, uw beddeken is gereed gemaakt, maar een kerel lijk ik met een wijf zonder iets erbij....

- Hoe? deed Max.

- Ja, d'uwe is gestald en rijke gestrooid! en een ferme deerne!

- Hoe?

- Ja, 't is Mullie's dochter, Pharaïlde?

Max schudde van neen.

- Ja, ze zeiden me dat ge daar op 't hof gingt; 't en is anders geen slechte kans!

- Als ge 't maar zóowel weet ga ik 't u niet zeggen, ge zult het wel bijtijds weten.

- Voor u en zal dat niet moeilijk zijn, merkte Free: ge hebt maar te kiezen, ge zijt een schoone jongen en uw vader is een warme boer.

Max hield zijn gedachten inwendig en hij

momkelde tevreden; achter een tijd zegde hij voort:

- Dat en is zoo gemakkelijk niet, Free: er zijn wel dertig meisjes die mij geern zien, maar ik zie er maar eentje geern.... en dat eentje is een vlugge spook - 't en laat hem niet vangen!

De werkman bezag den jongen ongeloofig.

- Moet ge daarvoor twintig jaar oud zijn! gromde hij.

Ze bleven een stonde zitten zonder spreken.

- Waarmee is ne mensch nu 't best, vroeg Max dan verder, als hij zelve 't meisje geern ziet, of als 't meisje hem geern ziet?

- Dat is naarvolgens, deed de knecht droogweg: de liefde kan komen met trouwen en ze kan verdwijnen....

- Hoe dat?

Max luisterde gespannen, de knecht wist er niet meer van dan hij zelf, maar hij had daar zoolang over gezaagd in zijn eigen en Free antwoordde zoo vastberaden dat het den schijn kreeg alsof elk woord voor hem zijn vasten uitleg had.

- 't Meisken van mijn hert en wil van mij niet weten en d'andere en kunnen mij niet schelen, wat moet ik dan doen?

- Men moet sterke beenen hebben om de weelde te dragen, antwoordde Free.

Maar dat was nevens de zaak en Max wachtte achter meer.

- Dat er van uw ziekte velen dood zijn.. dat is de trouwziekte, en als ge eraan zijt doe maar voort; 't is algelijk hoe.... en neem er maar eene die ge geerne ziet, dan wordt het dikwijls nog slecht genoeg, en 't vrouwmensch, dat komt wel in zijn plooi; als ge ze niet krijgen en kunt, dat is uwe schuld. Maar de menschen hebben daar al een vreemd gedacht van - 't en is niet lijk in 't liedje. Men peinst altijd dat men gaat te late komen, dat ze gaat wegvliegen, dat er haaste bij is. Ik in mijn tijd had het ook alzo op, - ik zag dat als een heel schoon dingen, ik was zacht als een lammeken geworden en vast en voor goed en zou ik haar nooit geen stuur wordeken willen zeggen, 'k beloofde en 'k geloofde 't gemeenstig: we zouden al glimlachend ons potjen koken, maar Heere-God daar komen zooveel ander dingen tusschen en achter d' eerste dagen gaat men elk al zijnen kant, lijk overal elders in de wereld - de nieuwigheid en heeft maar eenige dagen geduurd. Al die zoetigheid wordt ge moe en ge wordt weer die ge waart en dan

wordt ge gewaar dat ge een heelen tijd in ziekte of in koorts geloopt hebt, 't geen ze noemen liefdeblindheid. Had ik het al geweten gelijk ik het nu weet, ik zou nog tien jaar gewacht hebben...

Gister nog vertelde een andere knecht hem, die nieuwelings getrouwd was: dat ge wist jongen hoe plezierig het is g'en zoudt zoolange niet wachten! Wat moest hij er nu van gelooven?

Free zat als een gedaagden wijsaard, met de handen aan zijn kaken, voorovergebogen en hij zegde niets meer, Max was ook uitgekout - 't en paste allemaal op hem niet en hij bleef in zijn besluiteloosheid zitten mijmeren totdat 't klokje luide en dan gingen ze elk naar zijn werk.

Dien zelfden avond kwam Fons Derycke op 't hof en als hij wat staan lullen had tegen Marie, ging hij samen met Max gaan wandelen, op hun kloefen door de velden en ze kwamen te Derycke's waar al het volk op een hoop gevelde boomen de avondlucht schepte. Zij hoorden van in de dreef hoe Mathielde 't hooge woord voerde en heur snebberende stem die antwoordde op een lachreden die Kannaert heur moest gezegd hebben:

- Ge zijt allemaal goed om de meisjes

zotten praat wijs te maken, en g'en verdient niet dat er éene naar u luistert.

- Wat zouden ze doen zonder ons! riep er een.

- Met mij en zou het niet gaan; als ik iemand geern zie is 't voor mijn leven; een meisje kan maar éens beminnen en gij ge loopt van hier naar ginder.

- Hij moet zeker nog geboren worden die uw eerste liefde gaat brengen? vroeg Kannaert treitend.

- Hoort ge 't gasten, riep hij naar Max en Fons die kwamen bijzitten.

- Ik kan wachten! deed het meisje beslist.

- En intusschen durft ge geen jongen bezien?

- Al of niet, bij mij! Maar gij ge belooft het aan al die u maar gelooven wil....

- En gij Schaper, wat denkt gij ervan? vroeg Kraaynest.

- Ik?.... de liefde slacht van de zee dat gaat op en af met de mane.... en dat al de schoone woorden koekebrooden waren!.... Ik ben met Nette getrouwd en 't spijt mij niet, besloot de oude vent.

- En ik heb er veertig gevrijd en 'k ben met de laatste getrouwd! riep een andere knecht en 'k en weet niet of ik haar liever zie dan de negen en dertig andere!

- Is 't weeral en altijd van trouwen! zei Max zonder te weten waarom hij tegen zijn gemoed sprak en tegen zijn begeerte.

- Als ze mij beginnen geern te zien kan ik ze niet meer verdragen, zei hij ineens bitsig en zijn gedacht spookte tegen Klara, uit nijdigheid omdat zij het eerste meisje was dat hij niet betooveren kon, en om zijn razende gejaagdheid die hij van haar niet kon afkeeren en den dwang die hem gedwee en zacht hield onder heur spotlach, waarmêe ze al zijn werk in den wind sloeg.

- We mogen wel een beetje leute hebben als we jong zijn, meende Mon Kraaynest, ge neemt het al veel te hoog op, binnen tien jaar zitten we allang gestald en in ons eenigheid te boeren.

- 't En zal zoolang niet meer duren, zei moeder Derycke en dan vertelde Sef Kannaert aan Max dat er eene van Derycke's gasten ging trouwen met een dochter van Vincke den grooten peerdenboer en dat er eene van de dochters zou trouwen met Arthuur Kraaynest.-

Max was in heel dien laatsten tijd van al hun zondagsche uitgangen weg gebleven en in die korte spanne was er al een heel nieuw leven ingegroeid waar hij nu zelve van ver-

schoot daar bij te staan als een vreemdeling.

- Zouden ze nu één voor één, allemaal mijn ziekte krijgen? dacht hij.

De klap ging alhier, aldaar, meisjes en knechten riepen dooreen of zaten getweeën stil te prazelen en 't geruchte groeide of galmde bij poozen door de opene lucht over den muur van de hofsteê terwijl de krekels in den graskant gedurig voort en vlijtig kriipten.

- Daarmee al zijn we de slechtste bedeed, meende Lena, we moeten toch wachten tot we gevraagd worden, en gij lijk eene andere, wendde ze naar Mathielde: als er één komt zult ge mête gaan!...

- Maar 'k zal wel zien of 't ernstig is! beweerde ze.

- En gij moeder? vroeg Sarel Derijcke en de groote jongen nam het boerinneke vleiend in zijn armen - en gij, moeder, hoe is 't met u vergaan als vader u vrijde?

Ze sloeg op zijn handen en worstelde om los. - Ge klapt en ge klapt en g'en weet niet wat ge klapt, zei ze gebarens kwaad; - bidt God dat ge lange vader en moeder moogt blijven houden, dàn maar zult ge 't weten: die getrouwd is ligt tenden zijnen band!

- Maar moeder, we spreken niet van trou-

wen, we spreken van de liefde, zei de plaaggeest.

- We zouden beter zijn met een sproeiken regen voor de aardappels, jongens, zei ze en 't boerinneke wilde weg maar Sarel hield haar bij den rok.

- Moeder vertel ons hoe gij het gedaan hebt!

- Tracht 't maar te doen lijk uw vader en 't zal goed zijn! zotte jongen. - Weet ge wat? ge krijgt allen veel te veel eten en ge moet te weinig werken anders en zoudt ge geen lust hebben om daar al op te peinzen! ge zoudt al lang in bedde zijn, - kom maar, we gaan slapen, meisjes.

Als de dochters binnen waren bleven de knapen nog liggen rooken en ze vertelden van peerden en van 't gedoen te Vincke's dat hen heel den laatsten tijd bezig hield. En Jan was bezig tegen Max: dat hij iets woenen wist, een prinsesse van een meid en plezierig! En hij vertelde dat hij laatst in 't Sterreke was en dat de oudste daar achter hem gevraagd had:

- g'Hebt ze weer iets wijs gemaakt! loech de kerel, want ze worden ongerust om u te zien...

- Ze kunnen van mijnen kant nog lange wachten, zei Max heel onverschillig en hij stond op en wandelde alleen naar huis.

Heel 't dorp en overal waar hij keek 't was overal 't zelfde; 't en was hij alleene niet; 't hing in de lucht waarlijk als een ziekte. - Sef, Dolf en Kraaynest nu ook en al de meisjes, hij zag hoe ze gereed zaten en hankerden om mée te gaan, 't was als een algemeene rijpheid die plots heel de opluikende jongheid deed openbloeien, hij zag het werken in de boomen en de beesten, de natuur was vol van dien grooten drang.... en hij moest mée er was geen houden aan want daarboven zag hij zijn eigen hertemeisje en heur lachend wezentje dat hem zoo gelukkig miek en tevens zooveel pijn deed en onruste. Hij voelde dat hij mée moest met de anderen, dat elk zijn eigen weg ging, zoo vast en zonder ommezien, eigenzuchtig en onmeedoogend en dat ze evengoed zijn schat zouden rooven als hij er de hand niet ophield!.... Hij wandelde een tweeden ommeweg rond want hij verlangde niet naar zijn bed, zijn slaap was weg met de onrust en hij liet zijn zuchten gaan omdat 't nu niemand en hoorde.

- God, hoe zal het met mij afloopen? hij zag er geen begin aan, en 't geen hij altijd nog zoo ver afgelegen meende was nu te doen, hij kon het niet meer uitstellen.

Alzoo stond hij 's anderdaags op 't open veld

in de zon, geleund op zijn houwe, bij 't volk in de beeten en hij voelde zich ineens de onverschrokken kerel die zijn woord te zeggen heeft en nevens alleman mocht komen!

Ze waren er alleen op 't hooge zomerland, de meiden zaten rond hem gehurkt en babbelden en zongen luide daar binst de korte houwen neerstig het kruid van tusschen de planten schreepten. Max keek in de wijdte over de landerijen die in zachte heuvelingen rond hem open lagen. Ginder waren de Kannaerts in 't loof bezig en Pauwels in de suikerbeeten; Klara en Klotielde verkende hij bij 't volk en de vrouw stond onder haar breeden zomerhoed en hield toezicht over 't werk.

Evenals over 't kleurige land, was er een breede kalme helderheid in zijn hoofd, eene ongewone rust gelijk op alle dingen rond hem: de menschen roerden bijkans niet en 't geruchte loste op in 't bedwelmend hittebad onder den hoogen hemel. Zijn voornemen was gereed maar zonder besluit nog wanneer de daad te doene was en dan kwam hem slaggelings het gedacht als een bliksem:

- Waarom nu niet?! De kanse was goed! en hij vóorzag beeldelijk hoe stil en verlaten het nu moest zijn op 't Sperrenhof... Een vlage bloed steeg hem naar het hoofd en eer hij 't nog

bedacht, lag zijne houwe reeds neer en hij was op weg, trage eerst en dan haastig. Er ruischte iets in zijn hoofd als een roes maar hij wilde nu en ging zonder na te denken wat hij deed. Hij sprong over de gracht, de strate op en voort. De elzentronden langs den weg hadden een wonder voorkomen en de musschen swatelden allerlei zottigheid tusschen 't loof.

- Nu heb ik tijd tot vier uur eer er iemand naar huis komt, dacht hij en als Pauwels thuis is ben ik vóór den avond bescheed. Hij wist niet wat hij zou zeggen of hoe hij het doen zou en hij wilde het niet weten; een stoutigheid was in hem en hij was gejaagd om zekerheid te hebben: Sarel Derycke mocht hem anders vooren loopen en hij was in zijn eigen blij omdat 't nu al ging gedaan zijn.

Gaande over den hoogen wagenweg keek hij gedurig rond om te zien of hem niemand naspeurde en al de dreef durfde hij niet ingaan; hij draaide bezijds naar 't bosselke toe. De witte eendekes ploeterden in 't water van de wal en onder de schaduw tegen den oever, dansten de muggen en de waterjuffers boven de groene blaren en de gele lelies die te vlotten lagen op den spiegelplas. Max ging over de loopplank tot in het bosselke en daar gedoken scheen hem zijn doen

nu zoo ernstig dat hij nog een tijdeke inhield en wilde nadenken. In de donkerte onder de sperren bleef hij weer staan en opeens wilde hij terugkeeren. - Waarom moet ik dat nu doen? hij voorzag heel de vracht van moeilijkheden maar hij weerlegde zijn eigen vrees - waarom zou Pauwels weigeren, en als hij weigerde?...

De sperren stonden nooit zoo stil, zoo heldergroen in de zon, in de breede takken hing de zoelte van den achtermiddag en de lommerzwaarte van al dat groen hield de rust als in één veiligende armhaal rond gansch het hof. Hij hoorde niets anders dan zijn eigen adem en 't kloppen van zijn aderen. Een enkele merelaar was er wakker bezig met schuifelen. De goede gedaagde boomen, zouden zij het weten dat hij hier met een enkel woord van zijn uitzinnig voornemen groote stoornis kwam brengen? - Uitzinnig? Kom, da's een gewoon ding: een meiske vraagt men in 't is 't zijne! Hij sprong in één zwaai over de gracht en kwam bachten de stierstal op 't achterhof. Hier was het even stil, de schouw van het overbuur rookte, de staldeuren stonden wagenwijd open en binnen ging het geruchte van de malende muilen en 't snoeven van koeien en stieren als een woelende water. Binst dat Max daar inhield ging het kraaiende stemmetje

van Elsje in 't ovenbuur. Dan hoorde hij achter een opene deur van uit den stal, zijn naam noemen en hij bleef gedoken staan luisteren.

- Hebt gij ook al een lief? Elsje.

't Was de kleine koeier die met Elsje ernstig bezig was; hij zat in den stal en zij in 't overbuur en ze koutten zonder malkaar te zien, van ver en hun stemme galmde luide over dien eenigen kant.

- Ik? riep Elsje.

- Bah ja, Klara is zooveel ouder niet en 'k zie ze alle zondagen en Max komt hier zelf, en gisteren was ze bij Derijcke.

Max liet hen niet voortzeggen:

- Is er iemand thuis? riep hij luide.

't Meisje kwam al lachende naar hem toe uit de donkerte van het deurgat en ze stond daar in losse jak met opene halsband en de ronde armen onder de opgerolde mouwen klaar bloemstof en deeg, heur blozende wangen wit bepoeierd en beplakt en ze bezag haar eigen kort rokje en bloote beenen.

- Is vader thuis? Elsje.

- Kijk! Max, riep ze, 'k ben blij u te zien!

- Waarom?

- 'k En weet het niet en ze loech en loerde door haar half gelokene wimpers. -
Vader!

riep ze luide maar kreeg geen antwoord. 't Stond al open, deuren en vensters en de kiekens en kalkoenen lagen in de blakke zon of wandelden vrij binnen of buiten 't huis.

- Wilt ge mijn kalvekes zien? vroeg het meisje fijn en ze nam een emmer schuimende melk uit de kernkamer; - Vader zal wel komen. En ze gingen samen door den boomgaard naar de besloten weide. Ze bekeek Max bezijds en met een schalken mondplooi loech ze:

- 'k Moet u wat zeggen, Max, maar nu niet.

- Wat? zeg? en hij greep haren arm.

- Ai! mijn melk! Neen, nu niet! Ge moet eerst mijn poetjes zien, en ze keek om hem te doen achter komen in het donker kot.

- Ei, Jantje, Ko, Loddeke! en de drie slonke boorlingen kwamen bij gesprongen en staken gezamenlijk den snuit in den emmer met melk en slorpend en blazend dronken zij hem leeg. Dan hieven ze den kop en lekten met de rozige tong elkaar den witbesmeurden snuit af.

Max stond dat te bezien en hij peinsde op dien anderen keer als hij met Klara in 't zelfde stalleken stond, maar hij schafte niet op de kalvekes; een scherpe zonneshicht beet door de opene reet van het donkere pannendak en

straalde op Elsjes ronden arm die nat was van witten room en aaide de donzigheid van haar wang. Er liep een krijzeling door Max zijn bloed en hij moest den lust verduwen: hij wilde de malschheid van dien arm en die wang gevoelen, erin bijten, heel het meisje in de armen grijpen en het krachtig omhelzen, maar hij weerstond de bekoring en bleef half verlegen, zonder spreken bij het achtelooze meisje.

- Poetjes, poetjes! wel zijn ze niet schoon mijn kalvekes? en 't meisje schaterlachte hem vrank in 't wezen.

En als hij weer wilde weten wat ze te zeggen had.

- Waar zijt ge zondag geweest? vroeg ze en ze ontvluchtte lachend zijn grijpende hand.

- O, gij stoutooge! wat weet ge?

- Nu niet, nu niet! plaagde ze hem, maar 'k moet u iets zeggen. Kom, we gaan naar de bloemen zien! Wilt ge bezen trekken? -

Hij volgde heur gewillig. Ze liep over de parkjes met dagsterren, savelde tusschen de hooge rozenstruiken, schribbelde haar armen en bloote beenen en kwam weer op het gras om een doorn uit den voet halen. Dan liep ze achter een witten vlinder die speelwielte boven de bloemen, ze trok een pioene, een zonneblom

en wierp ze weer weg in speelsche grilligheid.

- Klara is niet thuis, ze is op 't veld, anders mag ik hier niet binnen, loech ze naar Max. - Wilt ge bezen? en ze stond nu tot aan de oksels in de tronken en hield een roode krabbe aan den uitgestoken arm en liet ze in den openen mond vallen. En zij zong daarbij met de looze oogen spelend:

Aan dat tafeltje dat wij zaten
Met dat glazeken dat wij klonken
Koele wijntje dat wij dronken
Kwam al in ons hertje gezonken.

- Als Klara ze u gaf zoudt gij ze wel willen! spotte zij.

- Neen, 'k heb ze liever van u.

Ze plukte heur voorschoot vol en kwam dan pertig aangestapt naar hem in 't wegelke. Ze was als een wit bestoven molenaarinneke uit het vertelsel en de zon speelde in heur losse kroezelharen een gouden krans rond haar volblozend jonge gezichtje.

Op dien stond wist hij niet wie hij liefst zag of vragen kwam aan den boer en hij meende te merken dat zij heur zuster wel een beetje benijdde om zijn genegenheid, maar neen, ze

dacht er niet aan, 't waren heur snaaksche meisjesmanieren; ze was preusch dat zij, het jonge spook, den grooten kerel mijde en beschaamd kon maken want ze zag dat hij ongemakkelijk was en niet wist wat zeggen. Ze hield met gulle beweging haar voorschoot open.

- Neem, eet ze maar op en denk dat Klaarken ze getrokken heeft.

Hij las er de krabben uit en sloofde de beiers met de lippen af en terwijl stond het meisje op haar weerhouden en volgde zijn handen en oogen, gereed om weg te springen als hij haar grijpen wilde.

- Ge zijt een geestige knecht, Max.

- Hoe dat?

- 'k En kan dat niet zeggen maar d'andere knechten zijn alzoo niet.

- Hadt ge mij maar dat te zeggen?

Ze deed teeken met haar hoofd dat 't veel belangrijker was.

- Maar wat moet ge me zeggen? wat weet ge? vroeg hij ongeduldig.

- Zeg me eerst waarom ge vader moet spreken... en heur fijne oogen keken hem diep in de zijne.

- Wel, om te vragen van dat loofzaad! loog hij stout.

- Loofzaad! neen, ik weet het wel beter! maar ik zeg het niet en ze loech hem daarbij uitdagend vlak aan met de helder bruine oogen.

Hij greep haar vast bij de polsen en wilde ze nader trekken maar met één snok was zij vrij en met een grooten lachschreeuw liep ze weer in den hof en trok staal voor staal al de leliestammen af. Ze bracht hem den breeden bos witte bloemen dien ze met beide handen overvaamd hield.

- Wilt ge rieken? en ze stootte den mei tegen zijn wezen zoodat hem de knevels en wangen vol goudgeel meelstof bepoeterd waren. En ze keek lachend over haar schouder al voortgaande. Ze kwamen samen in de koele keuken en Elsje ging pletsend op heur bloote voeten over de blauwe schorren en ze zette de bloemen in eene kan met water voor 't heiligenbeeld en dan wees ze, met heur vingerken op de lippen naar de opene kamerdeur. De boer zat bij den lessenaar, den bril op en de onderlip uitgestoken, verslonden over zijn rekenboek en mikte met de ganzepen. Max ging nader maar Pauwels keek niet op van zijn cijfers. Elsje knipte een oogje, wachtte nog en dan ineens riep ze heel luide:

- Vader, Max moet u entwat vragen!

Ze sloot met een ruk de deur toe en liep

lachend naar buiten en zong in zotternije:

Ik en me-lief
en m'n hondeken,
we dansen te gâre
in een rondeken!

Dan keerde zij voorzichtig weer op de bloote teenen en luisterde.

* * *

- Wie we daar hebben! en Pauwels legde zijn penne neer. - Er is geen kwaad gebeurd? 't gaat wel thuis? En hij wilde met hem de kamer uit om op 't opene hof te gaan kouten maar Max zette zich op een stoel.

- 'k Zou u geern een wordeke zeggen, boer en hij trachtte te monkelen - en zonder een ademhaal ertusschen:

- 'k Heb goeste naar uw dochter, 'k en weet niet of Klara u al iets gezegd heeft, maar als ge er niets tegen hebt....

- Gho, gho! riep de boer met de oogen in zijn eigen gekeerd en de wenkbrauwen hoog; 't was als tegen een jong peerd dat wil uit de bane springen.

- Gho, gho! Dat is wat nieuws! Hij trok de handen uit de broekzakken, legde den bril

af en bekeek den jongen onderst te boven lijk een die te koope stond.

- Dat al ineens? Dat is nieuws! weet ge van entwat? - is er ievers eene hofstede opengevallen? is er haaste bij?

Max was al uit zijn reden.

- Dat wel niet,... 't is maar, we zien elkander geern en als we later op iets kwamen, dat ge uwe dochter aan geen ander zoudt weggeven...

De boer zijn wezen veranderde. Pauwels was een ernstige, bondige vent en hij keek al wat ontdaan op den jongen neer: hij had iets anders verwacht. - Dat, dàt, laat eens zien - zijn lip plooid in scherpen trek naar beneden - 't is te zeggen éerst, jongen, moeten we de zaken van nader zien, g'en leeft niet van manelucht en van weerskanten moet den haverbak gevuld zijn! en de hardhandige boer wreef de vingers over den duim, - tweedens, den tas niet ondertrekken, de oudste peerden gaan eerst van stal: Klotielde is de oudste.... dat is hier zóo.

- Maar ik heb Klara gevrijd en afgesproken, waagde Max, en zij ziet mij geern, en Kannaert...

- Neen, neen, jongman, Klotielde of niemand! zei de boer beslist.

Wat! Wat! meent ge misschien dat ge trouwt om heel uw leven met malkanders armen te spelen?! ha! ha! loech hij, - vrijen, dat gaat alzo niet op de wereld! Neen, neen, jongman, Klotielde of niemand. Mijn vader heeft mijzelf een hof gezocht en daarna haalde hij er eene flinke meid bij en ik kende haar geen acht dagen eer ik er mede trouwde.... en is dat slechter vergaan daarom?! Geern zien! Geern zien, treitlachte Pauwels ha, ha! 't was maar om te staan pierewaaien dat ge hier op 't hof kwaamt heele dagen.

Hij stond daar met zijn gestrengen, steenrooden kop en dikke pooten, de boer, van éen stevig stuk, 't hoofd van de boerderij en Max daarbij als een schuchtere jongen, overweldigd, - wat heb ik toch gedacht?! en hij wist geen woord meer te zeggen.

- Weet ge wàt, jongen, laat dat nog een tijd rusten, menschen spreken menschen en als gij het gedacht hebt, ernstig, ik zal met uw vader eens spreken: mijn dochter is voor u als voor een ander, ge kunt wel een ferme boer worden. - Is 't vlas al verkocht? vroeg hij plots op gewonen toon en in éen reek praatte hij voort over aangelegenheden uit de boerderij.

- Elsje, haal een kanne bier, jonk! en hij

kwam met Max in de keuken en dan naar buiten.

- Te naaste weke gaan we koorn pikken.

Max dorst het meisje niet bezien en hij volgde haar hand die de glazen volschonk.

Pauwels leidde hem rond, toonde hem een nieuwe koe en ging mēe tot aan de groote poort. - Gelijk we gezeid hebben, riep hij luide en Max kreeg een gevoel als was het tegen een makelaar die een beest is komen koopen. Op dien stond waren hem al de meisjes van heel de wereld even vreemd en 't speet hem ooit naar éene de hand te hebben uitgestoken en al de stappen die hij erachter gezet had en 't hoofdgebreek kwam hem voor als verloren werk. Tot nu nog was alles in leute gegaan al den schoonen kant maar zoogauw er groote menschen de pooten aangestoken hadden was al de wondere tooverije eraf, veranderd in een nuchtere zakenhandel... en daar stond hij nu met ijdele handen tegenover den bondigen boer met zijn hard gemoed, die zijn dochters te koope hield... en hij wist het: zijn vader had geen geld om een peerd te koopen - van waar zou dan het hof komen en de belaaing? Het duizelde hem in den kop, daar kwamen vlagen van spijt en gramschap om zijn eigen begankenis en als hij lange reeds weer bij zijn

volk op 't beetenveld stond, hoorde hij nog altijd Pauwels' treitende stem en daartusschen herleefde het schoone spel met het snaaksche Elsje in den zonnigen boomgaard.

* * *

Het looze meisje stond een tijd lang beeldstil te staren op haar teenen in 't ovenvuur. Ze liet het brood in den oven zitten en kwam in huis, liep naar de vaute en draaide daar drie keeren rond op de hielen, sloeg met de handen op de dijen dat 't kletste door haar dunne rokje en sprong dan op 't bed.

- 'k Weet het! 'k weet het! riep ze ingehouden; ze duwde 't aangezicht in de kussens en spartelde met de beenen in een razende vlaag.

Dat groote nieuws dat ze alleene wist, praamde haar, ze hijgde ervan. Heur eerste verlangen was om Klara te zien. Ze wilde er nu seffens naartoe, maar Klotielde was erbij, en moeder mocht het niet weten! En onbewust, met den slag, was heur oudste zuster uit den kring gesloten: ze stond als een vreemde vóór haar nu ze zou weg gaan! Ze wilde het aan Klara alleen vezelen, stil in heur oor, maar niet alles.... ze mocht niet alles weten! - Max....

Ze bleef bij 't venster staan mijmeren. De boomen in de zon, de hooge, donkere sperrren 't was heel anders geworden - er bonsde iets in haar hoofd; die verrassing jubelde in zotten dans maar dieper groeide er een weemoed, een nijpend gevoel dat klom tot in haar keel en zonder ze wist waarom, leekten de tranen op haar bloote armen. Ze zuchtte diep, ze duwde de handen op haar borst, ze keek rond of 't niemand hooren kon en zuchtte dan weer en liet eindelijk heel haar weemoed los in overvloedig weenen en snikken.

- Max, Max!

Ze lei haar hoofd en dook het in de lakens. Hoe was heur ineens dat groot ongeluk overvallen? Dat ongeluk met heur zuster, met Klotielde, met Klara, en dat ongeluk met heur zelve? 't Was alsof er iemand dood was die ze beweenen moest en dan kwam er dit nog bij, diep uit 't verholene van haar hert - ze wilde het niet bekennen nog, maar 't zat er reeds vast: ze haatte Klara, ze haatte Klotielde, ze haatte Max! en zij zelf stond nu daarbij als een nietig jonk, dat nog niet meetelt omdat haar zusters onder waren, en ze wisten niet dat ze voelde reeds, meevoelde en leefde zoowel als zij....

Dan kwam Elsje stil naar beneden, waschte

haar wezen en deed voort haar werk. Ze was vast besloten aan niemand iets te zeggen.

Achter 't werk en heel den avond was er in huis niets te merken. Vader zat bij de tafel en Elsje zag haar zusters gaan en keeren in gewone doening: zij alleene wist het!

Zij bezag haar, Klotielde en Klara, waar ze gingen door de keuken met het fijnogend inzicht en preusch omdat zij, het kleine meisje, meer wist dan iemand anders; de afkeerigheid die zoo ineens opgekomen was, kon zij niet overwinnen en ze werd verlegen om met haar alleen van den avond op de slaapkamer te komen want zij wankelde nog altijd in haar besluit en zij voelde reeds dat 't geheim haar te machtig ging zijn. - Zie ze gaan, deed ze inwendig naar Klotielde en de oogen en de gang en heel het lijf van haar zuster was haar onverdragelijk. Door heel den verleden tijd had Elsje de minninge van jongens en meisjes afgekeken en meêgemaakt maar nu er werkelijk iets ernstigs ging gebeuren, nu dat er een van die kerels haar zuster kwam halen, aanzag ze dat als een misdaad of een ongeluk en Max was voor haar ineens een heel andere, een vreemde boerenzoon met wreede inzichten.

- En waarom moest hij Klara komen vragen?

En daarbij kreeg ze een gevoel van nijdigheid om de schoone oogen en de fijne leden van haar eigen zuster.

- Met wie van de twee zou het nu zijn? Ze mijmerde over het wonder spel dat vader zoo ineens onbermhertig kwam te breken en ze zag niet hoe het zou in orde geraken...

- Met wie zou ze hier alleen overblijven? ze zag heur zusters om 't even geern; - Klotielde speelde met haar de beschermende moeder die altijd wil raad geven; Klara was een eigzinnige die soms ruzie miek maar de beste van inborst en Elsje had geen vrees voor haar vermaningen, ze loech ermêe.

- En met wie zou ze dan kouten en vertellen in bed? neen, ze had liefst dat Klotielde trouwde om met Klara thuis te blijven.

Als ze boven kwamen voelde Elsje voor den eersten keer van den avond die vreemde scheiding door dat ernstige nieuws. Ze wisten van malkaar maar al te wel wie er de jongen van haar hert was; ze hadden er halve nachten van liggen vertellen ondereen eer ze sliepen elken avond; ze kenden tot in de diepte wat er in haar omging d'eene van d'andere. En nu voelde Elsje dien weerzin voor haar zusters alsof ze ineens vreemde meissens geworden

waren en 't was voor den eersten keer van haar leven dat zij dubbelde en haar gedachten verzwegen hield. Ze ontkleedde zich zonder spreken en ze keek hoe heur zusters het deden en bleef zelf ontkleed, staan wachten zonder voort te doen.

Maar als Klotielde naar haar eigen bed was op de andere kamer, dan begon het groot geheim in Elsje onrustig te hameren. Ze wachtte nog tot ze goed nevensen onder 't deksel lagen, zij en Klara, en dan nog lang, om de kriemelende lust die ze ervan voelde met de zwijgen.

- Klara! vezelde ze eindelijk.

't Meisje, vermoeid van 't groote werk in de buitenlucht was reeds ingeslapen.

- Laat me, wat is er?

- 'k Weet entwat! zoetjes, niet luide.

- Wat?

- Nu niet, maar 't is groot nieuws!

- Ge zijt zot. Laat me slapen.

Elsje neep weer in heuren arm.

- Moet gij 't niet weten? zeg!

- Ja 'k, wat is 't? zeg het dan.

Nu gebaarde 't snaaksche spook zelf in slaap te zijn en zweeg. Klara schudde haar bij den arm.

- Plaag me niet! wat weet ge?

En in éenen ruk greep Elsje haar zuster bij den kop en kuste haar in den hals en in de oogen. Ze hield de handen getrechterd rond haar oor en vezelde:

- Max, ge weet, Max! - hij is vandage Klotielde komen vragen, Klotielde komen vragen, hij gaat ermede trouwen!

- 't En is geen waar, ge liegt! en Klara snokte zich los.

- Zeker waar, - ge moet niet verschieten - hij heeft het aan vader gevraagd, 'k heb het gehoord door 't sleutelgat!

- En wat zegde vader?

- Weet niet. Hij moet wachten, hij is uitgesteld maar mag later weerkeeren...

Dan lagen de meisjes elk bij haar eigen te denken.

- Weet moeder het, Elsje?

- Weet niet.

Ze zwegen weer en Elsje lag nu gespannen te luisteren om te weten of Klara zou weenen... en als zij inderdaad het ingehouden snikken hoorde en den lastigen asemgang, kon zij het ook niet meer houden en Elsje zocht haar zusters hand en hield ze vast en ze weende zonder te weten waarom. Met den arm over elkanders hals vielen zij beiden in slaap.

Van 's anderdaags waren Klara en Elsie makkers geworden, ze bleven bijeen overal, ze vezelden en loechen in 't stille ondeugend achter den rug van haar oudere zuster. Klara wilde tot 't laatste wordeken weten, alles! En 't fijne meisje meik zooveel mogelijk krullingen aan 't verhaal maar 't geen ze zwijgen wilde bleef gedoken om alzo heur eigen deernis te loochenen en om heur eigen lieve zuster geen verdriet aan te doen. Ze bezagen Klotielde met andere oogen alsof ze ineens vervreemd en uit een ander huis was en schuld had in een ongekend misdrijf en achter den hoek af 's avonds te bed, vertelden zij van de aanstaande gebeurtenis, als van een zekerheid - al de leutedingen van het trouwfeest; ze regelden en bespraken de kleur en het maaksel van de kleeren die ze zouden krijgen en met wien ze zouden gepaard zijn.... en als kleine kinders overlegden ze hoe 't gaan zou later, eens dat Klotielde weg was en ze samen alleen op 't hof zouden zijn. Oskar lieten ze daar ook buiten maar achter de mis 's zondags in 't naar huis keeren, vertelden zij er wel een wordeken van op een zwijgen aan Mathielde, Koralie, Sanne en Lena, een enkel wordeken eerst maar later heel den toegang: hoe hij haar was komen vragen en zoovoorts....

Dat werd de belangende zaak van heel den meisjesgroep, de stille vezeling waarnaar elk ende een vroeg en waarvan Klotielde zelf of Max of een ander van de eigenaars geen woord en vernamen.

Dag in, dag uit liep boer Pauwels voort over 't hof, zijn dikken buik uitgestoken, met den zelfden stap van zijn zware kloefen en zijn lip hing even ernstig bij zijn bezige doening. In zijn kop overknabbelde hij dat nieuws, hij zocht in zijn zinnen over heel de streek of er ergens een betere boerenzoon voor zijn dochter te speuren was, dan trachtte hij te peilen hoe 't zou afloopen als hij haar aan Vanneste afstond en een zekeren avond dan, voor te gaan slapen, had hij 't geval verteld aan de vrouw om haar meening te weten. En zij zelve vroeg hem wat hij ervan dacht.

- Nog wat laten rusten, meende hij en daarmee was het onder hen afgehandeld.

Maar inwendig bleef hij ermede bezig - Vanneste zit er toch goed in.... zeg wijf, herbegon hij, Max is toch geen kwalijke jongen?

- Als Klotielde ervan wilt?

- Er van willen, wat weet het vrouwvolk daarvan? ze willen altijd!

- En waar gaan ze wonen?

- Ha, ja! dat moet er natuurlijk bij zijn - Vanneste moet dat weten.
- En wat gaan we heur dan meegeven? w'n kunnen ons nu niet ontkleeden, wij hebben nog jongens... en
 - Maar, maar, dat schikken we wel!
- 's Anderdaags riep hij Klotielde in de kamer en boud weg zonder ommesprong, begon hij.
 - Zoudt gij willen trouwen met Max Vanneste?
 - Trouwen, vader! 'k en heb daar nog niet... en 'k meende dat Sef Kannaert me zou vragen, stamelde het meisje blozend.
 - Sef Kannaert!?! al prullen, 'k vrage u, wilt ge of wilt ge niet?
- Het meisje begon opeens hevig te weenen en hij verstond niets meer van wat ze zegde.
 - 'k En heb nog geen goeste, 'k blijve liever nog was thuis, vader, snikte zij.
 - Ja, 'k zal 't weeral zelf moeten weten, met dat vrouwvolk en is er niets uit te richten, en hij liet haar staan.
 - Bij gelegenheid tast ik eens hoe zwaar Vanneste wel weegt, dacht hij in zijn eigen.
- Op het veld vertelde Klotielde in 't stille aan haar zusters 't geen vader heur als een slag naar 't hoofd gegoid had en de schalke

meisjes gebaarden haar verwondering, als wisten ze tot nu nog van niets.

En zij trokken allebei een bedenkelijk gezicht.

- Ge moet gij dat weten, zeiden ze gezamenlijk op den zelfden toon.

- Ge moet het meesnappen, zei Elsje, Max, 't is een schoone jongen en.... als hij u vraagt.... zoo zullen we mogen trouwfeest vieren en ze kletste verblijd in de handen - maar wat zal Sef daarvan zeggen? deed zij er inzichtig bij en ze bezag heur zuster die verlegen stond en verbleekte.

Wat zou ze doen? ja, wat zou ze zeggen aan Sef? - en Max was haar zoo vreemde om ermede te trouwen nu zoo ineens!

Ze voelde zich heel machteloos en gewillig, waar ze nu zelf te beslissen had ontbrak haar al den moed. Ze had altijd gemeend dat 't zoo simpel zou gaan: als Sef heur vragen kwam zou het met een enkel ja knikken gedaan zijn, en nu...

Nu klopte haar herte, ze was bang en ze ging om raad en legde heur hoofd in moeders schoot om er te weenen.

Het levensbedrijf

Wie telde er nog den loop der dagen met die eentonige verdrietigheid over het land? Al zoolang glom dezelfde nattigheid overal op en lijfsgenadig voort nog viel de regen als zeeverspon in gerokken draden uit de vuile lucht. De velden waren beslijkte wazepoelen met volgezeeuwde grachten die hun los niet slikken konden in de woelig blonde beek. Door dat al drong toch het werk in de najaarsvruchten die moesten geweerd worden. De boevers liepen met hun leerzen tot over de knoessels in de more en de peerden trokken den steegen ploeg door 't kleverige klijt. En de meiden, ze stonden in troffel gebogen, den rug naar den wind; ze hadden de rokken toegeknoopt, de borstdoeken over den kop gebonden voor den gispenden stuifregen en ze raapten alzoo de bemorsde beetwortels uit de ploegvoren. Elk op zijn stuk

waren ze bezig in benden maar zij riepen nu niet naar malkaar en wrochten elk voor zijn eigen voort in gejaagde haast om gedaan. En over de nauw besmuikelde en besmoorde velden hoorde men noch zang noch klang; de bellen van de peerden alleen en de grove bevelen van de boevers in 't keeren en gaan bij 't ommewenden van hun alm. Over 't hof hing dezelfde uitgestorvene verlatenheid en de regen leekte er van de stroodaken en sloeg aanhoudend dezelfde rimpels en blaasbrobbels in de plassen en in 't zwarte sop van den mestput.

De boeren zelf huisden nu in de veiligheid van hun stille, dompige keuken; z'en keken niet meer door de kleine ruitjes of er verandering of droogte in de lucht te bespeuren of te verwachten was, maar leden gelaten den gang van het natte jaargetijde, tevreden in het bestaande kwaad omdat de vroege wintervorst nog meer te vreezen was.

Boer Vanneste kwam alzoo door de morsige straat naar huis. 't Had weer heel den dommelijken dag geregend maar de boer schafte er niet op, liet de druppels langs zijn wangen leken en stapte maar vast met de leerzen door 't slijk dat 't spetterde rond hem. Binnenwaards was hij met zijn belangende zaken bezig. Hij had zijn vlas

verkocht - nadeelig verkocht misschien - maar de rente was afgelegd die Derycke op zijn hof had, de rente die al jaren woog op zijn gemoed als eene vracht. z' Hadden het samen, hij en de vrouw, zorgvuldig voor de jongens verdoken gehouden maar nu op het laatst werd Derycke zoo onhandelbaar en zoo stout zoodat Vanneste verlegen werd en ineens zonder aan iemand te zeggen, den slag gedaan had en nu effen stond met alleman, zuiver in de zaken, 't geen waarnaar hij al tien jaar langde als naar een groot geluk en onzeggelijke gerustigheid. Met een preusche voldoening en luiden uitroep had hij aan Amelie heel zijn bedoen verteld in de meenste van heur blijdschap te zien bij een onverwachte geluksmare want ze vreesde ook en verlangde nog meer dan hij naar die effening met Derycke.

En daar! Met één woord en ze had heel zijn daad uitzinnig gevonden en dan was ze beginnen schelden omdat hij zulke zotte dingen deed zonder heur te raadplegen... en zuchtend had zij gevraagd hoe ze de pacht gingen betalen, de vetten en de nieuwe koeien gingen koopen waarvoor ze 't geld van den vlaschaard geschikt hield... en hoe zot het was van de vrucht nù te verkoopen als de prijs aan 't rijzen ging op

de markt. Vanneste en sprak geen woord meer en zat met de oogen neer lijk een sul bij de stoof.

Ze keken van elkander weg gelijk altijd als er woorden of ruzie geweest was. De boer hing zijn natte kiel boven het heerdvuur te dampen en hij zelf droogde zijn natte broekspijpen. Hij was in gedachten het gebeurde en gezegde aan 't herdenken en zocht om zijn wijf toch te overtuigen van 't gelijk dat hij in zijn eigen zoo vast al zijnen kant wist. Maar ze had overal 't hare op weten te antwoorden en dan was 't met een norschen snok afgeknoopt met 't gewone: doe dan zelve de zaken als ge het best weet! En de pruilende stilte was daarop ingevallen. Hoe had hij het dan moeten begaan om beter? maar ze moest altijd tegenrammelen. Hij redeneerde voort, kwaad op zijn eigen, kwaad op Derycke - waarom moest hij nu ineens die rente afgelost hebben? Dat bracht nu al dat ongemak in huis en al 't geen ze voor 't volgende jaar geschikt hadden moest daardoor misvallen. Maar die rente, dat was de zwarte man die al jaren op het huis zat. En toch Derycke was altijd zoo inschikkelijk geweest, 't was onder hen verzwegen gebleven als onder vrienden; Max of Marie hadden er

zelfs nooit iets van geweten - 't was sedert dat Derycke zich met dien peerdenkweek bezig hield, dat hij meende den grooten heer te moeten uithangen omdat hij met vreemde boeren omging en dat hij nu zelf geld noodig had dat hij Vanneste met die schuld wilde beheeren - hola! Vanneste was rechte gesprongen en had op tafel gebuischt, hij wilde de schande niet doorgewreven worden en in een haastigheid had hij nu ineens, op een onbekwamen stond - en wie had er iets op te zeggen? - al zijn vlas verkocht om een deel van 't geld op te spelen en hij wilde 't ander erbij doen en alles verkoopen wat maar leverbaar op 't hof te vinden was. Den dienst dien Derycke hem ten tijde bewezen had wilde hij wel dankelijk zijn - 't was na dat ongeluk in den stal - en met 't verschoten geld waren ze weer op 't droge gekomen, 't is waar, maar daarvoor openbaar tebij gekomen worden!? neen dat verdroeg hij niet. Vanneste was toch zulk geen duts of een dompelaar om daarvoor te moeten aanzien worden! en de vrouw was daartegen opgekomen.

- 't Is een onbedachte dommigheid van u, zeide zij, 't is altijd 't zelfde met uw koppigheid en uwen hoogmoed!

- Kon er nu iemand voorzien dat 't vlas

in een paar dagen zoo vreeselijk zou opslaan? herbegon hij.

- Bah, ja, een kind kon het voorzien, riep ze hem weer van uit het waschhuis, als 't aan zulken belachelijken prijs stond kon het toch niet meer zinken!.... 't Zal een schoon ding zijn om te zeggen aan Max 't geen ge gedaan hebt!

- Max, Max, ik hier ben nog de baas, Max moet het maar weten!

- Wat moet hij weten, hij moet het niet weten, hij mag het niet weten! 't geen we nu zoolang voor de jongens gedoken hielden, brengt ge nu door uwe haastigheid aan den dag!

- Bah! Derycke ging het anders toch wel uitbellen!

- Ja, als ge voor een arm woord met hem aan 't twisten gaat, voor iets dat ons niet aanging! Wat moest gij u bemoeien met zijn zaken en met de Kannaerts?

- 't Is gelijk, ik kan geen onderkruiperij, geen onrecht zien; waarom moeten ze de kleine, boerkes 't bloed uitsuipen, hebben ze geen meersch genoeg? - voor dat zot gedacht van dien peerdenkweek moeten ze ons al ontpachten!

- Ja, g' hebt er veel bij gewonnen!

- 't Is gelijk, 'k zou het tegen de boomen uitschreeuwen!

- En wat gaat ge nu voor reden geven van uw zotten verkoop?

- 't Is gelijk Derycke zal ermede zijn geld hebben en ons hof zal onbelast zijn. - 't Was ons een pacht alle jaren en al ons beulen was voor nieten!

- En waarmede gaan we voortdoen? gaat ge elders geld halen voor de landpacht, en 't zaad en de mest? - Maar 't is geen redeneeren met u.

Vanneste wist niet wat daarop te antwoorden en dan vond hij het geradigst zich kwaad te maken.

- Zaad en de mest.... treitte hij achter, 't is wel, g' hebt gelijk, dubbel gelijk; gij zult zelf moeten boeren; als ge alles alleen en best kunt schikken, dan zal het wel zijn! en hij ging in de kamer op zijn sokken om weg te komen.

- Wel dan kunt ge 't zelf afklappen met de jongens, ik blijf erbuiten, riep ze hem nog achter.

- Met uw jongens, waarmee ge verlegen zijt! gromde hij.

Tegen den avond kwam het werkvolk binnen; de meiden in haar beslijkte rokken, en vuile jakken, Marie had heur broers veste aan en een paar leerzen. Ze waren allen doornat maar

haar wezens bloosden en haar oogen blonken altijd even levenslustig achter de frinjeling van de borstdoeken die zwaar van den regen over haar hoofd hingen. Ze speelden gauw haar bovengoed uit en vertelden midderwijl hoever het stond met het werk en wat ze voor nieuws op 't land vernomen hadden. Philemon's moeder was dood, en Pharaïlde Mullie wilde trouwen met een boever van 't hof, ze was ermede weggelopen.... maar dat laatste waren maar vertelsels. Er waren weeral twee boerenzoons van 't groote peerdenhof naar Kannaerts gekomen en Sanne en Lena werden daarom zoo grootsch: zondag laatst hadden ze geen menschen gezien! 't moet nu al van Vincke's hof komen, ze denken dat ze verkocht en gestald zijn - wij zijn daar nu kleen volk bij!

- Hoe is 't afgelopen, vader? vroeg Max die vuil en belabberd als een landlooper, binnen kwam.

En de boer vertelde met zijn gewone stem, dat hij een schoon veerzekalf gekocht had, - een schoon kerel! w'En hebben er nog nooit zulk geen op stal gehad! En de stier is verkocht voor zeshonderd franken. De koopman had me bijkans bij mijn woord. De beesten gaan alle geld uit, hij moest van de week nog veertien

beesten leveren. En 't vlas heb ik ook verkocht! deed hij er op denzelfden luchtigen toon bij.

- Aan hoeveel?

- Goed verkocht, jongen.

- Maar 't is opgeslagen, vader?

- 'k Weet het jongen, 't is aan een schoonen prijs.... en de boer sloot zijn lippen ten teeken dat er niets meer uit te krijgen was.

De jongen vermoedde wel dat er iets aan haperde, anders stofte vader altijd met zijn prijzen; dat was nu ook geen tijd om te verkoopen en zoo onverwachts, zonder dat er in huis een woord over gesproken werd. Hij voelde iets opbruischen, een plotse gramte omdat hij, de groote kerel, daar al werd buiten gelaten; dat alles gebeurde nog zonder zijn weten, hij werd behandeld lijk een kleine jongen, maar dan weer in een keerslag werd het hem al onverschillig; hij hield zijn misnoegdheid in, zat op zijn stoel te wiegen en keek naar de balke terwijl hij in gedachten voortleefde als onbesuisde jongman die heel de doening rond hem, over zijn hoofd heen voelt varen en die er dan ook geen last van wil. - Marie had er geen woord in gesproken, ze was met de meiden naar den stal en als ze weer kwam waren ze reeds bezig met de levering te be-

spreken. 't Moest zoo haast mogelijk zijn, van morgen als 't weer schikkelijk was - 't schip lag gereed aan de kaai.

- En waar gaat gij peerden halen? vroeg Max, of gaat ge de beeten op 't land laten versmooren?

- 't Zal op geen enkelen dag kwalijk gaan... we zullen wel een peerd krijgen ievers - bij Meyers misschien, aan zijn beeten heeft hij nog niet begonnen.

- Derycke's ook niet, merkte Marie.

- Daar vragen we 't niet, deed de boer norsch. Meyer hebben we ook geholpen.

Niemand zegde er een woord op en ze vielen aan 't avondmaal. Vanneste at mede, liet knechten en meiden vertrekken en dan ging hij buiten gaan zien naar 't weer.

Max was ook reeds vertrokken naar zijn stal.

- De wind is gekeerd, meende de boer, we zouden wel doen van den avond nog om een peerd te gaan.

- Wie zal er nu nog gaan? vroeg de boerin, Mon en Free zijn weg en Max...

- O, ik zal wel gaan, riep Marie.

- Moet dat van avond nog zijn, boer? vroeg de vrouw.

Hij zat kwaad zonder spreken en als ze 't hervroeg:

- En als 't morgen droog weer is?...

't Meisje trok weer de leerzen aan, ontstak de lanteern en was al weg.

- 'k Ben zoo aanstonds terug, moeder, ik doe den hond m \acute{e} e, laat maar de hofpoort open.

Over de binnenwegels, al over 't stoppelveld, plasschend door de modder dat 't spetterde, liep zij door 't donker, sprong over de volle grachten en liet de lanteern zwenkelen aan hare hand.

- Hier, Fox! riep ze telkens als ze meende een menschenstap te hooren.

Ze kwam te Meyers op 't hof als ze tewege naar bedde waren. 't Was maar een woord te spreken, ze konden een peerd krijgen en een wagen.

- Menschen helpen menschen, beweerde de vrouw; daarna vroegen ze rond naar de aangelegenheden van den verkoop, naar nieuws uit de stallen.

- Hoe gij, meisje, zoo alleene in den avond langs de bane durft, merkte de boerin.

- Ja, Max was al zoo moe, en de knechten waren slapen en vader had liever dat iemand van 't eigen volk kwam... en mij zullen ze niet pakken! loech Marie met stoute oogen. Ze stond al op om heen te gaan.

- Anneke loop een eind m \acute{e} e, maar niet te ver, we gaan slapen.

En de twee meisjes kwamen te gaar, met den rok als een kap over 't hoofd, langs de breede straat nu om te beter te kunnen kouten.

Ze hadden heel veel te vertellen. Van Sanne en Lena eerst.

- En Fons, hij komt ook niet meer naar 't uwent? vroeg Anneke.

- Zeggen ze dat? - Ja 't is al wat geleden, hij heeft geen tijd zeker... maar 'k maak er geen verdriet in, er was toch niets van te krijgen, en hij is zoo geestig niet ook, en er zijn nog jongens: als ik mijn vingers uitsteek, hangen er tien aan. - En gij Anneke, ge blijft altijd in uw eenigheid?

Ze zeggen dat Max gaat trouwen maar 't zijn leugens, hij gaat nievers meer. We zijn nog best bij ons eigen om leute te maken; zie nekeer de Kannaerts, en Mathielde van Derycke's, ge weet wel dat ze altijd uitkwam met haar eerste liefde en dat ge maar éens oprecht kost beminnen, 't waren als spreuken uit den bijbel - wat zal ze nu zeggen? Hector Kannaert heeft gedaan bij haar en ze verkeert al volop met dien vreemden kerel dien ze nog maar drie weken kent, omdat het groote peerdeboeren zijn... ze zijn zondag arm en arm gaan wandelen en ze bofte ermêe dat ze gevraagd is naar ginder...

Ge zult zien dat zal een trouw worden; en mijn Fons, ze zeggen dat hij ook aanhoudt met eene dochter van Vincke's, maar die 't beter weten, die 't gezien hebben, vertellen dat hij naar Mullie's gaat, om Pharaïlde, nu dat Peetje heur zijn hof laat....

Wat zijn de Derycke's om zooveel blagaai te maken? boeren van niemendal, ze liggen in ruzie met Kannaerts omdat Derycke zijn geld niet kan opspinnen en vader krijgt het zijne ook niet! loog Marie in heur opgewondenheid.

- Wat is dat al veranderd in een jaar tijds, Marie, wie had er gemeend dat het alzo zou vergaan? Weet ge 't nog als we vierden verleden winter?

- Ha, ja, dan waren we al sterk gekoppeld! maar in een jaar tijds komt er veel verandering, 't is al met die preuschheid.... ze zeggen dat 't met den heereboer zijn geld is dat Kannaert die nieuwe peerden op stal heeft en Peetje Mullie zit er ook onder....

Dát was de bedoeling niet waarop Anneke zinspeelde of de uitleg dien ze wenschte.

- Komt Klara niet meer op 't hof t' uwent? vroeg ze.

- Nooit.

- En d'andere ook niet? De kosterin

zei dat Max met Klotielde zou trouwen?....

- Max gaat naar Pauwels om te kaarten soms, maar Klotielde verkeert met Sef Kannaert. Max heb ik nooit een woord tegen haar zien kouten. - Wacht, hier is eene gracht, Anneke.

- Weet ge wat, herbegon Marie, we weten allemaal zelf nog niet waar ons geluk ligt of wat er ons beschikt staat. Wanneer gaat dat eens gebeuren, Anneke? Ik denk altijd dat het een schoone jonge boer zal zijn, een blozer te peerde; ik zie hem afkomen.... maar van waar en weet ik niet, 't kan me niet schelen ook - maar die alleen zal de jongen zijn van mijn hert, hij alleen gaat mijn man worden - tot dán kunnen we algelijk wel wat vrijen voor de leute 't is gelijk met wie. Op wien peinst ge nu, Anneke?

- O, ik peins nog op niemand, merkte zij onverschillig. Marie noch iemand mochten weten wie er vast in haar verbeelding stond. En wat ze in den laatsten tijd al uit de boeken gehaald had, al de dingen die als een schat in heur hoofd leefden - daar mocht niemand iets van weten.

- Ik wel, de blozende boer staat in mijnen zin, ik ken hem niet maar als hij komt 'k zal 't u zeggen, ik zie hem altijd in mijnen droom.

O, 'k zal hem verkennen uit duist! en zolang hij niet komt geef ik mijn hert aan niemand.

- En hebt gij dat nooit gemeend met Fons?

- Met hem niet meer dan met een ander...

- Dat zou ik niet kunnen, Marie. En met den schoolmeester ook niet?

- O, dat is met de pen, niet met het hert.

- Schrijft hij u nog brieven?

- Altemets.

- Ge moest me die nog eens toonen, ik lees dat geern, en hebt ge nog boeken van hem?

- Als ge wilt, ge moet eens komen, een zondag achternoen, we zitten altijd alleen en dat wordt vervelend. O, 'k heb zooveel brieven en van alle soorten!

- Nu moet ik naar huis, slaap wel.

- Goên avond.

Wat een wondere meid die Marie! Anneke zag haar geern, ze was blij om erbij te zijn, er bleef altijd iets van Max aan haar hangen - maar als ze weer van al die dingen hoorde overviel haar altijd die zelfde triestigheid; ze wist van de woelende leute overal rond, ze wist van 't verkeer van Max met Klara en dat het met haarzelf gedaan was, dat het voor haar niet weggelegd was. Ze gevoelde geen nijd voor Klara of voor een

andere maar ze had medelijden met haarzelf omdat ze zoo klein was en dat andere - al meenden ze 't zoo ernstig niet als zijzelf - overal vóór gingen en zij alleene staan bleef in haar eenigheid als een verlaten schaap. Dat de andere ongezoekt alles ter hand kregen terwijl zijzelf, die 't zoo hoog en gemeenstig op had, van armoede en verlatenheid verging en moest leven met heur eigen inbeelding, met 't leven harer droomen waaraan ze nooit geen greep en zou hebben.

Een hartelijk woord of een vriendelijke oogslag was haar genoeg geweest; iets van 't gene Marie zoo achteloos wegsmeet, zij die overal spotte met de jongens die ze gevangen kreeg en overal en altijd evenzeer gezocht was en geern gezien!... o, had zij zelve maar eens één brief van Max of kreeg ze maar een ringske, hoe zou ze dat weten weigerlijk te bewaren en stil in eere te houden!... ze zou het bezien, bewonderen en kussen!

Marie bengelde achteloos haar lantaarn en keek op de dansende schaduw in den rooden gloed over de waterplassen.

Zou Fons haar waarachtig laten zitten om achter die rijke nichte te loopen? en Peetje Mullie...? haar zelf deed het geen deernis,

ze loech er wel mêe, maar dat hij haar liet zitten...! in haar losse luchtigheid neep de spijt omdat zij het van hem was aangedaan, 't geen haar een schande scheen en ze benijdde die leelijke Pharaïlde die met haar Fons zou weg zijn.

Haar groote oogen keken om de duisternis te doorboren en op den stond schoot haar 't eerste gedacht van wraak te binnen - 't was een zotte gril, zonder vaste meening, een flikkering als een bliksem door de donkerte en 't deed haar deugd zoo ineens iets gevonden te hebben om het hem betaald te zetten! z'En overlegde de dracht van heur voornemen niet, ze nam het op al den kluchtigen kant, het deed haar luide lachen! ha! ha, Fons g'en zult niet ongestraft Marie Vanneste laten zitten! en als de menschen met mij lachen, met u zullen ze 't ook doen en nog erger! 't zal u spijten, kerel. Laat mij maar begaan! - Wat kon het haar schelen om met haar eigen toekomst te spelen, ze sloeg er in één slag zijn geldjacht mêe kapot en ze had de deugd van de wraak - ha! 't was een fijne kans: ze zou hem met de zelfde poets betalen! ze wilde ook een vrijer voor 't geld en plezier hebben op den koop toe!

Ze kwam in de keuken met haar gewoon

lustige doening bij moeder en vader die bij den heerd te tukkebollen zaten.

- Morgen moogt ge om peerd en wagen zenden, vader en ze vertelde voort in één reek al wat ze te Meyers vernomen had.

- Goed, gediensig volk, merkte vrouw Vanneste.

Als Marie al te bed was, zaten boer en boerin nog alleen in de keuken; hun onverschil was al vergeten en ze bleven bijeen vertrouwelijk zooals vroeger, in de stille keuken om te vertellen 't geen hen op 't herte lag en dat ze lang bij hun eigen gedragen hadden.

- 'k En weet niet wat er met den jongen ommegaat, zei de boerin; ge ziet wel dat hij heele dagen zit te peinzen met zijn hoofd vol, hij droomt voorzeker van een vrouwmensch, wil ik het hem vragen?

- Neen, merkte de boer ineens, als hij 't niet zeggen wil, dat hij zwijge... wat zou hij nu gaan trouwen, Karel is nog bij de soldaten en....

Die openbaring smeed een groote onrust in zijn gemoed, 't gedacht bevreemde hem omdat het al zijn plannen zou omrakelen en het schenden van heel zijn poenderig bestaan dat hij zoo geern geheim en gedoken hield omdat

bij zoo'n gebeurtenis alles zou moeten in 't klare gebracht worden.

- Wat zouden wij hem meegeven! gromde hij, - ons voor hem uitkleeden om een boerendochter weeldig te maken!? dat hij maar stil thuis blijft en wacht. Daarmee scheen hij 't gevaar geweerd te hebben en ging slapen.

In den donkeren uchtend was de Vanneste reeds in roer. Lijk hij 't voorzien had was de regen opgehouden, hij riep Max wakker, zond Mon om het peerd en den wagen naar Meyers en hielp zelf met Free het eerste voer laden. Hij voelde maar rust als iedereen aan zijn bezigheid was en er schof gemaakt werd in orde en dan nog wilde hij erbij zijn om te zien of ze wrochten naar zijn zin.

- Waarom moet dat peerd nu van Meyers komen? dacht Max in zijn eigen, overtijd was 't altijd van Derycke's als er iets noodig was...

Medeen voelde hij 't zonderlinge van die doening rondom hem in die verhouding van vader met die andere boeren, als een gedoken foefeling waarvan hij niets verstond; 't was even een afgesproken overeenkomst onder hen, een schacheren en huichelen met wezen en gebaren, een konkeling van vriendschap en nijd en geldbelangen waarvan hij den eind niet kon

vinden en waar hij als een kleine jongen buiten bleef. Waarom dat vlas nu ineens en onbekwaam verkocht was; waarom vader zooveel uitging zonder te zeggen waar naartoe; waarom Peetje Mullie zooveel op 't hof kwam en zat te vezelen tegen moeder en dat ze luide van gewone dingen spraken als hij onverwachts iets halen moest in de keuken; waarom boer Derycke met Kannaert in ruzie lag; en heel dat nieuwe drukke geloop ginder naar dien peerdenboer??.. Zou er iets gebeuren, waren ze iets aan 't beleggen dat hij niet weten mocht? en Fons kwam ook nooit meer op 't hof, hij had partij gekozen voor zijn eigen vader en liet Marie daarom zitten....

En dan veegde hij er zijn botten aan ook, hij wrocht voort en schafte niet op de geheimzinnige stilte die als een dreigend ongeluk in huis hing den laatsten tijd.

Als er weken lang in één zelfden gang van dagen, geen mensch te zien was en 't hof daar stond als een verlaten nest te midden een onbewoond moeras, met de wreede wolkenlucht daarboven en daarrond, al donkere smoor en niets anders, dan kwam er ineens als hij vlogen, een vloed van gebeurtenissen; bij elk getij bracht het volk nieuwe maren van 't veld of

van 't dorp en binst den dag was het aldoor een drukke verkeer van koopmans en bezoekers, - 't was alsof de tijd met sprongen over 't jaar wipte achter een lange reeks van sammeren en stilstaan, wanneer ze een heelen tijd 't voortschuiven van de dagen hadden moeten nagaan op den stommen almanak. Maar voor Max bleef dat nu al om 't even onverschillig, hij haakte naar niemand noch naar niets; hij dacht op geen verandering meer of op trouwen of op boerendochters sedert die gewaarwording bij Pauwels.

Na de eerste bedwelming was hij razende kwaad geworden op den boer, de trotsche stier, die hem als een koewachter verwezen had, en hij was nog altijd kwaad op zijn eigen omdat hij als een nuchter kalf en stom, daar gestaan had zonder te weten wat gezeid als Pauwels hem met een wrong van zijn zware lippen had buiten geschaaid.

- Hangt ze aan de boomen, uw fijne dochter! ha! ha! meende hij met een simpelaar te doen te hebben dat hij hem met een andere wilde paaien? en die regeling van geld en weerden! of gold het 't koopen van een kalf?!

Hij had er nu genoeg van - de koorts was over en hij voelde zich rijk in zijn nieuwen stand met de groote onverschilligheid voor al het vrouwvolk van heel de wereld.

Hij had nu een anderen blik op de dingen, al het blauwe was eraf en hij wist nu eerst hoe stevig dat alles ineen zat en daardoor had hij een vernoegheid gekregen van alles en hij leefde weer met zijn zelfde liefhebberij van werk en handelen in de vrije boerenbezigheid met 't alm en de peerden.

Dat was de tastelijke gang die altijd geregeld voortsleepte met het jaargetijde.

Als een stevige boer het driespan drijven, de bradde dansende peerden met waiende manen, dat was zijn lust! Hij stapte in zijn leerzen nevens het hooggeladen voer door de zompige straat en de ketens kraakten. Hij was zelve verwonderd over de hergevonden vrijheid van zijn gang - 't hinderde hem niet meer om voorbij Mullie's hof te rijden, hij knikte naar Peetje goëndag en riep van ver naar Pharailde op 't veld en wierp haar een kushandje. Hij voelde geen gejaagdheid meer of drang om drie straten buiten zijn weg te doen om eene van Pauwels dochters te ontmoeten. En wat scheelde 't hem wiens vlas hij voerde, of heel de dompige zaak van den verkoop! Zijn kop voelde hij vrij en de leden sterk en jong en hij zwaaide de zweep over de peerdens rug en groette de menschen onverschillig wie, al die aangaande kwa-

men. Lietje uit de Wapens van Vlaanderen zat te naaien aan haar venster en hij knikte haar vriendelijk toe.

- Zeg, Jan, is uw bietje niet te koop? riep hij naar heur vader die zijn pijp rookte in 't deurgat.

De wagen werd gelost aan de kaaïen en, juu! keerom; hij stond nu wijdbeende op de opene kas, de drie peerden draafden effen en 't gerij dokkerde onder zijn voeten; de zweep kapte en de wind speelde met de dikke haarlok die van onder zijn muts over zijn bleek voorhoofd kroezelde.

Lietje stond nu zelf in 't deurgat hem te wachten en te monkelen gereed. En dan kon hij niet voorbij.

- Weet ge al 't nieuws? Hij bleef daar wat pierewaaïen met de ellebogen op den disch; ze wist er hem zooveel te vertellen, al de boerenzonen kende ze en wat er vanbij met hen omging.

- Wat kan het me schelen, loech Max, ik veeg er mijn botten aan, laat ze maar jagen achter hun rijke boerendochters, als de boer uit zijn kot komt is 't spel toch verbrod -: ge moet een hof gereed hebben en koeien en peerden, 't moet al in de weegschaal.... liever leute

maken met een meiske lijk gij, Lietje! en de boel laten draaien!

Al wat hij vroeger gedacht en gedroomd had stond nu als een nuchtere onmogelijkheid, 't scheen hem een heele tijd dat hij onderhevig was aan ziekte of onder dwang van een kwade tooverij, gejaagd als een sneeuwblinde simpelaar; 't scheen hem dat de boomen dan los over d'eerde wandelen en dat de loop van de wereld uit zijn haken zou springen om hem alles gereed en mogelijk te maken waarvan hij gedroomd had. Maar nu eerst zag hij hoe vast die boomen in de eerde geworteld stonden en hoe Pauwels, de stevige boer, al die voorgeschikte dingen in èen ruk had omgekegeld en weer onberoerd aan zijn bezigheid gegaan was zonder nog naar den jongen om te zien - en Klara had hem ook al vergeten, ze leefde en zong voort zonder verdriet, met andere gedachten al bezig.

Vandage vlas voeren, dāt was voor hem de werkelijkheid en zijn eigen bedrijf - d'andere menschen waren elk aan de hunne - en morgen was 't weer bij de beeten en de suikerijen en dan de winterdricht en dān was 't jaar om en kwam de lange vertijloosheid in 't donkere met de spelen en de liedjes bij den heerd en

't vrije uitzetten te peerde... en in de verte zat het nieuwe voorjaar al gereed, de zomer... in eenbaarlijken draai. Al 't verledene was weerom te herdoen! ja, er was nog lust in 't jonge leven, men moest er maar onbekommerd doorgaan!

* * *

Heel dien tijd had Pauwels bij zijn eigen de zaken overdacht en eindelijk gevonden dat er misschien wel iets m \ddot{e} e te doen was.

- Vanneste geeft niet veel uitzicht, had hij tegen zijn vrouw gezegd, maar hij zal wel binnen best zijn, 'k heb hem hooren antwoorden aan Derycke... als er te dokken valt is hij erbij; en waar weet gij ergens van een vasteren kerel?...

- Doe wat God u in 't herte steekt, had de vrouw geantwoord, uw gedacht is mijne wil. Klotielde kan er maar wel bij varen.

- De beeten zijn nu geleverd, 't winterwerk is geschoven en nu was 't de gereede stond om eens te tasten.... hoe diep het water was, en hoe vast de grond, meende hij.

't Was schoon weer geworden, 't deed deugd als een onverwachte nieuwigheid en hij zette blijgemoed uit als voor een gewoon wandelingske

en niemand van al de kennissen die hij groette konden merken dat er iets ernstigs met den boer omging.

Pauwels stond gekend als een stevige, deftige landhouder, bondig en vast, statig in den stap en karig met zijn woorden en 't was een gunst waar ze hem binst de week eens te zien kregen.

- Wel, boer wat geluk? en hoe gaat het!?' zei vrouw Vanneste.

Hij knikte een kalmen wedergroet zonder meer, en hij hield zijn wezen gesloten als hij Peetje Mullie bij den heerd zag zitten.

- Noomke Mullie.

- Ja, met 't schoone weêr, lijk gij boer, een wandelingske doet deugd. We krijgen nu Sinte-Maartens zomerke.

Ze koutten van land en zand en Pauwels bezag het mager oud boerken dat gemakkelijk in den hoek te babbelen zat met zijn vinnige oogen en roerende lippen.

- 't Is waar wat ze zeggen? dat ge ervan onder trekt om te rentenieren?

- Ja, als 't maar wat vlugger afliep met mijn zaken, men springt daar niet uit lijk uit een paar kloefen - en mijn nichtje, ge weet hoe een peerdenpijne het lijdt om haar getrouwd te

krijgen! De jongheid en is niet meer gelijk in onzen tijd: ze hebben nu elk zijn goesten en grillen - de eene is te mager de andere te vet; vroeger zette men uit achter een wijf lijk een boer achter een kalf: deugdelijke ware en de koop was goed! En hij vertelde voort van zijn eigen kansen, hoe het hem speet nu van zoolang bij zijn zuster geleefd te hebben, zoolang tot dat hij zelf geen trouwgeld meer weerd was.

- Maar als 't nog te herdoen ware, of dat ik wist dat er mij een knappe deerne zou willen - eene van driemaal zeven - eene lijk uw dochter, vrouwe, loech hij ineens en hij wees naar Marie die hem met volle kaken toeloech, wel waarachtig ik herbegon de boerderij op een nieuw.

- Ge zoudt nog àl krijgen wat ge wilt, met uw geld, meende Pauwels al gekkend.

- Ja, ge hebt er ook nog een driespan flinke deernen op stal, gij boer, loech het oud manneke, 'k ga ze u eens doen uitsteken als ik kome... om te zien of ze effen draven!

Hij deed ze allemaal lachen en loech zelve 't meest, en hij neep Marie bij den arm als ze hem weer de koffie inschonk.

- Nenaar we zouden een permentige koppel zijn ik en gij?

- Zeker, Peetje, 't is nog niet te late, zoolang ik niet getrouwd en ben is er kanse, loech de meid.

Ze boften rondom met zijn felle gezondheid, dat hij rap te beenen was en Peetje zat te lachen in preusche voldaanheid. Dan koutten ze voort, over den slechten tijd, de duurte van 't land en hoe dat de domme boeren de zaken voort bedierven met malkander te onderkruipen.

- Dat we ons den een met den ander verstonden en afspraken, dat we 't land laten liggen aan zulken prijs, zouden 't de heeren zelf komen bedrchten? riep Vanneste.

- Kannaert pacht nu aan alle geld uit, al wat hij krijgen kan; Vergote en De Kijvere en Derycke, ze weten nu al wat ze ten uitkomene moeten afstaan - van onder hun voeten weg, heeft hij het onteigend; ze moesten hem doodsmijten!

De boerin legde de handen ineen.

- En wat moeten die menschen nu aanvangen? - en weten de heeren niet dat 't onmogelijk en onredelijk is? dat 't land niet kan opbrengen wat ze'r voor vragen?

- Wat scheelt hen dät? riep Pauwels; als er een boer ten onder gaat, tien andere staan gereed om dezelfde prijs te geven; en meer nog: ze worden het ten huize aangeboden, ze

zouden moeten zot zijn... maar de boerkes zijn er de slechtsten bij?

- Maar als ze niemedal krijgen, dàn hebben ze 't ook. Zóo zal 't geval zijn met Meijere.

- Met Meijere? Hoedat, Pauwels?

- Wel, hij zit ook op zulk een hof, hij betaalt ver overstier en nu zal de heer mogen schuifelen; hij kan 't daar niet houden, hij heeft ook nog ongelukken gehad en slechten handel: de vruchten onder den prijs verkocht, en als 't begint, de tegenslag...

- Wat een verschil bij in mijnen tijd, murmelde Mullie, we betaalden honderd frank de hectare en we meenden dat we den heere rijke mieken.

- Ja, ze zijn de besten die nu binnen geboerd zijn, meende de vrouw.

- Ja, vrouwe, maar dán was 't ook een andere tijd!

- Heere-god, nu zijn al de boeren in heeren veranderd: 't zwijnvleesch en is niet meer wel genoeg en ze loopen gekleed alsof 't alle dagen zondag was, mijn vader en had maar twee nieuwe fraks gekregen in heel zijn leven: één voor zijn eerste communie en één voor te trouwen.

- Ja, en 't laken was dan beter ook, en w' hadden 't werkvolk aan vijf stuivers en 't

koorn ging veertig frank den zak! meende Vanneste.

- Bah, ja, we moeten toch m e met de wereld, Peetje, loech Marie, - d n gingen de meiskes op haar kloefen naar de hoogmis, newaar moeder en ze droegen katoenen mantels.... maar die kloefen en die mantels kostten dan duurder dan nu de schoenen en de kleeren - dat komt toch overeen uit.

- Ja, maar dan waren de menschen alzoo met den hoogmoed niet besteken, meende de vrouw.

Ze haalden heel den ouden tijd weer boven, ze vielen op Kannaert en op de boeren die 't willen hooge steken en die afgunstig zijn d'een van d'anderen en onderen mieken zij de rekening en vertelden met zienlingen lust de schrale geldzaken en haalden met een verdoken woord de geheime verhoudingen uit, en poorden in den geniepigen ondergrond waar ze 't kwaad wisten zitten en de bekrompenheid van veel boeren die met blinkende leerzen over straat in koetsen reden en alle zondagen kermis hielden, en ze voorzegden al hoe 't met Derycke, met Vergote zou afloopen en hoe lange 't Meijere en Kannaert nog konden uithouden....

Dan stond Mullie op om te vertrekken.

- 'k Late u, gasten, we zullen 't God en

de molenaar laten klaar maken, 'k ben blij dat ik zoover verleefd ben.

- Hola, noom, ge vergeet hoe we afgesproken zijn! loech Marie en ze deed hem uitgeleid naar buiten.

Daar stond ze met hem aan de hofpoort nog wat te lachen en ging dan zingend naar den stal. Als Pauwels nu zag dat Vanneste alleen te spreken was, besloot hij maar evengauw met zijn voornemen te beginnen.

- Ge weet zeker waarom ik hier ben?

- Neen, boer, is er iets?...

- Zie, zie 'k meende dat ge 't wist; heeft Max niets gezegd? ha, dat is nu wel!

Ze bezagen malkaar.

- Maar wat scheelt er nu eigenlijk met de jongens? 'k Moet ik komen... 'k geloof... maar zouden we niet best bezijds ievers in de kamer gaan? en hij keek rond om een deurgat te vinden.

Als ze gedrieën goed over tafel geleund zaten en de deur wel dicht was, bleven Vanneste en zijn vrouw in Pauwels wezen zien om te weten wat er ging uitkomen.

- 't Is simpel lijk de dag, loech hij: uwe jongen is mij komen vragen naar eene van mijn dochters, hij zou willen trouwen

en 'k heb hem gezeid dat ik er met u wilde over spreken, zoo dat we nu zouden moeten zien wat er met de jongens te doene staat - ik voor mij heb er niets tegen dat ze trouwen maar... de zaken eerst en dan 't andere.

- Wel de drommelsche jongen! met uw dochter? Pauwels, en tegen ons zegt hij daar niets van, altijd eenhandig. Trouwen, trouwen!

- En met dewelke, boer?

- Wel, vrouwe, met de oudste natuurlijk, met Klotielde. Nu, daar is zoo geen haaste bij zeker? we moeten eens zien of er eene goede gelegenheid open staat, en 'k kwam maar eens om te weten wat ge ervan dacht, zegde Pauwels met zijn beraden gezicht.

Vanneste keek op de reven van het tafelblad en door 't venster en naar Pauwels maar zonder een woord te reppen.

- 't Is maar dat we een hof moeten vinden voor de gasten en dat is moeilijk nu, vervolgde de boer. Ik van mijnent wege wil mijn dochter fatsoenlijk uitzetten, we moeten de bruidgifte wel niet wegen - als 't op iets trekt - eens dat de jongens gesteld zijn, kunnen ze wel door de wereld geraken - z' hebben handen aan 't lijf, newaar, vrouwe? Max is een gehandzame kerel!

- Zeker, zeker, en Klotielde is een deugdelijke dochter. 'k Ga u een glas bier halen...

Menschen! dat was nu nieuws! ze was gevleid dat Pauwels zelve kwam en daar zoo in zijn schik mede was, maar ze kende den boer, als 't op voorwaarden kwam zou het wel stropen.

Vanneste was slecht gezind gelijk altijd als er hem iets nieuws of onverwachts op 't gemoed viel en hij voorzag nu reeds dat die zaak hem veel hoofdgebreek en onrust zou meebrengen en ruzie met de vrouw.... waarom moest die kerel dat zonder zeggen en ineens aangaan?....

- 't Is slechte tijd, meende hij, maar als ze nu vooraf en willen en moeten trouwen, we kunnen altijd iets uitzoeken.

- Moeten, moeten, zei Pauwels.

- Moeten, moeten, herzei de boerin.

- Zij hebben hun jaren, boer, en we moeten toch zorgen dat ons jongens goed geplaatst worden; ik heb er vier en gij maar drie.

- Ik heb gemeend als we ievers een hoveken kosten pachten - 't moet niet te groot zijn om te beginnen - en als gij voor een negenjaarschen pacht zorgt en de mest en vruchten te velde overneemt... en ik er voor mijn deel, er

de beesten en 't belai bij doe en nog een stuiver voor de noodigheden... zouden ze niet vet gesteld zijn en voortkunnen? Maar Vanneste schudde weertzinnig den kop.

- Dat is al moeilijk, hedendaags, morde hij. Pauwels viel luide aan 't lachen.

- Ge moet hier nu den armen duivel niet uithangen, we kennen u! riep hij. Dat vleide den boer en hij glimlachte fijn als wilde hij toegeven dat zijn huichelen ontdekt en onnoodig verdoken was.

De vrouwe ook knikte inwillig. Vanneste zag het en daarom wilde hij nog niet te haastig mée loopen.

- In onzen tijd, we trouwden, of we dachten er maar aan als de ouders iets gereed hadden, nu loopen de jongens vooruit, ze denken aan niet anders.... waar gaan we nu iets vinden?

- Bah, er zijn meer huizen dan kerken, meende Pauwels en hij deed in gedachten als overzocht hij de streek om te vinden waar er ievers vooruitzicht was van verhuizing.

- Kijver gaat er vanonder, merkte de boerin.

- Ja, maar da's wat en niets! en Pauwels duwde zijn dubbele kin op de borst, - mijn dochter gaat toch op geen koeiplekje, of in geen ovenbuur, dan kan ze met een zwingelaar trouwen.

Ik geef haar een peerd en vijf melkkoeien en al wat er rond haait en draait! en hij klopte op tafel als iemand die 't gemeenstig zitten heeft.

- Neen, neen, deed Vanneste nu, maar hij was ook al tenden gezocht, - de boeren loopen malkander de pooten van 't lijf.

Pauwels dubde hoe hij met 't voorbelegde plan zou uitkomen en zat op de tafel te trommelen. De boerin zag er ook geen uitkomen aan en ze vertrok uit de kamer naar 't werk bij den heerd. Pauwels, wie had er zoiets durven denken dat hij met zijn dochter?... Hij was een stevig gelande boer en ze verwachtte dat hij hooger zou gevlogen zijn met Klotielde. Max was ook wel in aanzien, ze wist het, maar de zaken stonden nu... ze durfde er niet aan denken, en dat huwelijk nu nog erbij!

- Regelt gij de zaken onder u, meende ze, ik blijf erbuiten.

- Weet ge wat? begon Pauwels fijn, als ze alleen waren, weet ge wat? en hij trok aan Vanneste's mouw. Ik sprak daareven van Meijere, die kerel is tenden geboerd -: weet ge wat? 't zal daar haast uit zijn en dát ware iets voor de jongens!

- Meijere?... uit zijn? deed Vanneste ongeloovig.

- Ja, hij is al met zijn pacht ten achter, en 't en staat niet om te beteren, en de eigenaar en verdraagt geen kluchten; - maar we moeten zorgen dat we niet te laat komen, dat een ander ons 't gras van onder de voeten niet maait. - En onder ons mag het wel geweten zijn, deed Pauwels met de geheimzinnigheid op het wezen: hij is bij mij om geld geweest, maar 'k wachte mij wel!.... vezelde hij stil, met zijn lijf over de tafel gestrekt.

- Meijer, 'k kan het niet gelooven.

Pauwels stak zijn hoofd nog nader over tafel.

- Hij is bij mij gekomen om geld te vragen, herhaalde hij, hij kloeg zijn nood - maar 'k heb mij wel gewacht, loech de boer ingehouden; - en zijn vrouw, 'k weet van drie plaatsen waar ze gaan weenen is - ze zijn tenden, boer, tenden zeg ik u, plat als een luis en Meijer zal niet meer recht geraken, en hij duwde met de oogen en neep met de lippen om die waarheid bij Vanneste vast te zetten. - Dat we dat eens van wat nader onderzochten? Dat ge eens tot bij den notaris gingt.... ge kent hem?

Vanneste knikte bedenkelijk en wreef met de ruige vingers over den kin. Hij dubde, 't ging tegen zijn gemoed maar hij dorst het niet zeggen. En Pauwels drong aan:

- Als we dát laten voorbij gaan, wie weet hoe lang de jongens dan nog moeten wachten om iets slechters te vinden.

Waarom moest dat nu juist op Meijer vallen? dacht Vanneste.

- Als er een ander hof te krijgen was, 'k zou 't liever hebben voor mijn jongen;.. Meijer was altijd een vriend en nauwe gebuur van mij en dat geeft altijd 't aanzien alsof ge hen helpt verjagen.

Pauwels bleef zitten denken.

- Maar neen, als hij nu toch weg gaat? gij komt erop of een ander... weet ge wat? ga eens gaan hooren bij den eigenaar, dat kan nooit geen kwaad, mag hij blijven, zooveel te beter, we zoeken iets anders. Dat moet over straat niet loopen.

Ja, dat kon nu geen kwaad, Pauwels had gelijk 't was een fijne vond en hij wilde fijn meespelen.

- 'k Moet mijn stier leveren naar stad, medeen ga ik eens tot bij den notaris, en als 't zit lijk ge zegt, we vragen d'eerste kans.

- Zóo goed, knikte Pauwels tevreden. Maar ge zult zien dat 't zal gaan, - als Meijer verbod krijgt met Kerstdag, dan komt het hof nog tegen Paschen open, 't is om met 't voorjaar te beginnen.

- Maar als 't land nu al over prijs is?

- De notaris zal de beest niet spelen met u, hij weet dat we grondvaste pachters zijn, zonder verlies en dat we 't land goed beboeren... 't is anders beste land; maar Meijer, ge weet het lijk ik, won er niet 't geen hij kon, hij was altijd slechte landenaar, liep te veel achter zijn handel...

Zoó, als ge vandaar met goed nieuws afkomt, bespreken we de zaak verder af; 'k zal ook op geen stuiver zien voor de jongens, 't is mijn oudste en mijn eerste dochter, we zullen het goed doen! bofte hij. Nu 't is al gezeid, en hij stond op.

- Moeder, we worden nog familie en hij klopte de boerin vriendelijk op den schouder in 't voortgaan.

Ze leidde hem buiten en stond nog lang te vezelen aan 't hofgat.

Vanneste wist niet of hij blij moest zijn of kwaad, met dat nieuws en hij keek zijn vrouw in 't wezen om te raden wat ze zeggen ging.

- Wel? deed ze.

- Wel?

- Wat zegt ge ervan?

- Wat zou ik daarvan zeggen?

- 'k Heb gemeend dat Pauwels iets beter zou zoeken voor zijn dochter.

- Beter? Zijn we niet wel genoeg? We kunnen altijd den voet nevens hem zetten als 't er opan komt...

De boerin wist wel wat ze te zetten en niet te zetten hadden, nu vooral, en heur man wist het ook wel, maar zelfs tegenover malkaar, als er niemand vreemds bij was, wilden ze dat niet vermonden of toegeven. De eergierigheid bleef hen bij en ze hielden ondereen 't zelfde gemaakte wezen dat ze gewend waren openbaarlijk aan de menschen te toonen. De ware toestand bleef diep in den ondergrond van hun eigen gedachten.

De boerin dorst niet vragen hoe Pauwels over de geldelijke voorwaarden gehandeld had omdat ze vreesde dat Vanneste zich weer laten gaan en gegoten had om niet onder te doen bij den andere - ze kende hen allebei.

- Gaat gij er nu van spreken met Max? vroeg ze achter een stonde.

- Spreek gij ervan.

- 't Is aan ons niet; als hij zwijgt kunnen we het ook, hij gaat toch niet trouwen zonder zeggen.

- Maar als 't spel nu al zoover is, ge ziet wel hoe hij zit te zuchten halve dagen; 'k wist wel dat er iets scheelde.

- Had hij het eer gezegd, we konden al lang iets gevonden hebben, Keukelaars hof is

open gevallen en heeft leeg gestaan, maanden lang.

- Ja, maar er was een goede som noodig om dat hof te bespringen!
- Pauwels en ziet op geen kleintje als 't naar zijn zin gaat.
- Maar hij is niet zot ook, 't en zal van den éenen kant niet komen. Zij voorzichtig!
- Wie zegt dat? We kunnen ook het onze doen.
- Waarmee?! tierde de boerin ineens nijdig. Ge weet zoo goed als ik wat we kunnen

doen!

- We zijn er weêr, gromde de boer, met u kan men niet spreken.
- Maar zijt ge zot? ge weet toch zoo wel als ik...
- Ja, ge hebt gelijk, dubbel gelijk, ik spreek geen woord meer.

Ze waren alletwee nijdig om hun eigene onmacht, omdat 't niet anders was, en ze wilden 't voor malkander niet toegeven, en de schuld op elkander of op iemand werpen konden ze ook niet. De vrouw zuchtte hoorbaar en Vanneste werd er nog kwader om, en hij ging buiten naar 't werk gaan zien. Dat was en bleef nu uitgesproken en die zaak bleef als een onafgehandeld geheim in huis hangen zonder dat

er iemand wagen durfde er nog aan te roeren. Het werd de gedurige bezigheid van eenieders gedacht, het drukte, het lag zienling op de wezens en ze keken zwijgend in elkanders oogen om te raden hoe d'een of de ander er nu over bezig was.

Heel in 't stille had moeder er een woordje over gerept aan Marie als ze 't niet langer alleen meer dragen kon en ook met het doel om alzoo in kennis te komen van de zaak bij Max en Klotielde en de anderen.

Marie nam het nieuws als een gewoon ding op waarvan zij gebaarde den toegang te kennen en moeder trachtte er dan ook al dien kant wat meer van te weten te komen. Zoo gauw ze alleen gerochten, telkens liep het over den trouw, ze vroegen en vertelden elkaar 't geen ze zelf niet wisten en bleven buiten en rond de zake draaien zonder te kunnen raden hoe 't zou afloopen met vreeze er iets aan te bederven. 't Hing alles af van Pauwels.

- Laat mij maar doen, zei Marie, 'k zal wel weten hoe het zit, Klotielde zal niet uitvallen maar Elsje zal 't me wel vertellen, ik weet er al van wat ik wil, en Max doe ik ook wel los komen.

En zij ging er maar aanstonds luide mede aan den gang. Ze zocht Max in den stal.

- 't Is een schoon ding: ge gaat een meisje trouwen en uw zuster mag 't niet weten! spotte zij. Hadt gij me er maar bij gevraagd ik zou u wel geholpen hebben! Met wie is 't nu eigenlijk en wanneer trouwt ge?

- Wat weet ik ervan? gromde hij al over zijn schouder. Laat me gerust met uw trouwen! En als ze zijn wezen gezien had.

- Ja, gebaar u maar niet onnoozel, 't is nu toch geen geheim meer.

- Zwijg, roep zoo luide niet!

- Wel, heel het dorp weet het! Klotielde vertelt het zelf en vader en Pauwels loopen het al af om een hof te vinden.

Max kreeg dat nieuws als een slag op den kop, maar wat hij ook beweerde, zij geloofde niets van zijne ontkenning en ze werd boos omdat hij zijn eigen zuster in de zaak niet betrouwde en de waarheid wilde verdoken houden.

- 't Is een schoon ding dat ik het van vreemden moet vernemen! en ze vertelde van Pauwels die geweest was en hoever 't al geregeld en klaar was en van moeders verdriet omdat hij de dingen al op eigen hand beging zonder er in huis van te gewagen.

Max mompelde eene verontschuldiging: dat 't zoo en zóo gegaan was, dat hij niet durfde,

dat 't áf was, dat hij ging wachten en niets wist van wat ze vertelde....

Maar ze loech hem uit.

- Ge wilt me prullen ophangen! en ze liet hem geen tijd om nog verderen uitleg te geven.

Den volgenden zondag achter den noen ging zij naar Pauwels om haar blijdschap van het goede nieuws lucht te geven en gebaarde zich half boos omdat ze onder vriendinnen zoo mijde en terughoudend geweest waren.

- Ik mocht het wel weten toch? we worden nu gezusters!

En als ze Max met Oskar weg wist, vroeg ze de meisjes mede naar huis omdat moeder ook geern eens met haar had gesproken.

Klara en Elsje babbelden al wat ze wisten: 't geen vader en moeder gezeid hadden, hoe ze erin gemoed waren en blij al te samen om familie te worden. Klotielde zat daarbij, ernstig, ingetogen wat verlegen omdat het al op haar draaide en ze knikte kalm als iemand die zich geleidelijk laat meegaan met de ingehouden preuschheid daarbij, omdat ze de belangende persoon is en wil 't aanzien geven dat ze met veel overleg een groote zaak beslist. - 't Zal al zijn wat God wil, zegde ze.

In 't valavond deed Marie de meisjes uitgeleid

en dan wandelden zij zoo traag mogelijk om al de plezierige dingen die moesten bekout worden -; wat er de menschen in 't dorp en de andere boerenmeisjes van zegden, hoe ze 't opnamen en goedvonden, maar inwendig haar jaloerschheid verdoken hielden.

's Anderdaags wist Max woord voor woord van zijn zuster al wat ze gezegd hadden.

Monkelend droeg hij het m \acute{e} e in zijn hoofd om het stil in zijn eigen te overwegen. Hij had het al dood en vergeten gewaand, en nu waren ze zonder hem, aan 't werk en bezig in verdoken poending, met de zaken te schikken die zijn leven moesten veranderen - en hij was bang en verlegen nu hij de zware dracht wist en 't uitwerksel van dat \acute{e} ene woord dat hij in de onbedachtheid om zijn jaloerschheid voor Klara, uitgesproken had. En nu waren de dingen een anderen weg op zonder dat hij er al ievers kon tegenwerken en hij wist zelve niet dat hij al meedreef met die loopende vlotte....

Hij voelde en deed het als plicht nu en ging twee keeren in de week naar Pauwels al wist hij niet wat hij er doen moest. Daar was iets veranderd in dat huis en hij vond er de leute niet meer die hem vroeger zoo aantrok.

Hun woorden hadden van weerszijden een dubbelen zin; ze overdachten en zochten om veel en luide te spreken maar de leegte bleef overal tusschen hangen waar ze vroeger zoo onbedacht doorrammelden en in leute den tijd te kort vonden.

Met Klotielde bleef hij vreemd en mijde, hij had er vroeger nooit veel uitstel mede gemaakt en nu kwam hij daarbij als een indringer en 't scheen hem dat ze uit medelijden en gedwongen heur genegenheid gaf en zich gewillig toonde maar met verstrooiden zin elders bezig was. Klara durfde hij niet bezien en 't scheen hem ook dat ze vermeed hem ievers alleen te ontmoeten; ze hield zich altijd bij Elsje, en die wilde nu ook met hem niet meer spelen, ze was ineens de ernstige meid geworden, of het kind dat misdaan is en bedrogen in zijn meeningen en daarom op een afstand blijft en pruilt. Hij zat alleen bij Oskar of bij den boer over zijn liefhebberij bezig en de ernstige zaken van het boerenbedrijf. Hij meende nu niet anders meer te kunnen doen, hij moest de gedaagde voeren aannemen van een man die belooft zich te schikken als getrouwde huisbaas en dat om Pauwels en de boerin te voldoen die hem maar op zulke voorwaarde de genade

verleenden hem als hun zoon te aanveerden. Hij wierd het zoo moe soms, hij vond het zoo lastig dat hij heel den boel wilde opgeven maar hij wist niet hoe beginnen.

Overall waar hij keek zag hij de menschen in zwijgende stilte met zijne onderneming bezig en ze bezagen hem met belang waar hij over de straat ging, als iemand die een gewichtigen sprong gaat doen of iets wonders gaat verrichten. En zij wisten er meer van, waren beter ingelicht dan hij zelf van 't geen hij lijdelijk met zich liet begaan. Waarom namen ze dat zoo ernstig op? Hij meende altijd dat trouwen een lustig spel was - uitzetten met 't meisje van zijn hert en feeste vieren en veel leute maken, achter een lang einde van lustig verkeer. Maar nu hadden ze er iets heel anders van gemaakt: 't was een overeenkomst, een gewaagde verkoop waar ze van weerskanten de kansen wegen en elk zooveel mogelijk tracht in zijn voordeel te doen overgieten.

Maar een anderen uchtend schudde hij al de kommernissen weer weg. Ze konden wel zorgen dat alles vast stond, wat miek dat zijn rekening? 't Lustige van de zaak zou wel voor hem zijn en waarom nu blijven sammelen en 't ding verdrietig maken omdat het een ander meisje

was en niet deze waarmede hij een zomer lang verkeerde? Dat waren jongensgrillen! Hij had er al zoovele bij de hand gehad en er nooit veel verschil in gevonden; ze waren alver meisjes gelijk.

- 'k Zal haar moeten gewend worden, meende hij en d'andere vergeten.... en hij liet zich maar gaan in de lustigheid van 't keerende getijde met de verwachting van een blijde verandering in de verte. Intusschentijd kon hij nog wat meedoen met de makkers en gaan waar hij wilde om 't laatste van zijn jongenschap in leute te verdoen.

Boer Vanneste zag dat komen en gaan op zijn hof en hoorde 't blij en babbelende vrouwvolk die voortdeden als met een gedaan dingen zonder dat ze hem vroegen of 't ging lukken, of 't eigenlijke van de zaak al vast stond - en hij alleen droeg den last van de onderneming zonder dat hij er ievens uitkomen aan zag - alleen en zonder iemand om raad aan te vragen of hulpe te verwachten.

In 't begin was hij preusch om dat gewichtig koopmanschap dat Pauwels aan hem had opgedragen en hij was voornemens met een stouten wrong de zaken effen te krijgen om aan den

boer te toonen wat hij kon; de hoogmoed stak zijn ingeboren vreesachtigheid weg, maar als de tijd neep om iets te beginnen, bleef hij balmondig op zijn schoenen staan zien in onbesloten bedremmeling.

Dag in, dag uit had hij geleefd in de kalme rust van het keurende werk in den gezapigen gang van de dagen op eigen hof met eigen volk waar de zaken hun zelfden draai gaan zonder voorvallen of gebeurtenissen die door zijn wil moesten geleid worden. De koop van een koe, 't leveren van een vrucht - dát waren de grootste dingen die hem bezigheid in 't hoofd gaven, anders was er zijn vrouw altijd ingevlogen en zij was het die 't beloopt en geredderd had als die groote geldkwestie met Derycke werd aangegaan en daardoor had Vanneste dan ook het vertrouwen in zijn wijf omdat hij wist dat het goed afliep waar zij tusschen kwam. Maar nu kon hij haar de zaken niet uitleggen, hij wist zelf niet hoe ze verknoopt zaten - die doening met Pauwels scheen hem niet heel zuiver, hij voelde den grond niet en Sofie wilde altijd recht door de zee, ze kon geen weg met foefeling en ze zou daardoor de zaak bederven en dat mocht niet want hij had al gestoft in de herbergen en bij de boeren met

't geen hij, door 't danig zeggen, als bestaande en uitgemaakt geloofde - zoodanig dat hij bij zijn eigen de ware toestand gelogen hield dien hij bij zijn vrouw had moeten open spelen. Pauwels vooral mocht niet weten hoe zijn zaken stonden en als 't nu ging met een nieuwen put te maken, kwam hij voor altijd toch in de achting en kreeg het uitzicht van een boer die er warm inzit. - Denk eens: Max met Pauwels dochter en ineens op een treffelijk hof geplaatst! d'andere boerkens zouden daar-op staan pruimen. En de bruiloft, Pauwels wilde het prinselijk doen, heel 't dorp zou meevieren in den maaltijd en den dans....

Dan dacht hij weer aan dat zwarte ding: de uitgang naar stad en 't beleg met den notaris voor die hofsteê van Meijer.... Als hij tot daden moest komen, voelde hij daarvan de zenuwige angst over zijn lijf kruipen, de vrees liet hem niet meer los en miek hem 't leven ongemakkelijk. Al wat buiten zijn hof en gewone doening lag viel buiten zijn zedelijk begrip - handelen was zooveel als onrecht doen, of zonde begaan en hij vreesde elders, onwetens de laagheden te bedrijven waartegen hij thuis zoo gedonderd had en waarvan hij de verhouding niet meer kende als 't zijn eigen geval betrof.

Hij wantrouwde zijn eigen en de andere mensen nog meer.

- Wat scheelt er u? Waarom ligt ge zoo lijvelijk te zuchten zonder slapen? vroeg zijn vrouw.

- Zuchten? wie zucht er? Kan ik slapen als ik geen vaak heb.

- Steek die dingen uit het hoofd, 't zal al zijn wat God beschikt. Ze wilde hem troosten omdat ze raadde waarmede hij bezig was, maar hij miek zich boos.

- Zou ik voor zulk een prul mijn slapen laten? ik heb ander dingen afgemaakt, bofte hij en keerde zich op de andere zijde en gebaarde te ronken.

Maar de rust was verre te zoeken. Hij was er ziek van, 't bestormde hem met angst en waar hij de moeilijkheden wilde duidelijk vóór den geest doen komen, vond hij ze niet en eindelijk besloot hij zijn voornemen met den raad van zijn vrouw: 't zal al zijn lijk God wil.

's Anderdaags liep hij weer in zijn gewone werk en niemand kon op zijn wezen zien wat onrust er in hem wroette. Hij wilde nu eens doen lijk Pauwels: er breed en onbekommerd doorgaan met stouten mond en uitwendige achteloosheid maar met 't fijne van binnen, erin roefelen

uit liefhebberij. Die kerel leefde in koop en verkoop en gedurig makelen van beesten en vruchten en kon dagen lang vertellen van zijn vossenstreken en listig belegde slagen. En dat wilde hij nu ook kunnen maar hij wist niet dat zulks streed tegen zijn gemoed, tegen zijn kalme geaardheid en gewende rust en hij bleef aan 't dobberen, aan 't twijfelen en brak evengauw af 't geen hij vaste gebouwd en in lange onrust had opgetimmerd. Uitwendig hield hij zich goed; bij Pauwels vooral wilde hij niet onderdoen; hij liet hem geen tijd en begon altijd zelf van de gevreesde zaak.

- Zeg, boer, ben besloten daar korting mêe te maken, hoe eerder hoe liever, 't kan maar effen zijn; 'k ben Meijer even gaan uithooren maar er is niets uit te krijgen: vandage spreekt hij van 't al te verlaten en naar 't dorp te gaan om handelaar te worden.... en dan weer regelt hij een nieuwen pacht en spreekt van een groote vlasschuur te bouwen en te zwingelen met veel volk. Maar 'k loop er niet achter: maandag lever ik den stier en 'k zal medeen om bescheid gaan bij den notaris, en hij knipte een verstandelijk oog om te beweren dat 't maar een kleinigheid gold voor hem.

't Was dat inloopen bij den notaris dat hij

zoo vreesde. Maar nu had hij het gezegd, de dag was gesteld en daardoor scheen hem de zaak half afgedaan.

Heel de week wond hij zich op, overlegde hoe hij 't zou zeggen; - maar er was niets te zeggen! 't was eenvoudig en dood gemakkelijk -: als Meijer niet betaalde moest hij weg en hij vroeg om pachter te worden - dat was en bleef in alle treffelijkheid te doen voor zijn Max zoowel als voor een ander. Dat het nu juist Meijer moest zijn dat was 't ergste. Bij 't eerste woord daarover had Sofie opgeschoten.

- En gaat ge dat durven doen? En wat gaat zijn vrouw zeggen? ge weet nog wel dat ze ons vroeger geholpen hebben en dat zonder waarborg, vrij weg als onder familie...

- Maar als 't nu alzóo komt?

- Alzoo komt, 't is gelijk, 't is niet goed, 't deugt niet, boer: de duivel zit eronder! g' hebt altijd gesakkerd als er iemand onderpachtte.

- Is dat onderpachten?

- 't Is gelijk, de menschen denken ervan wat ze willen en bij Meijer staat ge aangeschreven... hij zal 't u wijten dat hij weg moet...

- Maar hij gaat ook weg zonder dat, hij gaat naar 't dorp! Hij is tenden...

- En gij zoudt Max op een hof steken waar een ander zijn ongeluk gehaald heeft? Dat brengt geen zegen bij.

- Wat kent gij daarvan? ge zijt zot! 't Is een hof lijk een ander... Meijer moest maar beter boeren.

- 't Is gelijk, 'k en wil niet, 'k en zal nooit willen!

- Wel, dan kunt ge zelf voor een hof zorgen of zeg aan Pauwels dat hij zijn dochter op den zolder houdt!

- 't Is gelijk! Nu, doe wat ge wilt, ge zijt de baas, maar 't en zal geen zegening bijbrengen. Ik wasch er mijn handen uit. 't Is een leelijke daad, Vanneste, 't is zonde, ge moet u wel overletten.

- Daar en is niets aan te overletten, ik overlet 't al weken lang - als 't hof open komt we pachten het en als 't niet open komt wel dan, dan is 't lijk....

- En waarmee gaan we 't betalen?

- Ha, ge zijt daar weer met uw flauwe praat! me zou zeggen dat ge nog een kind zijt.

Ze gingen schelden en verwijten, 't gewone slot van al hun redetwisten en daarom zweeg de boerin en de boer ging buiten.

Met dat al bleef hij vaster nog in zijn meening, hij verlangde nu tegen dat 't zou gedaan zijn om weer zijn vroegere rust te hebben en zijn kalm geweten. Zoolang hij in zijn wekedaagsche kleers over 't hof liep scheen de onderneming maar kinderspel -: met een woord zou 't gedaan zijn.

Maar den uchtend zelf, als hij geschoren was en in zijn geblonkene leerzen stond met den blauwen kiel aan en den hoed, dan kwam de angst om 't geen hij moest gaan doen. Hij was kwaad op zijn eigen om 't geen hij aanveerd had - om nu dien wekedag naar stad te loopen. Hij werd zenuwachtig, kon niet meer eten en was norsch op zijn volk; hij dook de handen in de broekzakken omdat ze beefden.

De stier stond gereed. De vrouw wilde een knecht of de koeier doen meegaan.

- 'k Ben mansch genoeg alleen, riep hij, - tot t'avond. Met een god-beware-u was hij de bane op.

- Dàar, d'eerste dien ik ontmoete is Meijer, gromde hij, 't doet erom.

- Naar stad, boer? - Hij onderzocht den stier als een liefhebber. - Ze kosten duur tegenwoordig, goê verkoop! - De wind gaat naar 't regengat 't weêr zal veranderen, riep hij nog achter.

- Zou hij om den drommel gezien hebben, wat ik in den kop heb? dacht Vanneste, maar neen, word ik nu zot? - te naaste weke zal hij 't misschien wel weten! spotte hij inwendig. 't Was nu ineens of Meijer zijn vijand geworden was of dat hij een reden gevonden had om den ongelukkigen boer de streek de spelen die hem van zijn hof moest helpen.

Hoe verder Vanneste van zijn huis kwam, hoe meer hij zijn vastheid verloor, de staande dingen hadden hier een ander uitzicht; hij redeneerde hier anders dan tusschen zijn volk. Hier alleen, zonder zijn schuur en stalling rond zich was hij niet veilig, hij had iets verloren. Hij werd bang van te misdoen tegen zijn eigen, tegen Pauwels of tegen zijn vrouw en hij liep als een dompelaar op zijn zondagsche over den langen steenweg zonder standpunt voor zijn geweten te vinden; hij miste den zedelijken grond en de verhouding tusschen een treffelijke of laffe daad en hij martelde zijn eigen om klaar te zien en later geen spijt te voelen voor 't geen hij nu als treffelijk aanzag, eens dat hij weer op zijn hof in gewonen gang zou komen.

- 'k Moest Sofie meehebben hier, zuchtte hij, maar kom, 't kan alles nog best uitvallen, al wat God wil. Hij ging en trok het eendlijke

beest voort achter zich bij het zeel. Hij keek naar de boomen, groette de menschen en monkelde om zijn verlegenheid te verduiken. Hij kwam op de markt en had zijn stier geleverd vroeger dan hij wilde. Hij ging nog eerst gaan eten, dronk twee potten bier en trok er toen met voorgenomen kloekte naartoe. Hij wist heel goed waar de notaris woonde maar liep toch twee straten om en dubde dan nog vooraleer te bellen.

't Ongeluk wilde dat de notaris thuis was. De magere, frissche oude man in zijn zwarte kleeren.

Vanneste lag reeds met den daver op 't lijf zoo gauw hij in 't kantoor kwam. Hij keek naar al die papieren koffertjes die gereekt langs de muren stonden en las de opschriften: namen van omliggende dorpen, elk bij zijn vak - landerijen, boschen, hoven en meerschen.... zijn eigen zaak waarover hij nu spreken kwam, scheen hem een nietigheid bij d'at al en hij wachtte met eerbied naar de komst van den eigenaar die dat alles in bezit had en beheeren moest. En hij begon er luchtig rond te praten, luide als een boer die gewend is te schreeuwen op het land en met 't gevoelen inwendig dat hij de zaken de goede wending gaf.

Maar de notaris antwoordde hem altijd en

die woorden vielen zoo slaande kalm, zoo buiten 't geen hij den weg lang in zijn eigen opzet verwacht had.

Dat was zoo erg niet met Meijer en Vanneste verstond halveling dat hij van zaken sprak die hem niet raakten en waar hij moest buiten blijven, en hij begon voorzichtiger:

- 't Is maar van hooren zeggen, mijnheer, Meijer heeft ongelukken gehad, en, onder ons, hij boert niet te best en hij waagt zich nog al in handel waarvan hij niet veel kent.

- Dat raakt me niet, boer, zolang hij mij betaalt of behoorlijk, daaromtrent...

Vanneste was weer uitgepraat, hij voelde dat hij er dieper in moest, maar dat werd hem lastig.

Dan had hij nog iets te bespreken: de zaak van het meerselke voor Pauwels, iets dat moest overgeschreven worden, een overeenkomst onder huns getweeën door 't verleggen van de beek, maar dat was weeral in een wrong effen.

- Nu kan ik mijn stok grijpen, dacht Vanneste en vertrekken en er is niets gebeurd, maar dan zou hij thuis komen als een simpelaar en hij had al gestoft tegen Pauwels! Neen, hij wilde zonder dat naar huis niet gaan, hij moest een ferm stoot geven en 't geen hem nu opperst lag 't was: gelijk hoe een goeden uitval krijgen.

- En als 't hof nu zou open komen en ik het zou willen pachten? vroeg hij beraden.

- In geval dat Meijer vertrekt, gedwongen of anders, de eerste kans is voor u, Vanneste, en de notaris bezag hem fijn van achter zijn lessenaar. Maar dat was al niet ver gevorderd. Ineens begon zijn herte te kloppen en hij voelde zijn wangen koud worden. 't Was of hij nu op een gegeven oogenblik een groot gewichte moest verpurmen en al inspinnen wat hij kon, dat 't binnen een stonde te laat was, dat hij niet meer zou durven.

- Mijnheer, we zijn hier alleen, merkte hij, en gooide er dan rap de zware woorden uit met vrees dat hij ze nog kon inhouden, - ik weet een pachter die een hof zoekt, en die op geen honderd frank zou zien, wilt ge een halfduizend meer hebben voor uw hof? - aangezien Meijer er toch van onder trekt, - hij heeft het me zelf gezegd.

De notaris loerde boven zijn gouden bril. En met dien blik voelde Vanneste dat hij een dommigheid begaan had. 't Was eruit en te laat maar niet te haastig lopen nu, ik moet slim spelen, dacht hij.

- 't Land is nu aan....

- Honderd vijftig frank.

- Ja met goed te boeren kan het wel wat meer opbrengen. Hij overdacht zich en weer voelde hij dien ingeboren drang om te stoffen tegenover menschen die zijn flauwen stand niet kenden. - Wilt ge er tweehonderd hebben? vroeg hij ineens.

En als de notaris half verwonderd bleef zitten.

- Luister, notaris, begon hij, ik wil open spelen met u, mijn zoon trouwt met Pauwels dochter en de jongens moeten een hof hebben; geef me een pachtbrief van twaalf jaar en ge zet de som aan tweehonderd franken de hectaar, 't onderhoud van 't hof doen we op ons kosten, ge zult goede pachters hebben, Pauwels ziet op geen kleintje. Nu was het eruit en Vanneste hield den adem op....

De notaris begon te wandelen door zijn kantoor en pilkte aan de nagels, dan kwam hij bij zijn lessenaar en rekende luide.

- Negen hectaren zaailand, één hectare meersch aan twee honderd.... vijfhonderd huishuur en lasten.... maakt tweeduizend vijfhonderd, is 't zóo aanveerd, boer Vanneste? we kunnen op die voorwaarde wel gedaan maken met Meijer.

De klank van dat getal deed hem schrikken; - 'k Heb te haastig gesproken, meende hij en

nu kon hij niet meer inhouden, 't was gedaan en te laat, hij voelde dat hij gevangen was dat hij weer gestofd had als iemand die 't werkelijk zitten heeft.

- Tweeduizend vijfhonderd frank, herhaalde hij vast beraden en blij, schrijf me den brief, ik zal teekenen. Hij dopte 't zweet van zijn wezen.

De notaris belde den klerk, gaf hem gezegeld papier, vezelde hem iets en gaf hem 't briefke met de rekening over.

- Intusschen kunnen we een sigaar rooken Vanneste, ik wensch u geluk en de nieuwe pachters om 't even. Ze dronken eene flesch wijn en de boer gerocht ruchtig aan 't vertellen.

- Meijer en heeft u niets misdaan? vroeg de notaris.

- We zijn vrienden, mijnheer. - Vanneste verpinkte niet. 'k Wist dat zijn pacht uit was - hij heeft het me zelf gezegd en dat paste nu juist dat we een hof zoeken ik en Pauwels. Hij wist niet meer waar hij loog of waarheid sprak en deed zich geweld aan om zijn eigen leugens te gelooven. - Vijf-en-twintig-honderd franken en de prijzie en overname zal op vierduizend franken komen, rekende hij inwendig daarbinst.

De pachtbrief was gereed en de boer zette zijn naam in vette letters op 't afschrift van den notaris, overlas nog eens zijn eigen stuk en dook het in den zak.

- Om met Paschen in gebruik te komen?....
- Ja, en de halve som met 't intreden van 't jaar.
- Ge zult niet te klagen hebben. En dat blijft onder ons, want ge weet, de boeren....
- Ga gerust naar huis, en de notaris loerde monkelend naar den landman.
- Kijk, 't regent, meende Vanneste als hij buiten kwam, Meijer heeft de waarheid gezegd. Maar hij voelde niets van de nattigheid, zijn kop gloeide van den wijn en 't was zoo vreemd rondom waar hij keek. Hij wierp zijn sigaar weg en haastte zich om uit stad te zijn. 't Dingen, 't gevreesde dingen was nu gedaan en naar wensch uitgevallen! Hij wilde zijn vreugde doen dansen, keerde 't al den schoonen kant maar hij voelde niets dan de moedeloosheid en tegenzin om de daad waartoe Pauwels en Max en al d'anderen hem gedwongen hadden. Neen, 't en was niet wel, 't was zonde, hij wist het nu; maar was het zijn schuld? De zaken zaten zóo ineen; d'anderen deden het ook en deden het openbaarlijk: Kannaert, Derycke, elk voor zich, snapte

maar wat hij krijgen kon; is dat dan nog wel zonde? Maar 't speet hem om Meijer, dat was 't slechtste, hij had medelijden met zijn vrouw en de jongens. Dat ze 't moesten weten! ho! hij wilde 't niet voor al de hoven van de wereld, Meijer.... Hij voelde dat hij valsch speelde, het was zijn vriend, en nu.... Maar hij zal het niet weten en 't is toch voor Max.... Nu is er toch één ding af, meende hij, maar binstdien voelde hij dat er nog veel te doen was - dat moest nu nog besproken worden 't huis.... dat was een ander ding, - en toen moest hij nog in den duik om geld, - een nieuwe rente op zijn goed, voor die nieuwe pacht en belai en beesten - vierduizend franken! herhaalde hij.... maar de geldweerden van Pauwels zullen daar wel invliegen, de geldweerden, de bruidgifte in titels, Pauwels had ze hem getoond, da's maar verschoten geld voor mij. Wát! zouden die kerels een liggende kapitaal moeten hebben? meenen zij dat ik op een berg van goud zitte? Daarom zelf genoot hij van de voldoening om den goeden naam dien hij had bij de menschen en, als 't al voorbij is, dacht hij luide, dan word ik in één adem genoemd nevens Pauwels die rijke is, en de boerkes kunnen dan rieken hoe de zaken ineen steken.

Maar hij wist zich zoo klein te midden de landen waar hij ging, zoo nietig en onbermhartig gekwispt met mijzelregen en hij voelde zijn herte zoo groot en zijn gemoed zoo hoog -: wat men al moet doen om er te komen, dacht hij; 't was een heel leven lang reeds dat hij gehouden had met krakende handen om boven te blijven en 't was er altijd maar krasselend gekomen: een put maken om een anderen te vullen, - maar hij wilde 't niet laten schieten nu en hij meende altijd de goede oplossing voor al zijn beulen bij 't einde te hebben: Max was er nu goed gekomen, Karel zou allicht weer thuis zijn en hem vervangen, Marie zou ook wel haar weg vinden en dan kon hij het opgeven - als de jongens wel geplaatst waren, ging hij stille gaan rentieren op 't dorp of bij de kinders gaan inwonen.... Boer, boer, gij sukkelaar ge zijt weerom bezig met droomen, zei hij in zijn eigen. En voort meumelend met halfluide woorden ging hij stapaan, den kop vooruitstekend tegen den wind en de oogen op zijn tertende voeten.

- Pauwels zal lachen, hij zal tevreden zijn! en dan dacht hij dat er tusschen Pauwels en Meijer iets moest haperen, een oude veete, maar hij wist er geen zekerheid van.
De pacht

is toch duur, meende hij, maar daarmee kon hij wel weg thuis en hij zocht reeds om een anderen cijfer op te geven, als 't later uitkwam, dan mochten ze 't weten, nu was hij toch uit de moze ermêe en eens dat ze getrouwd waren, konden ze wel open spel spelen en vader Pauwels kon dan zelf zijn dochter op 't droge houden. Met Sofie was hij nu 't meest verlegen en hij zocht nu naar woorden hoe hij het haar zeggen zou.

Het was hem een goede ontlasting als hij weer aan zijn land kwam, zijn boomen zag en de daking van 't hof; hij snoof weer den rauwen reuk van het winterloof en de rotte groeze der aardappels, de grond scheen hem hier vaster onder de voeten en 't geen hij doorleefd had zoeven in stad, lag al heel ver als in een droom, waar hij zelf maar half bij hoorde.

Aan het hofgat vond hij Peetje Mullie met zijn dochter staan kouten.

- Goede zaken gedaan? riep het boerke.
- Beste, beste; komt ge niet binnen?
- Ben al binnen geweest.

Vanneste liet hen staan en ging in huis. Zwijgend deed hij de natte kleeren uit, en als hij weer in zijn kloefen stond, gemakkelijk met zijn muts op, dan keek hij naar Sofie om te beginnen.

- Alles is goed, zegde hij, maar omdat ze niet verder vroeg en er geen belang bij scheen te toonen, dorst hij niet voortdoen. - Waar is Max, vrouwe?

- Op 't veld nog.

Hij ontstak eene pijp met een sulferpriem en ging hem maar seffens vinden op 't land waar hij de winterdricht deed.

- He! kerel, riep hij van ver.

Max hield zijn peerd in.

- Ge kunt nu trouwen ten uitkomende, ik heb u een pachtbrief van twaalf jaar. Hij kwam nader om 't ander zoetjes te zeggen:

- Meijer gaat van zijn hof en gij zijt pachter.

Max stond lang zijn vader sprakeloos te bezien. - Wat was dat nu?

- Ja, kijk maar, Meijer gaat naar 't dorp wonen en in 't vlas handelen, ik heb zijn hof gepacht.

Max keek nog altijd om te weten of zijn vader gemeenstig sprak en dan kwam ineens het wantrouwen van hun gedokene handeling.

- Hij kan niet meer betalen, maar 't moet nog stille blijven, tot Paschen. O, 'k heb de zaken fijn belegd, kerel, loech hij, laat ze maar achter uw vader komen, 'k ga nu 't nieuws dragen naar Pauwels, die zal lachen! ha! ha!

Max wist nog niet wat peinzen van dat fijn beleg, en Pauwels moest daar zijn deun in hebben?! - Dat was hem een kwade slag te meer in de zaak die al zoo geniepig was en waarvan hij niets verstond. Hij vreesde nu dat ze Meijer om zijnen 't wille kwaad gingen doen... en hij voelde lust om zijn vader uit te schelden die zoo onverschillig, met een vossenwezen, hem die rampare bracht. Zijn eerste voornemen was om maar niet te trouwen, hij wilde op het ongelukshof niet, waar Meijer... en Anneke - God, en al die jongens, waar zouden ze varen als ze moesten verhuizen door zijn schuld en dat hof - ze zouden er de verwensching achter laten... Had ik maar nooit aan trouwen gedacht, meende hij, nooit dat stomme woord uitgesproken... maar is het mijne schuld? ze beleggen het al en ik ben er niet bij, en als 't gedaan is, moet ik....

Hij besloot om uitleg te gaan bij moeder, daar zou hij wel den toegang kennen.

En Klotielde?! met trommel en fluit moesten ze hun blijde leven gaan beginnen waar de anderen werden verjaagd, waar Meijer te vloeken stond bij de verhuizing, de meubels die verstrooid buiten lagen als bij een brandrampe.

Hij had het gevreesd. Was er dan geen

ander hof, nergens? - Al de leute was eraf, al de leute die hij gedroomd had - 't viel alles verkeerd en zoo ongelukkig uit.

Hij dreef zijn peerden voort door den regen en stapte over de bonke eerdebrokken. Hij zag zich zelf als een sul, een dompelaar, hij de kerel, met al het geweld dat hij kende in zich en den wil die in sterke pezen in zijn armen zat, - hoe liet hij zich zoo beleiden als een sukkelaar? waarom was hij met Klara 't land niet uitgelopen? of waarom bleef hij niet thuis waar hij zoo wel en weeldig en vrij was? - Een boerenknecht deed gemakkelijker zijn wil, daar lagen al die ingewikkelde streken niet rond. Wat had die arme Meijer nu misdaan omdat ze hem schandelijk zijn goed roofden?

Maar rond hem lagen de landstukken zoo vast gelijnd, gedeeld en gemeten als de kennelijke eigendom van dien en gindschen boer en geen stukje lag er open of ongebruikt en elk scharrelde maar om zijn deel ervan te krijgen. Vader had hem nu ook zoiets bezorgd en nu zou hij meetellen in de reek van de landenaars die hun bestaan bevechten op eigen grond, op eigen hof, voor een eigen gezin en dat bekoorde hem, daarmee kwam de kennelijke trots ook in hem, de trots dien hij kende bij vader

en bij Pauwels, om ook nevens de anderen iemand te zijn en den kop hoog te houden en aanzien te krijgen. Al die dingen waren nog te versch nu, hij zou eraan gewennen, hij voelde het worden lijk bij de anderen en dan zou hij er zijn vader dank voor wijten - maar nu viel hem het droevige van al die zondigheden als een zware ontgoocheling op zijn jong gemoed.

De stofregen smoorde de lucht en het land toe en de peerden stapten met hangenden kop, glimnat voór hem naar huis. De regen viel bijtend koud, de leerzen wogen zwaar van de slijkachtige eerde en hij was al zoo moe van het gaan den dag lang. En 't geen hem nu de groote vreugde had moeten brengen miek hem weertzinnig: hij voorzag dat nieuwe leven ginder als een anderen gang door 't regensmokkelen in lastig beulwerk op het land dat niet genoeg kan opbrengen om vrij het leven te houden, - een lange reeks dagen met angst om het lukken van de vruchten en veel werk ten ondomme gedaan met andere ongelukken die van overal uit de lucht konden vallen - een leven lijk Meijer er nu een doorgaan had, Meijer die 't achter zooveel jaren moest laten liggen nu, en elders gaan zoeken om 't nog slechter te vinden.

Hij verlangde om weer in de keuken bij 't

vuur te zitten in de innige warmte en te hooren wat moeder zou zeggen en dan zou hij haar laten begaan. Het lustig leven, 't onbekommerde spel was nu uit, al de leute had hij ver achter zich en voor hem was de tijd nu gekomen dat er iets gebeuren moest en 't was te laat en te zwaar om 't nu nog naar eigen zin te schikken, 't moest hem onverschillig zijn hoe 't zou afloopen, 't was hunne schuld.

Dien avond was boer Vanneste naar Pauwels om zijn gevaarten te vertellen. De twee oude boeren zaten alleen in de kamer en konkelfoezden en vezelden en loechen in 't stille om 't geen ze zoo goed behandeld en bewrocht hadden. Vanneste had er sedert alle slach nieuwe fijnheden van 't zijne bij gedacht en nu wist hij uiteen te doen heel die ingebeeelde sluwheid, hoe hij 't den notaris ontwongen en ontstolen had en hoe hij 't al een eerlijk uitzicht had weten te geven. Al de spreuken van den geslepenen notaris had hij met zijsprongen afgeschampt en dat liet hij nu met leekjes in Pauwels ooren druppelen en hij loog er nog meer bij om 't genoeg van den boer te zien die knikte met den grooten kop en zoo gulhertig loech bij elke spreuk.

- Zoo is 't goed, ja, zóo, opperbest, zei hij altijd, laat de boeren daar nu maar op pruimen; er zouden wel veel liefhebbers geweest zijn maar de kaas is nu van hun brood; - ja Vanneste, g' hebt een goeden klop gedaan, 't is voor niets, aan zulken prijs, en voor twaalf jaar! Ha, ha! - Vanneste geloofde nu werkelijk 't geen hij aan Pauwels wijs meik; 't was maar in de leemten van hun gesprek als ze een stonde stil vielen, dat de angst opstak met die inwendige stemme: dat hij zichzelf bedroog en voor 't aanschijn van de menschen zijn handeling moest gedoken houden, maar hij was er ingesleurd geworden tegen zijn wil, en Pauwels zou het later wel goed maken, hij was rijk - en hun jongens gingen hen toch nader dan Meijer, 't was jammer, ja, maar er gaan meer boeren ten onder en 't is hunne schuld - of 't is hunne schuld niet, verdimmelingen, elk voor zich...

Nu moest hij Pauwels eens polsen over die geldweerden, hij wilde nu ook eens voor zijn eigen slim spelen.

- Die pacht is nog al hoog, maar elders betalen de boeren nog meer, als ge nu uw deel doet en uw dochter....

Vanneste moest niet verder spreken.

- Zeker, zeker. We zitten er alle twee nog

warm in, naar ik meen, en daarom zou ik het willen in orde doen; gij hebt voor 't hof gezorgd, nu, Meijer zal zijn boel verkoopen, er zal daar voordeelig 't een en ander te krijgen zijn, dat koopt gij of ik, mij onverschillig, op een paar beesten zou ik ook niet zien, maar 't geen ik wil meegeven, hier ligt het...,

Hij haalde een groote rol uit de schuiflade van de kleerkast en opende ze op tafel.

- Dat zijn staatsloten, bankweerden, vreemde en andere, hier, hier, en dáar....

Hij legde ze open één voor één en Vanneste zat daarbij als een kleine jongen in verwondering, vol eerbied voor den rijkdom van Pauwels en hij keek op de kleurige kronkelingen en cijfers en watermerken die heel die groote weerde van geld vertegenwoordigden. Hij was ineens verblind, in verrukking; de stand van zijn jongen scheen hem rotsevast en hij had zijn voeten gezet in een smoorrijke familie! Neen, 't was niet te veel wat hij moest uitkeeren van 't zijne en als 't niet genoeg was er kon nog wel iets bij, hij wilde bij Pauwels geen krot uithangen.

- Maar dát zou ik hen willen ongeschonden zien wegleggen.

- Goed, goed, 't is een gedaan dingen,

meende hij, ik zorgde voor de beesten en voor al 't andere....

En Pauwels knikte ook en wees op den papieren bruidschat met weerdigen ernst.

- Dat bedraagt hier bij de tachtigduizend... en dat brengt rijke kroozen op, als ze dat kunnen bijhouden zonder uitwisselen, zijn ze verzekerd voor hun leven en er mag dan nog een ongeluk of een slecht jaar tusschen loopen zonder dat ze moeten naar vader of moeder komen om hulp! Ge zoudt dat bij al de boerkes op 't dorp niet vinden! Vanneste, bofte hij nog.

- 'k Wist wel dat ge warm zaat....

Hij liet hem niet voort zeggen.

- Zoo, dat is nu afgesproken. We moeten 't nieuws nog stilhouden tot achter Kerstdag, dan zal 't ineens een buisch geven en dan tot Paschen hebben we nog al den tijd om den trouw te regelen en 't zal groot gaan, ik bemoei er mij mede!

In de keuken bleven ze ondereen nog wat rooken en kouten tot dat Vanneste welgezind naar huis ging.

Pauwels zelve had er nu moed op en hij vertelde aan zijn vrouw te bedde wat er op handen was.

- Waarmede gaan we dat al betalen? vroeg zij verlegen?
 - Maar Vanneste betaalt het al, hij meent dat we schatrijke zijn en hij wil zijnen kant staan, - 'k heb hem de papieren getoond en ze hem beloofd als bruidschat.
 - Gij en gaat toch nooit die papieren meegeven?
 - Een schoon ding die papieren, ze zijn goed om hespen in te drogen, maar de kerel en kent er geen cijfer van; of moest ik den armen topper uithangen, hij is al bijhoudend genoeg en 't is een middel om hem te doen afschieten; als Klotielde getrouwd is moeten we toch zien dat ze vastheeft al wat ze krijgen kan, later en helpt het geen praten meer. We moeten ons ander jongens ook uitzetten - 't is al wel als we d'oudste goedkoop leveren, laat hem maar doen, hij heeft een glorie in den kop en... die bestelt, die betaalt.
- De boerin was goedgeloovig, 't geen heur man regelde en zei was de waarheid en z'en had heur nooit geen bestier van zaken aangetrokken.
- Er was nu niets anders meer dan den tijd te laten komen en den uitval af te wachten.
- In huis werd er maar weinig over gespro-

ken; de boer en Oskar rookten hun pijp of wrochten buiten en de meisjes ondereen wisten er ook niet veel over te zeggen. Vroeger hadden ze Klara zooveel geplaagd met Max en als het nu ineens op die andere zuster verlegd was en ernstig ging vergaan, bleven zij mijde om niet te misspreken. Moeder haalde soms 't een of 't ander aan, een raad een zedeles of vermaan maar dat bleef ernstig en zwijgend aanhoord. De leutige kant van 't verkeer was weg, vader en moeder handelden zooveel zware zaken af en zooveel andere dingen waren er nevens gekomen die buiten 't begrip van jonge meisjes liggen. Onder haar getweeën bespraken zij in 't stille, Elsje en Klara, de blijde dingen van den grooten dag waarnaar ze verlangden.

En 't leven ging nu gewoon voort. De vruchten waren al binnen, de dricht was gedaan en achter de groote beslommering van het zware werk kwam de ruste van het najaar en de wintersche dood over 't land en de lage luchten. De boeren liepen lui over 't veld en de dochters te Pauwels wrochten heele getijden aan Klotieldes uitzet, bergen lijnwaad en lakens die moesten nieuwe genaaid worden.

Elsje had lange geloopt in de onrust of ze heur geheim moest uitbrengen of verzwijgen

aan heur zuster, het drukte en neep; ze overwoog wat ze doen moest, en, nu alles toch vaste scheen en besloten onveranderlijk, kon het toch geen kwaad, meende zij, - en een avond eindelijk, als ze zoo innig bijeen in bedde lagen, had ze 't niet meer kunnen inhouden.

Klara liet haar gerust uitzeggen.

- Hebt ge 't wel zeker gehoord? vroeg ze.

- Ja, en 't was u, dat hij vroeg, maar aan niemand zeggen, - vader zei dat Klotielde de oudste was en eerst moest trouwen.

- En wat zei Max?

- Max zei niets, - 't doet, hij zei dat hij met u gevrijd had.

- En vader?

- Vader loech hem uit, hij zei dat vrijen kinderspel was, dat het niet meetelde...

Klara had daar geen woord op gesproken en Elsje wist niet of 't haar verdriet deed of wee.

- Gaan we 't vertellen aan Klotielde, Klara?

- Neen, neen, ze mag het niet weten, ge moogt het niet zeggen.

- Hadt gij willen trouwen met Max?

- Dat is nu eene vraag! Klotielde is toch de oudste en moest eerst trouwen.

- Dat was geen reden, meende Elsje, als ik iemand geern zie, ga ik er mede trouwen.

- De meisjes moeten wachten tot ze zelf gevraagd worden, en dan moet vader en moeder nog tevreden zijn en mede willen, anders gaat het niet. Elsje schikte het anders te doen maar ze was daarmee nu gerust gesteld en in de meening dat alles in regel was en 't zóo moest gebeuren en 't verwonderde haar wel hoe Klara 's anderdaags toch even vriendelijk deed met haar zuster die haar Max ontstolen had - 't was dat zij hem zelf niet gern genoeg zag. In haar meening moest zij voor Max gevochten hebben en geschruweld en weg loopen te landewaard in en nooit meer terug keeren.

Maar Klara zegde aan niemand wat er in haar gebeurde. Heel den nacht had zij dat nieuws liggen overpeinzen en heur groote benieuwdheid was: te weten hoe er Max over dacht, of hij leed ofwel... en ze troostte zich in haar verlies met 't gedacht aan zijn slappe voornemens, zoo'n kerel was haar niets weerd, en ze stond zelf onmachtig om iets te doen in al de kracht der omgevende dingen en ze liet het voorbij gaan met een hard gemoed en zwijgenden trots. Klotielde scheen haar van nu af een ander wezen te hebben, iets om den mond, in haar oogen dat ze niet verdragen of geluchten kon. Ze wist het, heur zuster had er geen schuld

aan, ze had er niet in gewrocht, had zich laten meegaan omdat vader het wilde, en toch moest zij haar haten, ze kon haar lijf niet meer zien, haar beenen over den vloer en waar zij voorbij ging, bleef zij staan om ongezien haar zuster te kunnen doorsteken met hatende oogen, heur zuster die nu 't uitzicht had van een minderachtig vrouwmensch. Over haar eigen ongeluk weende Klara in 't stille, maar de hoogmoed weerhield haar iets te laten merken; niemand mocht weten dat ze jaloersch was of dat het haar iets deed en ze naaide voort aan de bruidshemden die voor haar eigen hadden moeten dienen en ze koutte luchtiger mede in de schikkingen van het rijke feest. Ter sluiks soms wisselde zij een verstandelijk oogje met Elsje en ze monkelden beiden zonder dat er iemand de bediedenis van hun gedachten raadde. Inwendig wachtte ze dan ook naar een gepast oogenblik om gelijk tegen wie, haar wrok uit te werken.

Tegen den avond kwam Max altijd met zijn zuster of alleen en dan groeide er meer leven en geruchte in huis; ze zaten ondereen leutig te kouten of te kaarten tot van vooren aan in den nacht. Klotielde leidde hem dan uit tot aan de hofpoort maar zij vonden niets om in

't geheim te zeggen en scheidden meestal met een stillen groet.

Nu wist hij toch dat ze hem genegen was, hij had het gezien in haar donkere oogen die zoo goedig in de zijne keken, hij had het gevoeld aan haren handdruk als hij haar 't nieuws bracht en dat ze den eersten keer bijeen kwamen achter de plechtige aanvraag en beslissing.

- Ik en gij nu, en voorgoed! had hij haar gezegd en zij had hem zwijgend de hand gedrukt en dat stille teeken had hem deugd gedaan en liet hem nu nog een betere herinnering dan veel woorden en omhelzingen hadden kunnen bijbrengen. Bij haar had hij iets ondervonden en gevoeld dat hij bij geen ander meisje en kende: de goedheid van haar wezen en haar schaarsche woorden - was het gelatene gewilligheid of dook zij haar tegenzin om gedwee heur vaders gedacht te doen? Max wist het niet, hij dorst er niet over spreken. Telkens hij weer bij haar kwam verminderde zijne vrees, z' Hadden alletwee iets in hunne oogen, eene helderheid en 't scheen hem niet vreemd als hij haar hand houdend zoo zonder afspraak begonnen had.

Hij was nog altijd ongemakkelijk met haar ernstige doening, benauwd van haar te mis-

hagen en tusschenin daar hij eenzaam de zaak overdacht, kreeg hij weer spijt soms naar Klara, met dat meisje had hij er anders doorgegaan! maar dat was een zondagskind dat voor hem niet was weggelegd - een zondagskind! God, wat een leute zou dat geweest zijn! En dan wilde hij er ineens niet meer aan denken en een einde maken aan dat getalm. Met Klotielde of een ander, 't waren al meisjes gelijk en 't eenige wat hem nu aan de zaak belangde was het hof en de doening - dat hij een zelfstandige boer zou worden, al 't andere viel weg als zinnelooze leutering waar hij al veel te lang m e gespeeld had. Met den tijd zou Klotielde ook wel veranderen of hij zelf zou het gewend worden; hij had nu nog heel de losbollige zwiering van de winterfeesten met haar te vieren. Wat een verschil toch bij de onbekommerde leute en 't jonge plezier van verleden jaar! hoe zag het er anders uit?

Uitwendig toch was alles 't zelfde gebleven op het land, - de velden lagen weer ingesneeuwd en de hoven begraven zonder weg of wegel die de bane wees. Binst den dag zat elk in zijn eigen huis verlaan te warmen en 's avonds liepen de kerels en meiden op joeltocht naar 't een of 't ander hof dat met volverlichte vensters in de

donkerte de leute gereed hield. En ze vierden er elk in zijn kring zonder dat een ongevraagde of een vreemdeling daar neus of nieuws over kreeg. En 's anderdaags weer, was alles even doodsch zonder spoor van den tocht en elk verluierde op zijn wijze den tijd.

Kerstdag was al voorbij en Meijers hof stond daar onveranderd nog; niemand raadde of wist wat slag erop gevallen was, hoe er geweend werd of gejammerd.... en de tijd had er weer de kalmte herbracht en 't groot rumoer van de ramp was in zwijgende leed gekeerd en weerom waren de wezens in hun eigensten plooi, - 't was al voorbij en gebeurd en niemand kon er uitwendig nog iets van merken.

Pauwels en Vanneste alleen hadden 't verloop angstig en belangend meegeleefd en beloerd. Ze waren op kijkuit gaan staan om Meijer te zien weerkeeren van stad en ja, hij had zijn twee ganzen in de kevie nog - gelijk hij ze meedroeg in den uchtend. En ze waren dan weer mompelend lijk vossen, in hun holen gekeerd om te wachten, onwetend gebarig, naar den uitslag.

En de mare verspreidde zich als een donderslag over 't dorp, als de uitval van een verwacht ongeluk dat lange zienling over 't hof

gehangen heeft en nu plots, ineens gevallen is.

Vanneste was bang om Meijer te ontmoeten en benieuwd hoe hij 't zou opnemen als hij den toegang te weten kwam. Pauwels was er al bij geweest, had hem getroost en moed gegeven en had uitgevallen tegen de afhondige eigenaars en had hem dan uitgehoord om te weten of Meijer zijn opvolger kende.

Dat was al weken sedert dien, en de nieuwe pachter was ook al genoemd in 't dorp, de plakbrieven voor de verkooping hingen uit en Vanneste was er bezig één te lezen tegen den wand in de herberg een zondag noen, als Meijer daar plots binnen kwam. Hij las voort zonder omzien, maar hij voelde zich bleek worden en verwachtte geruchte, - Meijer kon beginnen schelden, of vechten.

Hij wachtte naar 't ergste, maar dan werd er hem stevig op den schouder geklopt en Meijer stond daar heel onverschillig, kalm, zonder haat in de oogen.

- Zoo, boer, dat ik u mag geluk wenschen?

- Ja, ja, mij niet, mijn zoon, 't is Max, stamelde Vanneste verlegen, 'k had wel liever een ander hof gevonden maar als 't nu zóo viel... en Pauwels had het ook liever anders gezien.

- Wel voor mij moet ge het niet laten, ik heb al een huis hier in 't dorp, 'k ben nu uit de handen van die bloedzuipers; - om een enkel jaar pacht dat men ten achter staat gooien ze iemand op straat. Maar dat blijft onder ons - gij moogt het wel weten - maar dat zou mij schaden in den handel, 't is beter dat de boeren denken dat ik er goedwillig van onder ga.

- 't Is schande, meende Vanneste.

- Ja, met u hebben ze dat niet te vreezen, de eigenaars, daarom nemen ze zulke pachters vooren... Maar mij kan 't niet schelen ik ben toch altijd langs de bane, 't is me om 't even waar ik woon, maar 't is jammer, d'anderen janken wel, 't vrouwvolk kan dat zoo goed niet slikken, ze meenen dat verhuizen 't laatste van de wereld is.

De menschen weten wel dat ge geen schulden hebt, dat ge goed in de zaken zit, vleide Vanneste.

En Meijer praatte daar heel vrij over, hij had het eerst zelve zóo in den kop genomen en dan voortverteld en geloofde nu dat zijn verhuizing en verkooping gewone dingen waren en als hij geen schulden achterliet, dat hem niemand iets te zeggen had.

- 't Is toch mijn schuld niet, de ongelukken vallen u ongevraagd op den kop en wat voordeel de handen in den schoot te leggen en te jammeren. 't Is ongelukkig bedeed op de wereld, maar ik ga er toch door en ben met een kleintje tevreden - één dag weelde doet zeven dagen armoede vergeten en dat komt wel weer op zijn plooi.

- Zeg, hoe hebt ge 't nog gekregen? vroeg hij ineens, maar wat raakt me de boel ook...

- Duur, duur, meende Vanneste en hij neep de lippen toe, maar we moesten springen of banen, als ze trouwen in 't hoofd hebben, steek het er dan maar uit.

- Ja, ze kunnen hun beste doen, ze zijn jong, boer.

Het was Vanneste's groote ontlasting: Meijer meende dat de pacht maar achter Kerstdag, na zijn verbod genomen was en de vrees voor zijn zondige daad had hij verward met de vrees voor Meijers gramschap en nu dat zoo effen uitviel, meende hij in de zaak niets meer misdaan te hebben: 't zou anders zonder zijn begaan ook zoó uitgevallen zijn.

- Waar zijt ge 't gewaar geworden dat ik pachter was? vroeg hij nog.

- Hier van de bazin, en Pauwels heeft er

me gister ook een woord van gezegd; nu, 't is me gelijk wie er op komt. - Als één boer het laat liggen staan er tien gereed - en 'k heb liever een vriend dan een vreemdeling. En ze praatten voort als oude kennissen over verkoop en verhuizing.

Diep in zijn gemoed zat het zwarter bij Meijer dan hij het uitwendig toonde en hij voelde het erger worden telkens hij weer naar zijn hof ging. Maar hij lag zoo plat, de magere man, onder al het zware rondom hem dat hij zijn wezen gesloten hield en hij moest zich ook mensch houden en sterk of ze werden zot t' huis en 't ging nu al slecht genoeg. Daarom zweeg hij en bleef vriend en stil met de menschen die hem kwaad deden omdat hij er niet tegen op kon, omdat zij geld hadden en daarom al durfden doen wat hun lustte zonder vrees voor God of geweten.

Hij vertelde thuis 't geen hij vernomen had maar de vrouw geloofde nog altijd niet dat 't al kon vaste staan, dat er hen iemand zou helpen verjagen of hun plaats zou willen innemen.

- Ja, wijf, denkt ge daaraan! elk zoekt om er te komen: als er één verzinkt springen er drie in de plaatse.

Maar ze wilde hem naar de stad hebben, ze

wilde zelf gaan en smeecken bij den eigenaar; Meijer had slecht verstaan, slecht gesproken en 't moest in orde komen, 't moest want de schande van te moeten weggaan, die verkoop en verhuizing waren haar harder dan de dood en op 't dorp zou ze 't nooit gewend worden en de menschen nooit durven in de oogen zien. En al die beesten moeten verlaten, en 't land en 't leven waarin ze altijd geweest was! Ze liep over den vloer met heur wezen gesloten, ze kraaktandde om het niet uit te laten want ze droeg er alleen al het leed van en verkropte de angst om Anneke niet te doen weenen.

't Waren droeve wintersche dagen, niemand kwam hun nog bezoeken; Meijer alleen praatte er luchtig over, maar de vrouw wist wel dat 't bij hem ook niet gemeend was, dat hij maar zóo deed om sterk te schijnen. Door zijn uitwendige onbekommernis zag zij hoe zijn mager wezen vertrokken en gerimpeld was, dat zijn pezen snokten als iemand die pijn lijdt en 't niet zeggen wil en hoe hij twijfelend inhield soms 't geen hij in plotse opwelling wilde uitspreken en het verzwolg met alle macht om een schoonen kant te geven aan het ongeluk.

- Ander menschen leven ook buiten 't boerenbedrijf, zegde hij en we zullen al dat gebeul niet

meer hebben.... Maar zij wilde er niet van weten, wilde niet getroost worden met ijdel klap.

- Is dat nu voor al ons werk en zorg, nu dat we in last de jongens groot gekweekt hebben en altijd geregeld betaalden?...

En ze zag hoe Meijer zonder wachten met wreede hand te werke ging om de zaken te schikken voor den koopdag. Al waar ze keek, heur meubels en goed, eeuwenoude eikenstukken - 't waren al gedenkenissen uit grootvaders tijd - met de gladde gesletenheid erop van 't lange gebruik, ze waren eigen geworden, stonden vaste gegroeid aan 't huis als dingen van hun leven en nu werd het al uit de hoeken gesleurd en overende gezet.

Ze zocht rond om te vinden van waar hen dien slag op het hoofd viel, of wie 't hun aangedaan had. - Heere God, jammerde zij, waar gaan we hermen?! Geef een goeden uitval of we verzinken! In haar wanhoop wilde zij nog een uiterste poging doen, ze wilde bij haar zelf ondervinden en weten wiens schuld het was of waar ze het verdiend hadden.

Als ze toen eindelijk zelf naar stad geweest was keerde ze gelaten naar huis, ze zweeg nu en wachtte en weende enkel als ze alleene was en 't niemand zien kon.

En de gestelde dag kwam van de verkooping. Dat vreesde Anneke als den grootsten slag voor moeder en voor haar zelf. Zij had voorgenomen op den zolder te vluchten om er niet bij te zijn als Max en de vriendinnen, de boeren en boerendochters over hun erf zouden loopen; ze mochten haar ongeluk niet zien en zij zelf zou het niet kunnen inhouden. In de vroegte had ze voor den laatsten keer de twee koeien gemolken, de twee goede koeien die stonden lijk alle dagen en gewillig, onwetend haar melk gaven als ze t' avond op een anderen stal zouden staan en weg zijn voor goed in andermans handen. Ze had voor een laatsten keer rond gekeken in dien goeden stal vol oude herinneringen. Dan was ze bij vader gaan helpen in huis en liep tusschentoe naar moeder die lam bij haar bedde zat en niet roeren wilde.

't Gerief en huisraad was al buiten gezet en de veldwachter kwam en de deurwaarder en wat later, de eerste boeren.

Dan ging het heel anders dan ze gevreesd had.

In de groote verwarring werd zij overal bijgeroepen, moest overal helpen en er was geen tijd om aan narigheid te denken of geen middel om verlegen te zijn. De menschen namen dat ook zoo gewoon op; ze kwamen kouten in huis,

loechen bij vader en van de droevige doening of verdriet was er geen spoor - 't was als naar een kermis dat ze kwamen. Ze riepen, gekten en speelden onder elkaar; ze waren op de vaute, in de keuken, overal en waar 't over een uur zoo doodstil was, kriede het nu van beweging en leven. De vreemdelingen betastten het goeds, schatten de meubels bij 't zicht, iedereen was als van den huize en zocht om bij kennissen te komen en elk belegde het hoe zij goedkoop een stuk van den inboedel zouden krijgen. De dingen stonden zoo vast, zoo duidelijk, alsof het iedereen sinds lang zoo verwacht had. En moeder zelf ze stond nu met andere boerinnen bezig in een troffel vertrouwelijk te kouten. De meisjes stonden bij den koestal te gichelen en de knapen drie schreden verder, gereed om een geestigheid te roepen waar ze reden konden vinden. De boeren zelf schenen met heel andere dingen bezig en waren vergaard als op de markt om zaken te doen.

De veldwachter alleen deed zijn ambacht ernstig; hij stond hoog op zijn tafel en reikte 't kateil naar buiten.

- Wie stelt in en aan hoeveel?

Van alle kanten werd een prijs geboden, afgehoogd en herroepen; met een klop was het uit en verbleven.

Zoo ging 't een achter 't andere in de handen der koopers.

Meijer moest overal bij zijn, ze riepen hem om inlichtingen en hij wilde zelf rekening houden.

Pauwels en Vanneste gingen samen de stallingen af, keurden het peerd en de koeien en vezelden hunne voornemens, dan keerden zij weer bij 't volk als gewone koopers die willen meedoen in de leute. De veldwachter verstond zijn eigen stemme niet; er kwam altijd nieuw volk bij, de werf stond vol en velen hadden liever te lachen dan den verkoop te volgen. Jongens kropen overal tusschen, speelden, liepen tierend achter elkaar, plaagden den hond of zaten scherrelings op kassen en koffers, in uitgelaten welgezindheid.

Max stond bij Elsje en keek met geruste oogen over de doening. Klotielde kocht effenaar op wat ze haar dienstig vond. Vrouw Pauwels zorgde om de koopen in bewaring te krijgen en schikte 't goed op een karrebak. Marie was bij Anneke gerocht en ze deed haar Derycke's vrouwvolk bemerken en vertelde in één vlucht wat ze voor nieuws gehoord had.

- Pharaïlde is hier ook, en waarom zou ze al dat gerief koopen? als ze op 't hof blijft heeft ze geen meubels noodig!

Maar ginder was Peetje Mullie en ze draaide al dien kant tot hij haar gezien had en dan trachtte ze te weten 't geen haar benieuwd was.

- Voordeelig weêr voor de verkooping! riep Pauwels lachend naar Meijer.
- 't Valt mêe boer.

Aan 't ovenbuur stonden de andere landenaars.

- Ze zeggen dat Vanneste schandalig duur gepacht heeft, zei Kannaert aan Kraaynest.

- Was 't nog niet duur genoeg?
- Als er iemand verzinkt is er altijd een ander gereed om erachter te springen.
- Ze spreken van honderdtachtig frank de hectare buiten huispacht en lasten.
- Boert mij daarop, zei Vergote.
- De heeren meenen misschien dat er goud in den grond te delven ligt.
- Maar als ze 't op hun stoel aangeboden worden!?
- Heeft Vanneste ineens zoo breed te grijpen?
- 't Is Pauwels die 't zoo groot steekt, hij bekostigd het al.
- Pauwels?! riepen ze met drie vieren, Pauwels! en ze schoten eenbarig in een lach.
- Vanneste zal de keers uitblazen.
- Ze zeggen dat Meijer het uit vrijen wil niet laat liggen, ware er middel geweest....

- Onderpacht! vezelde er iemand. Pauwels die wilde dat hof hebben voor zijn dochter.

- En daarom moet Meijer ervan onder.

- Max kon evengoed met Anneke trouwen, hebben ze niet altijd samen verkeerd?

- Ja, maar dat verandert al; men zoekt tegenwoordig den stand, de belangen...

- Daar zal hij ze wel gevonden hebben de belangen, en zijn zwarte zwane, kijk hoe ze daar staat, - en grootsch! ze koopen het àl op, en heur moeder, ze wil weeral doen zien dat ze Pauwels wijf is, de boerin van 't Sperrenhof....

- Nu zijn 't de beesten, Kannaert! Nu gaat het te zien zijn wie er koopt.

De veldwachter was van zijn tafel gesprongen en de stoet volgde hem naar de stallen en naar de schuur.

Elk sleepte de gekochte dingen op eigen kar of kordewagen of zette het zorgvuldig uit den weg.

De koeien werden opgeroepen en Pauwels sprak niet maar vezelde iets tegen Vanneste en die kwam dan nader en hoogde af tot ze hem verbleven waren.

- Stel het peerd ook maar in, 't is een beste, ik mag er niet tusschen komen, ik zie er al

twee drie boeren gereed om mij af te hoogen.

't Was een vierjaarsche reün en de liefhebbers stonden er belangend rond.

- Negenhonderd! negenhonderd-vijftig, duizend! riep men al verschillende kanten.

Dat wordt ernstig, meende Vanneste.-

- Laat het niet schieten, boer, riep Meijer, 't is een prachtpeerd en veel geld weerd.

Maar Vanneste had de verlegenheid in zijn hoofd. 't Was reeds aan elfhonderd - drie maanden borgtijd, wikte hij, maar als Pauwels het nu kocht.... Hij stond nog te sammelen als de koop gesloten was.

- Wie is 't? riep er een meisje in den troppel.

- 't Is Philemon de speelman, zei Martje Kraaynest, hij gaat zijn doening vermeerderen en trouwen zeggen ze.

- Met wie?

- Met Marie Vanneste.

- Neen 't is met Mietje Vergote. Dat ware iets voor u, Lena, loech Martje.

- De jongen heeft nooit een meisje gezien.

- Maar nu moet hij toch trouwen, hij is alleen, en ze zeggen dat hij rijk is.

- Keus zal hij wel krijgen; Mientje zal wel te licht wegen - dat 't nog gij ware, Sanne.

De dochter neep haar lippen en keerde het hoofd.

- Wat zou Vincke zeggen? riep eene andere, die zit er warmer in, newaar Sanne, en een stevige ruiters, alzoo op een looper die van verre gereden komt...!

Philemon had zijn peerd al bij den toom, liet het draven en leidde het weg en de boeren gingen open om den kerel door te laten die zoo stout en zonder schromen vasten koop gedaan had. De liefhebbers gingen mede tot buiten de poort om 't schoone peerd te zien uitsteken.

- Daar ben ik verraads gepakt geweest, gebaarde Vanneste.

Pauwels schudde bedenkelijk het hoofd.

- 't Was te veel geld toch, om te beginnen kunnen de jongens wel met wat minder voort; als er een ongeluk op komt, dat zijn heele sommen.

- 't Is gelijk; 't peerd moest het mijne zijn, maar Vergote kwam me daar juist iets vertellen en daarbinst was 't peerd verbleven.

- We zullen wel ons gerief op de markt krijgen, Vanneste.

- 't Is lastig, moeten afgedaan worden van dien snotterik, gromde de boer nog met gemaakten spijt.

Door noen en door al verkocht men voort aan karren en ploegen en tegen den avond was de boel gekuischt, geschommeld, leeg geplunderd en verhuisd; elk had 't zijne m^êe en was vertrokken; daar lag nog wat afval alleen van gebroken alm en vertrappele nietigheid en broel die 't meedragen niet weerd scheen, 't Hof was verlaten. Max met Klotielde waren nu in den boomgaard, liepen de stalling en getrokken af en Vanneste wachtte met Pauwels naar Meijer om m^êe te gaan naar 't land voor de overname van mest en vruchten te velde.

- Zoo aanstonds, riep Meijer; - ga maar eens binnen zien, jongens, ge moet toch weten of 't huis u bevalt. Hij kwam zelf in 't deurgat staan en op de zulle sprak hij de gebruikelijken welkomgroet.

- Treedt binnen en geluk in uw nieuwen thuis! en hij boog voor den nieuwen boer en zijn bruid en veegde hen met den zakdoek de toppen van de schoenen en den drempel dien ze overschrijden moesten.

- Anna, leid hen eens rond, 'k moete m^êe naar 't land.

't Meisje kwam op hare beurt en simpel weg, zonder gemaaktheid, ongedwongen, deed zij lijk heur vader - ze boog naar den grond en veegde de schoenen van Max en Klotielde.

- Welkom in uw nieuwen thuis, zegde zij zacht maar ze durfde naar hun wezen niet opzien en ging voor.

- Dat is hier de keuken... ze wees rond met de hand en keek zelf, maar dan ging haar den moed ontschieten.

De heerd lag dood, 't was er al uit en weg; op 't witsel van de kale muren teekenden de vlekken overal waar de meubels gestaan hadden. Aan een nagel boven 't schouwberd hing het koperen kruisbeeldeken alleen nog als eene aardigheid vergeten of achter gelaten.

Bezijds, drie trappen hoog, opende Anneke de deur. Daar stonden de meubels overhoop die ze voor hun eigen gebruik hadden over gehouden. De drie knechtjes stonden daarbij verlegen de bezoekers te bekijken en van achter de kast ging er luidde snikken op, - de boerin lag met het hoofd op haar bed en ze keek niet op om de nieuwe bewoners te groeten.

- Moeder heeft er verdriet in, maar 't zal beteren, verontschuldigde Anna en ze trok weer de deur toe.

Ze kwamen in den kelder, vandaar op de andere vaute waar de jongens hun bedde stond en dan op een klein kamerken.

- Dat is hier 't uwe? vroeg Klotielde.

't Meisje knikte, 't was al wat ze kon, ze viel ineens dobbeltoe op den stoel en dook haar wezen om te huilen, luide te huilen; haar handen hielden haar hoofd en heer lijveke schudde onder het snikken.

Max stond ineens verlegen en hij wist niet wat gedaan; voor hem kregen de dingen hier al met eens een wonder belangend uitzicht, hij ging rond en bekeek alles van dichte bij; zonder te weten waarom, nam hij het boekje dat op de vensterbank lag en als hij erin bladerde zag hij dat het een oude almanak was vol potlood-schreven waarvan hij niets verstond en hij legde het boekje weer op zijn plaats. Anneke's verdriet meek hem zoo narig en ongemakkelijk hier op dat kamerken en hij trok Klotielde mée naar buiten. Ze deden samen voort hun ronde zonder spreken.

't Werd hen zoo bang in dat half donker huis en dat huilen van Anneke en 't snikken op de vaute beneep hun hert. Ze zegden geen woord van 't geen ze voelden en gingen om weg te zijn naar buiten. Op de werf vonden zij Marie met haar moeder en huns gevieren bleven zij wachten tot de boeren weer kwamen van 't land. Max stond mijde en durfde zijn moeder niet bezien, hij wist op haar wezen

wat ze dacht en geen van de vier vond een woord te zeggen. Dan kwam vader met Meijer.

- Zoo aan die voorwaarden is 't effen, Meijer.

- Ja, en als 't hem lust kan hij op 't land beginnen, de vlaschaard kan hij gereed leggen als 't droog weer wordt en dat hoekje tarwe zal moeten herzaaid worden.

De boeren kwamen van achter de schuur gewandeld en hadden de handen in de broekzakken. Ze bespraken nog 't voordeel van de koopen die ze gedaan hadden en Meijer verzekerde hun dat ze 't alm hier in veiligheid konden laten.

- Zoo tot zondag, 'k verwacht u allen om te noenen, riep Vanneste. Dan kunt ge komen ontvangen, Meijer.

Anneke ontweek en rechtte zich als ze weg waren. 't Geen ze zoo ontzien en gevreesd had was nu voorbij. Ze keek nog eens rond naar haar bed, heur koffertje en de kleine dingen die er rond lagen. Ze vond heur almanakje en ze greep het in een angst met 't vragende gedacht: of hij 't misschien gezien had en ze keek erin. Al de dagen verkende ze nog aan de teekens die erbij gemaakt waren, de dagen die ze onthouden moest, de hoogdagen van geluk met al de goede herinnering die eraan vast was:

een heel leven scheen het haar, vol wondere gebeurtenissen die stonden als bloemen in zonneschijn... en al waar ze keek, overal was zijn naam aan verbonden. Dat stond daar nu als doode dingen die voorbij waren, ze moest het vergeten en 't kostelijke boekje moest weg; ze scheurde er één voor één al de bladjes uit en wierp ze verfrommeld door haar vensterken. Dan ging ze bij moeder om haar te troosten.

Heel de volgende week was er schommeling en groote kuisch op het hof, te Vanneste's; Marie liep verlaan en de meiden hielpen. Ze wrochten gehandzaam en vlijtig en zongen en taterden terwijl de bezems wreven en de volle emmers water over den vloer ronkten.

Van 't gene de boer met de boerin op hun vaute over de zaken handelden en ingehouden keven om 't eens te geraken wisten zij geen woord, er was maar één ding in haar hoofd: de verwachting van goed verzet en leute aan den stevigen disch, zondag als de bruid ter kermisse zou komen.

Te Pauwels waren ze er ook op verlekkerd; binst de week mieken de meisjes al gissingen ondereen en Klara wist al duikeling te zinspelen tegen Elsje op 't een en ander - te Vanneste's

ging het al zoo op de puntjes niet gelijk ze 't zelf in eigen verzorgde huishouden gewend waren. Ze wisten dat ze hooger stonden, heerachtiger deden en daarom verwachtten ze zondag wel 't een en ander te zien om er later ondereen mede te lachen.

Dien eigensten zondag in den uchtend kreeg Klara ruzie met Klotielde in den stal, 't was begonnen voor een nietigheid maar Elsje was erbij gekomen en had den kant van Klara genomen.

- Omdat ze mevrouw gaat zijn nu, en getrouwde boerin.... 't wordt tijd dat 't haast uit is....

- Ge moet daar zoo preusch niet mede zijn, wist Elsje ineens, dat is een kans van alle dagen....

- Zijt ge misschien jaloersch omdat g' hem zelf had gewild? wederriep Klotielde.

Dan had Klara het losgelaten en in een hevigheid eruit gegooid.

- Als wij trouwen zal het ten minste met ons gedacht zijn, want uw gedacht is het niet, - g' en zijt zelve van hem niet gevraagd geweest: Max had iemand anders in den zin, en als we jaloersch waren, 't is nog niet te laat, ge zoudt het zien! riep ze batsch.

Daarop was plotselings een stilte ingevallen, de strijd was uit en elk deed zijn werk voort met verkropt gemoed en de voornemens werden elk bij zijn eigen inwendig gedaan, zonder dat iemand in huis kon merken dat er iets gaande was tot t' halven den voornoen als de boerin Klara nog onaangedaan zag in haar wekedaagsche kleeren.

- Wat is d'at, zijt ge nog niet gekleed? wat zit ge daar te pruilen? riep ze naar Klara.

- Ik moet er niet bij zijn! snauwde 't meisje, zij daar heeft liever dat ik thuis blijf.

- Zij dáar, wie is dat? - Waar is Klotielde? wat is er hier gaande?

Klotielde lag op haar bed, luide te weenen en er was geen woord uit te krijgen.

- Wat wordt dat hier, zeg?

- Klara kan meegaan, snikte ze, Max moest met haar trouwen en met mij niet, hij heeft mij niet gevraagd en hij mag haar hebben, dan zal er geen ruzie zijn.

De boerin stelde de handen op de heupen.

- En als ik zeg dat ge alle drie meegaat, en niet rap genoeg.... g' hebt juist den tijd om u zoo gauw gereed te maken! we zullen 't zien, en geen talmen!

Ze vertelde het aan den boer en die grommel-

de entwat van ver maar als hij bijkwam deden ze alle drie voort en als ze beneden waren in haar beste kleers met gewasschen, blinkende wezens, was er van 't geval geen speur meer.

Een half uur later gingen zij alle drie nevenseen met Oskar; Pauwels en de vrouw kwamen achter, hij in 't zwart laken en zij in de krakende zijde en ze koutten gemoedelijk al wandelend.

Vanneste kwam hen tegen aan 't hofgat om te verwelkomen, de tafel stond gedekt en Max moest nevens Klotielde zitten in 't midden tusschen Pauwels en vrouw Vanneste en d'anderen al errond. Ze zaten zonder spreken eerst, deftig, recht aan tafel. Marie liep af en toe de meiden wat helpen en wist telkens een goede spreuk om den kout in gang te brengen. Max was bezig tegen zijn schoonmoeder en Klotielde luisterde naar vader die met Vanneste over zaken bezig was. Oskar plaagde Marie telkens ze voorbij kwam en wilde haar nevens hem te doen zitten en Elsje met Klara deden gedoken teekens, gereed om te lachen als er reden zou komen. Maar de gerechten waren rijk en wel verzorgd: de kalfskop was lekker en de kiekens malsch en vrouw Pauwels knikte gemoedig uit haar hoogte en toonde haar tevredenheid. Vanneste schonk breedgevig den rooden wijn in de glazen.

- We houden maar eens kermis en 't mag eraf. Toe op de gezondheid van de jonge trouwers en 't geluk van de boeren, drinkt uit! riep hij.

- Ge wilt me afdoen! merkte Pauwels, maar 't zal mijne beurt worden op den trouwdag, dan zult ge eens zien wat ik kan! 't Is nu vast op beloken Paschen? 'k ga mijn beste tafel uittrekken en in den boomgaard zullen we kunnen dansen.

- Wie gaat ge ten disch vragen, boer?

- Wel, heel 't dorp, ze moeten zien hoe we de zaken doen, dan kunnen ze ervan spreken. Er komen muzikanten en 'k ga den hof vol lichtjes hangen! ho, ge zult staan zien - heel 't dorp moet bevlagd zijn en de kanons moeten schieten drie dagen lang. Vanneste gloeide van trots en zijn vrouw monkelde ongeloovig in haar bewondering.

- Ik vraag u om te dansen, riep Oskar naar Marie, we gaan maar uitscheiden als 't dag wordt.

- Als we er bij vallen, eerder niet, loech de meid en ze duwde haar donkeren blik in den jongen zijn oogen.

Vanneste schonk voort de glazen vol en 't geruchte klom en de leute ging algemeen. Ze waren van hun plaatsen gekomen Max was bij Elsje en d'andere meisjes zaten ondereen en plaagden

malkaar. Oskar zat bij Marie en had de mouwen opgesloofd om te toonen hoe zijn spieren spannen als hij haar dikke polsen overgreep. Dan moesten zij elk op zijn beurt een liedje zingen en voor de koffie kwam Meijer binnen en deed zoo gauw mée in de uitgelaten joligheid.

Als ze den brandewijn gedronken hadden stond de vrouw recht.

- 't Zal nu tijd worden, meende zij; - boer ge zult gij wel 't huis blijven? we kunnen wij meegaan naar 't kapelleken, newaar vrouw Pauwels? Toe jongens.

- Ga maar, riep Vanneste, als ge ons de flessche laat zal 't ons niet verdrieten, we kunnen bindien ons zaken afdoen, met Meijer, - verzet u wel.

Max met Klotielde zetten eerst uit, ze gingen een stap verscheen en zochten rond wat ze zeggen gingen.

De twee gezusters met Oskar en Marie, waren eenige schreden achter en mieken luide leute ondereen. Wat later kwam vrouw Pauwels met vrouw Vanneste en die gingen traag en mieken bemerkingen over de voorjaarsche vruchten en 't voordeelige, zoele lenteweêr.

- 'k Ben nu toch blij dat de zaken zooverre staan met de jongens en dat we gaan familie

worden; wat een moeite het kost om ze getrouwd te krijgen, we moeten eerst in 't geval zijn, en wat er veel aan gelegen is!

Vrouw Vanneste knikte.

- Max is toch een brave, kristelijke jongen die zich altijd goed gedragen heeft en die zijn er zeldzaam te vinden.... 't Kan nu een beste huishouder worden.

- z'Hebben alle kansen vóór hen, wij hebben ons beste gedaan, ze zullen 't hunne doen; Klotielde is het braafste en 't zedigste jong dat ik ken en werkzaam.

- Daar kunnen ongelukken komen. - De boerin zuchtte - maar we moeten het den Heere overlaten, met goeden moed krasselt men wel uit de moze.

Daarop vertelden ze ondereen al wat er in hun lange huwelijksleven wederzijds was voorgevallen: die lange reeks op- en afgaan door de moeilijkheden van de dagen; zij deden de innigste bekentenissen over elkanders man, vertelden 't komen en 't kweeken van jongens en beesten, de ongelukken en tegenslagen, in al de rechtzinnigheid lijk twee menschen die nu voor goed vriend worden en dezelfde belangen te deelen hebben. Maar in den toon van haar wederzijdsche redens bleef er een waas

van trots waarmede zij bij elkaar wilden hooge en welstellend schijnen: boven al 't afgeziene en het lastige van 't leven wilden ze de statige boerinnen blijven, de strenge meesteressen van het hof.

Voór haar gingen de jongens in de onbewuste welgezindheid, uitgelaten lachend in 't bradde genot van hun jeugd, de zonen en dochters die rank en sterk uitgegroeid waren, blijde en gezond en de twee moeders wisten nu elk van de hare in 't bijzonder, de gaven en gebreken van hun karakter uiteen te doen.

De gewone wegen over 't land krijgen meestal een bijzonder uitzicht eens dat men ze in bijzondere omstandigheden begaan heeft, - ze worden vereenzelvigd met die omstandigheid en ze blijven als kostelijke stukken herinnering en brengen de verledene gebeurtenis beeldelijk weer als men den weg later nog eens bewandelt. Die weg en het uitzicht van de omliggende landen bracht bij Max nu heel den verleden zomer te binnen. Die bleeke zandstreep tusschen de velden over den hoogen kouter, de lommerhagen - 't stond hem onbewust in 't gemoed met 't geen er dan in schitterenden zonneschijn met hem gebeurd was. Toen ook

hadden zijn oogen dezelfde hoogten en tommen gezien en de tronken verkende hij nog zoowel als de woorden die hij dan met Klara gesproken had toen ze gelijk nu, maar uit hun zottigheid, dien beêvaart deden naar 't kapelleken-ter-linden. Maar nu had hij een anderen blik over 't land en in zijn gemoed was het ook zoo veranderd.

Klotielde bleef een stap achter om te zien waar de anderen waren en dan kwam ze weer bij. Ze liepen voort zonder iets te zeggen; hij zag dat ze zich verveelde en liever niet alleen met hem was. Hij zag haar geern, hij kende in haar die zachte kalme gelatene genegenheid, dien vreemden ernst, en dat zelf miek hem mijde, verlegen zoodat hij hare hand niet dorst grijpen of iets zeggen van 't geen hij zoo gewend was te spreken tegen andere meisjes.

Later vertelde en besprak zij met veel bedaard verstand en fijn beleg, de doening van hun aanstaande leven en luisterend overpeinsde Max zijn eigen gevoelens. Daar waarde een stille mistroostigheid in zijn hoofd. Hij behield nog al die andere genegenheden voor de meisjes die hij vroeger gekend had, al de onrust en gejaagdheid die beurtelings van 't eene op 't andere gevallen was en dat stond vóór hem als zijn jeugd zelve, waarvan de

vlamme nu gebluscht was, en al dat geloop scheen hem nu nutteloos en zonder doel vergaan en al die voornemens en beloften stonden nu als belachelijke bouwwerken, beeldelijk in de lucht in hun bloote onmogelijkheid. Zij zelve, de meisjes hadden het lange reeds vergeten en waren met andere knapen aan 't blijde vertij terwijl er nevens hem eene was waaraan hij vroeger nooit gedacht had - en die zou nu voorgoed de zijne worden. De zaken zag hij nu in hun duidelijkheid als een gedaagde vent die veranderd is omdat 't rondom hem al mēe verandert. Wat was er nu nog bij de makkers ook van 't geen ze toen zoo vaste regelden? Eén voor één had hij hen aangedaan gezien door zijn eigen ziekte en ernstig elk zijn eigen weg zien gaan. De meisjes waarmede ze toen den zomer vierden waren vergeten en elk zocht om een vastgelande plaats te krijgen en stevige boer te worden en zij trouwden er eene, op goed geluk, die ze nog geen drie weken kenden, maar die vader ergens had aangebracht om haar goeden stand. 't Was nu ander volk: de jongere bende die de oude leute herging om later ook verstand te krijgen....

Hij zelve had nu zooveel geleerd en gezien, te Meyers en elders, en vergeleken met 't eigen

leven dat hij nu aanging. Pauwel's woorden en vaders doen verstond hij nu beter en hij raadde al wat het weerd was voor hem, een gedaagde, werkzame boerin te hebben die gemeenstig verstand had om een hof te bestieren. En 't geen hem al dat hoofdgebreek gemaakt had en verdriet, scheen hem nu belachelijk: hij durfde niet meer gebaren dat hij tegen zijn gading trouwde of ongelukkig mocht zijn omdat zijn eigen keus misvallen was. 't Genot van 't leven zou nu iets anders worden: de eigenweerde, de liefhebberij van op eigen hof met eigen vrouw te werken en te kweeken door nat en droog om de boerderij te bedrillen en de vruchten te zien lukken. Al het spel en de liefde die hij met handen gevoeld en betast had en waarmede hij achteloos speelde, al die andere meisjes, schoven als teere dingen achterwaards in zijn zotte jeugd en hij koutte nu meê over land en vruchten met zijn bruid, vroeg hoe ze dat en ginder schikken zou en dan voelde hij zich zoo eensch met Klotielde als met een zuster of met een vrouw waarmede hij al jaren getrouwd was.

Aan den omdraai onder de linden bleven zij wachten om bijeen te komen.

- Nu, jongens, eerst een gebed lezen voor

den goeden uitval, gebood vrouw Pauwels.

Ze knielden allemaal op de bidbank vóór 't kapelleken of in 't gras daarrond en baden elk bij zijn eigen. De boerin haalde dan twee roeten keerskens uit den zak en reikte ze aan haar dochter. Klotielde ging ze vast zetten op de pieken van den kandelaar, en ontstak er één, en Max het andere. De meisjes stonden nog wat te kijken met Oskar naar 't houten beeld dat op een blauwen troon in het nis stond tusschen klaterkleurige papieren bloemen en goudbekronkelde steenen potten - 't was een Moeder-Anna in een stijven zetel met Ons-lieve-Vrouw op den schoot die op den arm het goddelijk kindje droeg - een blokbeeld uit gekleurd lindenhout met strakke doodenwezens en zwart-wreede oogen. Elk gaf zijn offerande in de ijzeren bus en Klotielde reikte in 't stille een blinkende spelde aan Max en hield er eene voor haar zelf. - Klara en Elsje waren benieuwd om die doening af te zien en ze kwamen mede tot bij de linde. De verloofden deden het heel eenvoudig, met ingetogen ernst zonder opzien of aarzelen: hielden malkaar bij de linkere hand en met de rechtere staken zij hun spelde nevensen in de schors van den dikken boom. Zoogauw 't gedaan was keken

zij monkelend in elkaars wezen en naar de anderen die er rondstonden en op den slag was de ingehouden stilte uit en ze begonnen ineens weer luide te kouten. Ze liepen rond de boomen, telden en bekeken de spelden, de groote en de kleine, de versch blinkende en de oude geroeste die er onlangs bijgekomen of sedert veel jaren het bol rond, ingebleven waren. Max ontmoette op dien stond Klara's blik waar ze alleen tegen 't kapelleken geleund stond te mijmeren en hij raadde dat hun gedachten met 't zelfde bezig waren. Maar zij schrikte gauw uit haar droomerij en liep al lachend bij de anderen.

In één bende, gezellig bijeen, keerden zij terug. Ze wisselden een groet en Marie wist een spreuk tegen al de koppels en jongelieden die aangaande ook hun bedevaart deden. In 't 'Sporrewaan' gingen zij een kanne gesuikerd bier drinken en kwamen in 't valavond thuis om het stalwerk te beginnen. Max leidde Klotielde naar huis en ging dan met Oskar naar 't dorp.

Zoo verging die moeilijke dag dien ze van weerskanten gevreesd hadden zonder eigenlijk gekende reden. 't Was eene ontlasting voor 't volbrengen van eene drukkende plechtigheid met 't genoeg nu omdat 't gedaan was. Ze

hadden eene volle maand nog om gerust minninge te maken en dan zou 't andere ook voltrokken worden en daarmede was 't effen voor goed.

Binst de week bleef Max nu bezig en verlaan bij zijn werk, hij had zich niets meer aan te trekken, en bedrichtte voor 't huis en op zijn nieuwe gedoe de velden voor de voorjaarsvrucht. Hij keek rond, gaande al zaaiend over het nieuwe veld naar 't ongewone uitzicht rondom hem en hij voelde zich als een heel nieuwen en anderen mensch: de statige boer nu die vol moed en vertrouwen het zaad in de eerde smijt, gaande op en neer - het zaad dat hij zelf zou maaien te zomer als hij volslegen en voorgoed op zijn hof zou zitten en boer zijn. Ginder, eenige boogscheuten verder, stond het hof dat hij te beheeren had, hij kon er de oogen niet van wenden en achterwaards, in 't keeren, zag hij zijn eigen huis en al 't andere maar daar had hij geen belang meer bij. Hier was hij nu zijn eigen heer en dat deed hem de groote deugd waarnaar hij onbewust verlangd had.

De meisjes op 't hof hadden het veel drukker, 't was een gedurig geloop van Pauwels naar Vanneste's; samen moesten ze naar stad om noodigheden en naar 't dorp bij de naaister zoodat

er geen tijd over was om aan iets anders te denken nog. Al wat ze zegden en bespraken was 't verlangen en 't regelen van het rijke feest waar Pauwels hoe langer hoe meer in gemoed was.

Den achtermiddag dat Marie van 't dorp kwam waar ze heur nieuw kleed was gaan proeven en met de naaisters lange gekout had, ontmoette zij den briefdrager die loech al van verre en riep:

- Hier heb ik nu entwat meê voor u, van uwen alderliefsten uit stad!

- Wie mag er dâar op mij denken? loech ze g'hertig; ze bekeek den omslag en stak den brief met een achteloos gebaar in haar kleed.

's Avonds haalde zij 't papier uit de borst en bezag het monkelend.

't Is van Sarel Fleters, meende zij, 'k was hem heel vergeten, den jongen, ze las en glimlachte welgezind om al 't schoone dat in gelijke reken geschreven stond:

Beminde Marie.

Ik neem de pen in de hand om u te laten weten dat mijn herte beeft en weent van droefheid, ik heb gemeend op den stond weg te loopen van de soldaten, ik kan er

niet van slapen, waar heb ik het verdiend dat groot verdriet? Lowieze Vervaecke heeft een brief geschreven aan haar broer hier in 't regiment en daar staat het in: dat ik op u niet meer moet peinzen, dat Fons Derycke uw herte gestolen heeft.

Wat hebt gij mij beloofd, lieve Marie? Ik ben daar zeer gram om en ze schrijft ook dat gij den zilveren ring weggegeven hebt dien ik u gekocht heb, dat doet mij verdriet, wat heb ik u toch misdaan? o, ik zie altijd nog uw schoone zwarte oogen in mijn gedachten; als gij met een anderen moest trouwen zou ik de wereld afgaan en uitteren van droefheid maar eerst nog zou ik naar ons dorp komen om Fons Derycke met mijn sabel te doorboren. Ik heb geen uur rust meer noch dag noch nacht en heb veel goest om te deserteeren. 't Is hier niet plezierig, de soldaten vloeken lijk de ketters en leven lijk de beesten en 's avonds willen ze mij meedoen naar de slechte koten bij 't vrouwvolk. Maar ik moet er niet van weten, ik blijf u getrouw tot in de dood. Schrijf mij gauw, lieve Marie, dat gij ook alzoo spreekt, dat 't al leugens zijn van vuiltongen die u bezoedelden en dat

gij mij nog geerne ziet. Nu heb ik u een nieuwen ring gekocht, ik heb hem gespaard van de boter die moeder mij gezonden heeft en ete geerne droog brood om dat voor u te doen, nu ga ik nooit meer naar de kantien omdat ik geen centen meer heb. Ik ga te kermis naar huis komen in grooten uniform en u den ring meebrengen. O, ge zoudt mij moeten zien als ik te peerde zit met de pluim op den hoed en de geluwe koorden en gouden knoppen op de borst en een lange savel. 't Is zoo'n schoon volk de jagers te Brussel. Gij zult blij zijn om te dansen met uwen soldaat. Ik schei eruit met de pen, niet met het hert,

Adieu, Marie voor 't leven lang uw lieve

Sarel Fleters.

Jager bij 't veertienste voor zijn lot nog zestien maanden. *Mijn hert aan u.*

Dit laatste is geschreven met mijn eigen bloed.

Het meisje zat nog lange te staren in 't vlammeke van de keers; dan kwam zij voorzichtig naar beneden en haalde papier en inkt van vaders schijfberd en zette zich aan haar tafelken, en begon:

- Zeer lieve Sarel,

Maar ze voelde 't ongemak van haar spannende leden bij 't gebogen zitten. Zij deed haar bovenkleeren uit, ontreeg haar keurslijf en zóo in haar los ondergoed en bloote armen zette zij zich vast om voort te doen. Als ze lang nog op den pennestok gebeten had kwam het eruit zonder haperen -:

- Ik schrijf u zoo haastig om u gerust te stellen over al het nieuws en de leugens. Ik zelf zit hier te treuren in eenigheid ver van mijnen beminde zonder leute of plezier, gij kunt denken wat het is, drie jaar gescheiden te zijn van mijnen minnaar en te leven als een non in haar klooster zonder iemand om te wandelen of tegen te kouten en de andere meisjes te zien uitzetten alle zondagen.

't Zijn leugens van Fons Derycke, zeg het maar aan uwen maat. Fons is hier wel dikwijls gekomen op 't hof maar dat is mijn schuld niet, hij is een lamme kerel. Hij verkeert bovendien met Pharaïlde Mullie en hij trouwt ermede voor haar geld. Maar zij heeft het nog niet van haar oom. Die komt hier ook veel en ze zeggen

dat ik met hem verkeer, die ouden Pee, maar nu kan ik mij niet houden van luide te lachen en 't is daarvan dat die groote klater op het papier valt. Hij is bij de zeventig, heel grijs en uitgedroogd en ik ben er nog geen twintig en worde alle dagen vetter, ik kan mijn kleeren niet meer verkrijgen, gij zult mij niet verkennen, Sarel. Ik zie u altijd even geern en droom van u bij nachte en nu ga ik al het nieuws schrijven. Gij weet, onze Max trouwt te Paschen met Klotielde Pauwels en nu ga ik nooit meer elders, Oskar vecht en speelt ook met mij maar wij vrijen niet, hij is zoo'n geweldige kerel, hij wil altijd zijne macht toonen en op mijn armen en mijn lijf zijn er veel blauwe plekken overal waar hij genepen heeft, ik kan ze niet tellen.

Derycke's beste merrie is in 't kachtelen gebleven maar dat kan ons nu niet schelen, wij zijn er geen vriend meer mêe. Mathilde verkeert met een rijken boerenzoon van 't vreemde, gij kent hem niet. Sanne en Lena van Kannaerts en d'anderen van Derycke's loopen daar ook en daarom steken zij het zoo hoog en bezien ons niet meer.

Maar zij zullen staan zien als Max trouwt, Pauwels heeft ze ontboden, we gaan veel leute hebben, ge moet ook komen Sarel, wij zullen samen dansen, 't is in Pauwels boomgaard en er komen twintig muzikanten. Meijer is verhuisd en Max gaat op zijn hof, hij heeft het moeten laten liggen en Anneke en haar moeder maken daar veel verdriet in, 't is jammer voor die menschen. Anneke leeft zonder minnaar gelijk ik. Mon, onze knecht heeft zijn zesde kind gekocht, 't is een zoontje. Philemon heeft het peerd gekocht te Meyers, zijn moeder is dood en hij gaat trouwen, maar ik geloof het niet, hij durft geen meisje bekijken. De schoolmeester heeft nog altijd lang haar en hij schrijft brieven naar al de meisjes. Peetje Mullie, gaat bij zijn zuster wonen om te rentenieren, maar 't is nog niet zeker, dat Peetje moest trouwen dan krijgt Pharaïlde niets en Fons Derycke zou dan staan kijken met zijn leelijk meissen, ik wil het nog zien gebeuren. Nu, lieve Sarel, ik leg de penne neêr, ge moet komen te Paschen mijn herte verwatert achter dien dag en vergeet mijn ring niet, 't ander heb ik aan mijn toekomstige schoonzuster gegeven

omdat zij toch iets moet krijgen. Zeg, Sarel, breng eene overheid mée naar den trouw, een kapitein, vader Pauwels zal er zeer mede gediend zijn en 't zou ons allen veel plezier doen. Ze zeggen dat die kerels heel in 't goud staan en met zulk een zou ik eens willen dansen. Onze Karel kan niet komen, hij is in 't kamp.

Uw verkleefde Marie voor altijd en tot welhaast.

Zij zocht in haar kofferken en vond er tusschen brieven en papieren iets dat ze vroeger van een vriendin uit de kostschool gekregen had: een geschilderde bloem en daaronder geschreven met gouden inkt:

Quand la neige sera noire
Quand le corbeau sera blanc
Quand sortira de ma mémoire
Mon ami que j'aime tant.

Zij stak het bij den brief en schreef dan binnen op den omslag:

Brief vertrek van hier
Over bosschen, velden en groene dalen
Tot gij in de handen van mijnen beminde zult vallen.

Dan duwde zij 't papier tegen de lippen en schreef op de opene plaats:

Hier heb ik hem gekust.

Zij verdook den brief onder haar oorkussen en blies de keers uit. Dan kroop ze haastig in haar dekens om warm te krijgen.

Met dien brief waren er veel nieuwe gedachten in haar hoofd gekomen - ze zag Sarel Fleters nu in zijn spannend grijze broek en sluitend vestje met goud borduursel en zijn kennelijk wezen veranderde: hij werd de blozend ranke kerel, de jonge kapitein met gekrulden knevel waarvan zij altijd gedroomd had. 't Andere daarrond lag dood en vergeten en haar bleef alleen het verlangen en de vreugde om te dansen daar 't al de boerenkerels zagen, met den minnaar van haar hert. Maar dan sliep ze al lijk een rooze.

In de wonnegarde

Uit de roze schemering van den vroegen uchtend gedeeg de nieuwe lentedag. De zon was er nog niet, maar 't geluchte zat reinblauw en de frissche regennerschheid van den verleden avond dampte met den morgenddauw op in wazigen zilvermist over heel het land. De heuvelhoogten waren er nog in verwischt maar lager, waar de velden in zwierig zachte golving neerlijnden, wijduit naar het dal, daar lag het groene land zoo duidelijk, zoo versch omstreept van de vruchten allerhande, bleek en blond; - en verzaaid daarin stonden de woningen wit en rood met de boomgaarden overal in witten bloei als schelle klatters, bolle trossen sneeuwblank en roze rond en rond, de blijde streke vol. Wat een jeugd, wat een levende jonge jeugd, algemeen en allemaal!

De oude, bonkige perelaars toe, ze hadden weer-

om de dood bedrogen; - de winterwind had zoolang in hun stramme kruinen gehuisd; ze waren gekandelaard, geknot en gesnoeid, doorkorven en gekraakt hadden zij gestaan, ontsapt en overdood, alle leven ontzegd, hun gedaante verloren zoodat ze geen boomen meer geleken. De appelaars waren aleven slecht gehavend en deerlijk gesteld, afgetimmerd door 't barre geweld van den winter; - hun stammen stonden holde, uitgekankerd, gekloven en gekneusd, kreupel geslagen door bliksem en wind, zoodat de spillen als kruipend gewas over d'eerde lagen in kromme gewrongenheid.

Maar zie me nu! uit die gerimpelde schors, uit de verdroogde doode leden, vanwaar komt die kwistige jeugd heel die schamelheid dekken? Amper heeft de zuiderwind erover gewaaid - ha! ze kennen hunnen tijd en doen m \acute{e} e met al wat jong en blij rondom te groenen staat -; overal schieten de botten, ze bersten open en uit de vouden van 't luikende opgerolde geelgroene loof, steken de bloementrossen lijk vuisten rond en rijke. Hun kruine 't is \acute{e} en ronde ruiker gruisdikke wollewit op de perelaars en bleekroze spitteling op de appelboomen. En de kriekelaars, ei, de rilde stammekes in hun prille jeugd, ze staan boudrechte en preusch tusschen de be-

jaarde boomen, tener nog en jong maar vast steken de schachten het bolle kruintje als een kapeel omhoog.

Zes, tien lange reken zijn 't, stam aan stam in bochtige lijn gekruisdreefd over het vloerig gers en vierkantig omheind met de geurige doornhaag, bebaard vol witte knopjes en de gracht errond met slapende water groen gezaand - zóo staat de boomgaard bachten 't hof en de effene kruinen dekken als een witte bloemendwale rond de hoving en huis en schuren.

De lucht met zijn rijke reuken hangt daar boven zoo stil, zoo vast en onvermengeld: 't en verwaaide geen windeke en in dien uchtend was het al zoo versch, zoo nuchter, onberoerd en onbeasemd. De bladerkes waren nog toegerold of nauwe uit de vouwe, nat van den dauw en de bloemen daarrond breed open in trossen als vlokkig roomschuim in ongeraakte zuiverheid.

De nachtegaal had even uitgezongen; de laatste rolrinkelende galm was weggestorven in luisterende stilte - wachten naar nog - en binst het vergetend zwijgen was de helderheid uit de schemering gegroeid tot volle dagduidelijke zonnegloren. Dan was de drukke kwettering van andere vogels begonnen -: musschen waren er en vinken en 't sloeg al

dooreen om ter meest, ze vochten en vlooderden van hier naar ginder in de takken elk in eigen bezigheid met eigen zang en gesnepper. Maar luider, met opener kelen en gorgelend water-galmen, hieven de merels nu ook hun uchtendzang. De twee zwarte merels, ze zaten elk in een kruin gedoken. De eerste begon in schuchter fluiten, haalde van dieper de kalm lange trekken, frisch en helder uit, blies er een brobbelenden uitgang aan en herbegon een keurende wisseling van heffen en dalen, inhouden en loslaten overhand in vasten zang van perelklaar metaal zijn gelijklopend lied van gemoedelijk kalmen ernst. Schooner kon hij niet en achter elk einde wachtte hij een tijdeken om te luisteren naar den galm van zijn eigen voois. Plots wierp de andere zijn schellen kreet in de stilte, rellend een volle keel inrinkelend en scherp dat 't klonk om boven als een spotlach en stoornis om al die gemaakte mooidoenerij. De eerste merel vluchtte misdaan naar een anderen boom en daar herbegon hij heftiger nog waar hij uitgescheed was, zijn zelfden helderen zang, maar de andere volgde hem als een plaaggeest, zette zich in den perelaar rechtover zijn makker en wierp er nieuwe zotte schreeuwen tusschen. Een stonde hielden zij het vol: statig halen van vasten zang met gerregek-

kend gefazel en kreten omhoog omlaag, houdend elk aan 't zijne met gapen om boven tot het verging in swatelen zonder kop of zin en de eerste er 't geduld en de goeste bij verloor. Dan wierpen ze er maar uit al wat ze wisten, dooreen lijk 't uit de kele wilde en ze zaten te praten, te lierlauwen te gaâr gelijk twee dronken schoenmakers kunnen die met de mutse scheef en zat gezopen, één ooge toe, één ooge open zonder luisteren, zotten maandag vieren. Ze herhaalden hun spel op elken boom, van tak op tak en vlogen wiekend achter elkaar als twee zwarte brokken, om hun eigen genot in den schoonen boomgaard mêe met 't klein gevogelte dat op zijn eigen, meimorgensche kermis hield.

Ze bleven er ongestoord heel den langen voormiddag. En de zonne troonde naar boven, en stak al onder 't wit van de kruinen door de stamportalen binnen. Dan wierd het zoo wonderbaar te glinsteren in den boomgaard. Onder het speierend, sneeuwig verhemelte van spotteloos reinen bloei waarin de bijen snuffelden, verwaaide het kobbespinn als gerokken zilverzijdendraad en over 't groene gras, tusschen de kersauwkes schoot het flonkerstraal van de dauwperels in biggelenden kleurenbrand. Daaruit, daarrond droogde en dampte de vochtigheid op en 't zwer-

mende bloemenstof danste in gouden aaierd tegen 't blauw van de lucht en 't zwartsel van de donkere sperren.

De wit-blauwe gevel van 't achterhuis bleef in de schaduw van 't overschietend afdak met de muurbloemen ertegen en 't blinkene koperen kateil van pannen en ketels en tusschen de nieuwgroene ramen blonken de ruiten en lonkten er waterklaar. Achter de lage, opene achterdeur waren de meiden doende in blij bedrijf en tusschen de kakelende snebbering zong er eene met vrije keel haar eerste lied:

Van al de bloemkes en de bloemen
- Als mijn hofke' in bloeie staat -
Weet ik er geen een te noemen
Lieflijk als mijn liefs gelaat.

Een andere float er helder als een lijster heur eigen deuntje tusschen, zonder te luisteren naar den gang van 't andere en een knecht bachten 't ovenbuur zong hetzelfde wijsje luide met de woorden:

Jan broeder vrijt een meisje zoet
Een meisje boven maten;
En als haar vader niet thuis en is

Hij gaat er al wat bij praten.
Hopsasa!...

De meiden schommelden voort met luid gerinkel van potten en teelen; ze pookten in 't vuur dat de zwarte kuilen door de schouw van 't ovenbuur opwolkten, maar als de knechten den ijdel en wagen al achter in den boomgaard staken, dan kwamen ze even bij en Marianne wees hun de plaats waar hij staan moest. Warten kwam drie stappen nader, miek haar een heusche buiging en zong:

Ik zag Coecilia komen
Langs eenen waterkant,
Ik zag Coecilia komen
Met bloemen in haar hand!

- Ga voort, zot! riep de keukenmeid en ze sloeg hem van haar weg. - Ginder moet hij staan, onder de notelaars; op den wagen moeten de spelers zitten. - Verder, dieper al achter, heel tegen de sperren, 't grasplein moet vrij blijven voor de dansers, de boer heeft het zoo gezegd.

Inplaats van te helpen steken, sprongen Lowiezeke en Elodie boven op den wagen en dansten terwijl hij zachte voortrolde.

- Goed zoo, daar staat hij wel, riep Marianne weer, - kom, gauw nu de tafels en de banken!

Warten stond weer met groote gebaren naar Lowiezeke te wijzen op den wagen.

Ghesegent sijn mijn liefs bruin ooghen
Die mijn jonck herte doen verdrooghen!

Maar de meid sprong naar beneden en luisterde niet.

Berdels en banken werden buiten gebracht en heele manden bloemen en groen. De wielen en de kasse van den wagen behingen zij daarmede, al de werkmeisjes en gebuurwijven, de knechten. Elk wrocht vlugge voort aan zijn bezigheid. Pol nagelde de vaantjes en wimpels aan de staken bij den ingang en haalde de groote planke boven en las er luide het opschrift naarmate het bloot kwam op 't ontrolde lijnwaad:

O Max! uw schoone Klotielde is 't beste jonk
Dat ooit een boerenzoon haar liefde schonk.

Hij was preusch en tevreden met zijn vondst en las en herlas het nog eens. Elodie zat stout in de takken van de boomen en bond er de bonte

papieren lanteerntjes vast. Warten had geen lust om veel te werken, hij was in den morgen bij de trouwers geweest op 't dorp en had er wijn gedronken; nu liep hij gedurig rond, vertelde al wat hij gezien had aan Pol en Mane, deed niets dan zingen en wilde zijn Lowiezeke plagen.

- Kom, doe liever voort, riep de schelmsche meid, 't moet hier nog al verricht worden en seffens komen de gasten!

- Nu, zie, besloot hij en daarmee begon hij de vetpotjes langs de staken vast te steken. Het groen en de bloemen werd aan lange koorden gesnoerd die van stam tot stam rond den boomgaard gekransd hingen.

- Dat moest ge gezien hebben op 't dorp, vertelde Warten, al de huizen bevlagd, 't was er oprecht als kermis - ze waren er al bij en niemand die werkt, in alle herbergen is er te drinken en elk wil de trouwers zien en de schoone kleeren; de veldwachter kon het gedrum niet tegenhouden.

- Hier zal 't een feestje zijn om te dansen op het versch geschoren gras, zei Pol, de bedaarde oude knecht en Warten door den lust bekropen, wilde het maar aanstonds beproeven.

- Kom! riep hij en snapte Lowiezeke onder

de oksels vast, we gaan er de eer van hebben 't eerste walsje te doen; hij schijverde haar mée in ronde en zong tot eigen dansmaat het trippelliedje:

Mietje, Mietje
 Mietje
 Nu vrijt ge er met Sarelowietje
 Dat is er voorwaar ne kerel
 Die fluiten kan gelijk ne merel
 Liefste zoet
 Ge zijt zoo goed
 Mij hier te vinden,
 'k Ben voorwaar
 Pas een jaar
 Uw teerbeminden.

Het meisje schreeuwde, scharrelde om los en sloeg hem in 't wezen. Maar Warten loech om al heur kwaadheid, greep haar in 't vette van de armen en dreef haar rond waar hij wilde tot ze toppenuit kwaad, al medeens in luiden lach schoot en wegvluchtte en de knaap achter haar, door de laantjes, rond de boomen; - en als hij haar meende te grijpen was ze weg naar 't bosselke toe, waar ze alle twee verdwenen bachten de hazelaars in 't donker. Hun beider hel gelach en gegiechel klonk op tot waar

Marianne met Elodie te luisteren zaten naar 't gebocheld koeierke dat daareven van 't dorp kwam en alles gezien had.

- Als de pastor ingehaald werd en was 't zoo schoone niet! overal vaantjes en opschriften en de schoolmeester heeft een brief afgelezen en nu zijn ze allemaal op 't stadhuis.

- De boer doet de zaken in regel, meende Pol.

- En hier zal er een schotelke te keeren vallen, zei Marianne met veelbeteekenende ernst, ga ne keer zien Elodie, en wat doen die zotteriks daar nu weer?...

Van ten dorpewaard kwam de trippelgalm van de klokken en al de klokjes der boerenhoven tinkten fijn daartusschen, heel de lucht was vol klank. Alle stonde buischten paffende geweerschoten in 't ronde en al dat feestelijk gebimbam en geschot kwam hier uit den hooge door de reine blauwte neer op het stille afgelegene hof waar 't zoo rustig bleef als uitgestorven.

- Maar seffens zal het hier een doening zijn! merkte Marianne.

- Zie, de jongens zijn bezig, meumelde Pol en hij wees naar Warten die met de jonge meid in de schuite over den wal roeiden.

De kerel stootte met de lange roede tusschen

't lisch van den oever en de boot slierde zachtjes vooruit.

- 't Zal uw zielken gaan varen! riep Marianne, ei! gij zotte meid kom in uw keuken.

Maar de knaap zong lustig al roeiend:

Aan den oever van een snellen vliet

Een jeugdig meisje zat....

- Ze komen! Ze zijn daar! riep het koeierken van uit de kroon der hooge linde.

Ja, daar kwam geruchte al en knechten en meiden vluchtten overhaastig elk naar zijn werk.

Al den overkant op het voorhof kwamen de gasten twee en twee; vóór de deur over de werf wemelde de stoet open en dooreen en dan verdwenen ze al de voordeur naar binnen waar de tafels gedekt stonden.

Daarna werd het weerom stil, achter de opene vensters ging er alleen nog de vage hommeling en 't ruischen van gekout met een luiden, jongen lach soms tusschen geklir en geklets van kommen en tafelgerief. En in den witten boomgaard hadden de merels weer vrij spel; ze vlodderden rond en floten beurtelings of samen hun zotten zang. Lijsters, vinken sloegen mée maar de stoute musschen kwamen tot op den dam en vochten

en tjeipten om de kruimelingen die te vinden lagen tusschen de reten van de blauwe schorren aan de achterdeur.

Al de vensters vooren en achter, waren open en binnen groeide 't geruchte alsaan; de glazen rinkelden met luide geroep en handgeklap telkens een der gasten zijn lied gezongen had.

Door den achtermiddag draaide de zon haar gewonen kring, ze kleisterde reeds op den witten gevel ten zuidkant als de vogels nog altijd ongestoord touterden op de bloemenkransen tusschen de boomen. Maar binnen werden de stoelen van tafel geschoven en één nu, één later, kwamen de gasten naar buiten hun ademke scheppen en eindelijk brobbelden zij allen gezamenlijk naar buiten door het lag e achterdeurken in den boomgaard. De boeren waren vernoegd van 't vele eten, ze hielden de handen in den broekband en de boerinnen hadden een wezen vuurrood en bezweet van 't lachen en 't vertellen zoolang in de warme kamers.

- Ho! deed Pauwels en hij wierp de armen open met veel beslag en keek wellustig rond naar de schaduw onder de boomen, - hier gasten, hier zal 't goed maken! en hoe schoone! Dat hebben de meiden en de knechten gedaan, zegde hij tot de boerin die bij hem was.

Kraaynest, Vramme, Vanneste, Derycke, Kannaert, al de stevige boeren, ze hadden hun trouwfrak aan die bruin, groen of roswendig geworden was van ouderdom en het deugdelijke laken hing slak of gespannen over hun knokige of vollijvige leden, met wijde opening waarachter 't hagelblanke wit van het versche lijnwaad praalde op hunne borst. De gedaagde boerinnen in haar opgepoefte, blaasbolle zwart zijden kleers en bebloemde opgepinte mutsen, ze waren ook blijde om buiten te komen in de lucht en ze bliezen haar overlast uit. Ze trokken haar zwarte rokken op waaronder 't witte ondergoed vekte en zoo wandelden zij en keken vol verwondering op die rijke speiering van bloemen en vaantjes. De jonge knapen, en de dochters, ze hadden veel te lange binnen gebleven; 't gekakel van hun blij getater en geroep klonk ruchtig op; ze liepen om een plaats te vinden en strekten zich uit alhier aldaar, elk bij zijn weergâ op 't gras in de koelte, en robbelden overeen.

Heel de boomgaard was medeen vol volk en beweging en geruchte, - heel de jeugd, 't boerenmaagschap van de streek met andere kennissen die ze meebrachten waren vergaard om de bruiloft te vieren. Vincke de weeldige peerden-

boer met heel zijn huishoud was er ook bij en nu stond hij tusschen de anderen als een oude vriend en deed iedereen lachen met zijn geestige vondsten en vertelsels. 't Vrouwvolk had al plaats genomen op de banken maar de dochters stonden nog altijd rondde wat mijde in haar ongekrookte nieuwe kleers, te genieten van haar eigen bonten rijken tooi, een kleurig gaarsel van teermalve, roze of lichtblauwe zijde en spotteloos rein blank satijn met bleekgele kant en perelen borduursel. In haar fijngesnoerde leden met dat slepend gewaad schenen zij nu veel ranker, de breedgeheupte deernen niet meer, maar licht en lang opgeschoten, rilde stadsjuffers in volvormd rond-jongen groei waarboven haar roodblozende wezens aan slanken hals met oogen die lonkten als bloemen.

De drie dochters van Vincke den geldweeldigen pachter, praalden daar te midden als drie wonderheden, ze waren wat preusch en monkelend om het goedkeurend gevele, lieten zij zich bewonderen als de schoonste en de rijkste van de ronde. Daarna draaide de groep meer open, eenige meisjes robbelden haar rokken op en lieten zich welgevallig neerglijden om de welligheid van den koelen grond te voelen; d'andere wandelden traag en vertelden haar

bemerkingen over malkanders dracht en opschiksels.

- Hier! riep Pauwels, hier gaan we bij tafel de koffie drinken. Maar de gasten wachtten nog lang en bleven elk bij zijn bezigheid en zijn volk. Rondom Max en Klotielde stonden er andere ook aan 't praten en van ver lonkten de meisjes hoe de trouwers deden die nu in al hun geluk, als de prinsen van 't feest te praal stonden.

- Max ziet er goed uit, vezelde Sanne Kannaert tegen Martje Kraaynest. Zou hij wel zoo blijde zijn als hij 't gebaart?

- Klotielde mag wel blij zijn. Pauwels steekt het hoog tegenwoordig.

- Hij mag wel, zóo is 't gemakkelijk.

- Hoe?

- Ja, als Vanneste er onder zit en nog wel een ander... als ge wist wat Zulma me verteld heeft... Pauwels is een hooveerdigaard, zie hoe hij nu tracht de vriend te zijn bij boer Vincke... en nu lacht hij tegen Meyere... ge weet wel dat ze al samen gewrocht hebben bij den heer van 't hof - dat komt al uit.

- En Klara, zou die?..

- O, ze heeft het al vergeten, nu zal ze wel een ander vinden, ze werkt ook al om bij

een van de Vincke's te geraken; nu dat haar vader ineens zoo rijk is. Kom laat ons langs ginder gaan. Ze draaiden achter de verdere reek boomen waar twee zonen van Vincke bij haar zusters te kouten stonden.

Marie Vanneste had Klara bij den arm en in 't voorbijgaan hoorden zij Sus Vergote die met Sef Kannaert plat in 't gras lagen.

- Zijn dat meissens, God, zijn dat meissens! riep Sus, - 't zijn waarachtig lijk peerden, grooter dan gij en ik, hebt ge dien kop gezien? de blonde dàar - en heur lippen! God, jongen ik word er zot van! wie wist er zoiets bestaande op de wereld? al ons meisjes zijn daar processiebeeldekes bij.... 'k en kan er de oogen niet afdoen en Vincke heeft er alzoovijf en daar op dat dorp laten de boerenkerels zulke deernen zoo groot groeien zonder ermeê weg te loopen?! Dat ze zoo ver niet woonden! Zie die tweede met heur blauwe oogen hoe ze blinken, o gij weeldige pioene! - als ze lacht voel ik al mijn bloed verkrevelen. Kom Sef, we liggen hier lijk lammelingen; ik ga erbij, anders loopt er mijn broêr nog meê weg.

- Zoo gauw niet, ze zullen er wel de handen afhouden, 't is pront goed, kermiskost, prachtpeerden, kerel.

- Als mijn vader burgmeester was...
- Dan?
- Eene daarvan zou de mijne zijn.
- En Martje?
- Ja, dat is er een sprinkhaantje bij, en als er zulk eene in het spel komt vergeet men de oude liefde.
- Oskar heeft er ook een oogsken op, geloof ik. Ze gingen voort bij de bende waar er luide leute gemaakt werd.
- Marie keek er nog naar om.
- Zou je niet zeggen dat ze de schoonste zijn van 't dorp... omdat ze wat fijn gekleed gaan.
- Hebt gij haar zien lonken naar Klotielde, vezelde Klara.
- Die groote - hoe heet ze? - Victoriene? ze heeft een kostelijk kleed aan, maar heur wezen kan ik niet verdragen en dat haar zoo wild rond haar hoofd...
- En de Kannaerts en Derycke's staan daar rond te vleien...
- Pharaïlde is ook kostelijk uitgezet vandage. Maar ze weet het ook, zie hoe ze kropt en zich opblaast. Ze weet dat Fons op haar lonkt. En de twee meisjes wandelden voort en overgingen heel de ronde. De koffie was opgediend en al die lust had kwam bij. De boerendochters die

zoeven nog kwaad gestookt hadden van malkaar stonden nu nevenseen en ze monkelden om ter vriendelijkst d' eene naar d' andere. Zittend of staande dronk eenieder zijn schotelken geurigen drank en dan wandelde men weer of bleef kouten elk naar 't hem beviel.

Pauwels met Vincke en Vanneste en de zeven, acht andere boeren bleven achterover geleund genoegelijk op hunne bank zitten, gemakkelijk en daar rookten hij hunne pijp. De glazekes brandewijn stonden op tafel uitgeschonken in 't bereik van hunne hand. Ze hielden de knieën wijd open en den buik uitgestoken lijk voldane burgmeesters met 't blijde uitzicht op de vette wezens van gasten die eene belangrijke daad ten goeden uitval gebracht hebben en nu aan 't rusten zijn. Vóór hun voeten draaide en verwemelde al die pracht van schoone kleuren met geflonker van juweelen en perls en de zonnespietsen staken door de bloeiende kruinen en kaatsten een vlinding van warm goud en schaduwblauwe spotten over al de wezens die kittelden als kleurlingskes in de oogen. Om end om ging het gelach en de stil feestende blijheid van het gelukkig samenzijn.

- Hewel, 't is goed, boer Pauwels! riep de burgmeester en hij sloeg met de opene hand

op den boer zijn bil; ge hebt er verstand van om uw jongens naar behooren uit te zetten. Vincke meende het ook:

- Ik moet hier komen leeren, zei hij.

Pauwels liet hen zeggen en hij monkelde tevreden. Hij zelf had zich aan zooveel luister niet verwacht en hij kon zijn oogen niet gelooven bij al wat hij zag. En als hij overdacht dat dit alles van hem kwam, dat hij de held was, dan kreeg hij een kriemelend gevoel van wellust, hij wilde lachen en roepen naar al wat hij zag maar tevens hield hij zich in den betamelijken ernst en deftigheid gedwongen en wilde 't voorkomen en 't uitzicht houden van een statigen heereboer. Hij keek nu en dan eens loensch uit naar de wezens die hij kende en dan weer monkelend, hield hij de oogen neergeslagen op de ongekrookte witte hemdeborst. En hij voelde wel hoe er velen afgunstig waren achter hun vriendelijk gelaat maar dat deerde hem niet, hij had er zijn verheugen in al was 't maar om hen te treiteren.

- Zoo gauw ik in 't geval ben, meende Vincke, en kermis houde, ge zijt er ook bij.

- 't Is te hopen dat 't onze laatste keer niet is, we hebben nog jongens en als 't meewilt kunnen we ook nog familie worden. - Dát

ware mijn zin, dacht hij inwendig. De praal rondom en de rijkdom in zijne oogen hadden den boer wel wat opgevoerd al wist hij nog goed hoe 't werkelijk in zijn zaken stond, maar als hij eens met een boer als Vincke kon verbonden geraken, dan...

Vincke smeed de armen open en liet een dreunenden lach die zijn buik en dikke kaken deden schudden.

- 'k En wensche maar dat er eenige Vincken hier in den boomgaard aan de bramen bleven en er nest mieken, merkte de burgemeester en hij loech om de geestigheid van zijn fijne vondst.

- Ja, ze loopen van nu voort vlugge en ze kunnen wel uitvliegen, loech Vincke.

- Prachtig volk, zei Pauwels, maar er zijn zeker geen Vinckeniers te kort rond uw hof?

- Als er maar een warm potje bij is, riep de burgemeester.

- Ha, ja, dat is er noodig! zonder dat mogen ze schuifelen vóór de deur, al den buitenkant deed Vincke met een breed gebaar van zijne armen.

Aan 't ander einde van de tafel was Meijer bezig met andere boeren die luide loechen.

- Ik voor mij heb nievers geen vijanden,

riep hij, al de menschen zijn mij wel en zoolang we leven gaan we leute maken! Gij zijt van mijn gedacht, schreeuwde hij naar een broêr van Pauwels die van twee dorpen verder ook naar de bruiloft gekomen was, ik ga u komen bezoeken. Nu ga ik een ander leventje hebben! dat zal beter zijn dan te werken om de heeren rijke te maken. Ze zeggen dat Meijer ten onder is, maar wat doet dat? 't is gemakkelijker weeldig te zijn op een kleine doening dan te boeren met schulden.

- En wat gaat ge nu aanvangen?

- O, 'k ben al gestald -: 'k wone als rentenier nevens de kerke en mijn herberg heet: 'In den armen duivel', dan zal er niemand aan mij bedrogen zijn, - als 't slecht weêr is ben ik bij de klanten en drinke pinten, en anders wandel ik het land rond om vlas te koopen, ha, 'k zal u komen bezoeken! als gij vlas hebt zijt ge mijne man.

Vanneste die daar bij zat voelde de deugd om Meijers onbekommerde lust.

- Hij blijft altijd dezelfde, zei hij aan z'n gebuur, hij neemt zijn ongeluk licht op. En hij twijfelde ook al of het werkelijk een ongeluk was.

- Zijn vrouw is niet gekomen? vroeg hij aan Kannaert.

- 'k En zie ze niet; Anneke is er toch, ze staat ginder bij Pauwels dochters.

- Ja, maar vrouw Demeyere en zult ge hier niet zien.

- Ze heeft ongelijk, waarom moet ze dat zóo opnemen, niemand heeft heur kwaad willen doen....

- 't Muziek, de spelers! werd er geroepen en inderdaad, de trommel roffelde in de dreef. 't Muziek, 't was daarachter dat eenieder verlangde en nu schormden ze allen om 't zeerst de poorten uit, gaan kijken. Ginder, tenden de dreef kwam de troep op maatstap van den trommelslag; 't vaandel wapperde en de jongens van 't dorp dansten vóorop.

Pauwels schikte zijn volk. Max met zijn bruid stond gearmd op den dam, boudrecht en de boeren erbachten in reken elk bij een boerin. Tegen den muur stonden de dochters en meiden, in haar verlangend ongeduld hielden zij malkaar omarmd en wipten al lichtjes mée op de mate van den slag. De hoofdman schikte de spelers in driedubbelden kring rechtover 't echtpaar en met een grooten haal van zijn arm gaf hij bevel voor den aanval. Dreunend in geweldigen slag van koperen bromtoon, ruischte 't begin en 't gezang liep voort met helder scherpe lijn

gedragen op den ronden steun van zwaren galm. Het ruischte, het tuitte in de ooren als een feestelijke wind met zwaaiende trekken in gelijke deining van zacht en daverenden haal en wederhaal die 't gehoor beweldige. De gemoederen waren ineens meegedreven, opgetild en de meisjes en knapen keken verdaan ergens in de verte zonder zien, zonder hooren; z' en genaakten geen grond en heur lijf voelden zij mêt bewegen in den zwierigen zwaren zang die zoo plots heel 't geluchte vervulde.

z'En wisten niet hoe lang het geduurd had als de stilte weer inviel en de mannen dooreen liepen uit hun rangen naar de tafel waar de meiden den eerewijn geschonken hadden. De burgmeester kwam vooruit met een grooten mei en gaf hem aan Klotielde. Hij zei haar een geluugsgroet met rijmen achter elke reek en Max noch Klotielde konden geen woord uitbrengen zoo aangedaan dat ze waren.

Naar den boomgaard nu ten dans! De spelers zaten al op den wagen. Nog nooit was er zoo'n losgelaten, uitbundige blijheid, er was geen tijd om aan iets te denken, de dingen werden dooreen luide uitgeschreeuwd en al waar ze keken gaf de lucht het uit 't geen er inwendig in de gemoederen leefde - al de bloemen bloeiden in

den eeuwigen schoonen dag, vol wit en warmte in praal van goud en zonne; de jeugd en de schoone kleeren, 't speierde alom in overvloed van rijkdom en de lust lag op de voldane, welgevoede wezens. De wijn stroelde perelrood in de glazen en nu in één draai, zonder wachten zou het beste beginnen: tafels en banken waren al weggeruimd, onder het wit verhemelte - 't gewelf van de bloeiende boomen, tegen 't groen van de lorken stonden de spelers gereed en tusschen de vier roten fruitboomen lag het kortgrasde plein als een zachtgevloerden grond gereed - 't zou een geluk zijn daar lichtvoetig over te flikkeren, te schrijveren! De dag was nog nog niet teneinde, en de nacht... bij lange nog niet! De knapen waren al afgesproken elk met zijn meisje voor den inzet. Maar Pauwels wilde 't naar oud gebruik en goede geplogenheid hebben. De eerste dans was voor de jonge trouwers. Max kwam met gemeten, deftigen stap zijne bruid halen bij haar moeder, leidde ze met uitgestoken arm in heusche doening te midden 't plein en liet zijn arm vast om haar leden gaan. Pauwels met vrouw Vanneste en Vanneste met Pauwels vrouw en verder al de deftige zwartlakene boeren brachten hun aanwezige boerin te midden en dan begon de treffelijke dans.

Vast

in den draai, gemeten in den stap, op mate van den zwierigen zang der koperen hoorns, dansten de paren dooreen. Er lag een kalme ernst op de wezens der gedaagde boeren en de boerinnen hielden de oogen neergeslagen met ingetogen plechtigheid - ze monkelden wel maar spraken niet - ze schenen volbezig te letten om gang te houden en den wisselenden tred. De frakslippen zwaaiden en de rokken rondden wijd open met gelijk afgemeten ruimte tusschen de koppels die draaiden rond elkaar. En de jongheid stond in dubbele haag daarrond en ze moesten het afzien in al hun ongeduld. Maar als de eerste stouterik met zijn meisje door de afgeslotene bres brak, dan was er geen houden meer aan en in de buitenste ronde waar de boeren het midden hielden, schijverden de meisjes al mēe met haar knapen en welhaast boorden zij dieper in en mengelden zich door heel den wijden boomgaard. En de zware muziek overgalmde al de andere geruchten en vulde de lucht met 't blijde oorvertoon in drijvende jacht, in spoutervlucht wijdop als een waterstroom stoeiend en steunend in band van gemetene zwenking, den wiegelenden zwaai der omstregelde paren in eenbaarlijk rondende golving.

Achter den wal te reikhalzen over de doorn-

haag, stonden de dorpingen en jongens te gapen vol bewondering naar het treffelijk bruiloftfeest. Max met Klotielde walsden daar nu te midden omwonden en overtooverd in dat wentelend geroes. Hij draaide en 't draaide al mēe waar hij keek in dronkene jacht van vliedenden dans. Zijn armen hielden en zijn vlugge voeten toppedraaiden voort in den eeuwigen keer die nievers en eindde.

De oude boeren waren al uit de ronde en zaten op de banken bezijds bij de boerinnen gerust in den lommer buiten de beweging. Maar rondom, rakelings tegen zijn schouders, zonder bots of stoot, keerden de koppels, het jongere volk, de makkers en vriendinnen waartusschen andere wiens wezen hij vandage eerst leerde kennen; maar hij zag hoe eenieder éénstemmig en blijde meedeed, hoe ze zoetjes al dansend de woorden in malkaars oore vezelden en in een zwong raadde hij hier en daar een spreuke van hun innig gekout. Een stonde was hij weg met zijn gedachten aan 't droomen elders maar - roef! - zoogauw was 't gedaan om voort weer te slieren in de dronkene voldaanheid -: 't was zijn eigen bruiloft dat hij vierde! Hij verdreef de lamheid uit de beenen en dapperder zwaaide hij zijn

meisje in den kring zonder einde. Hij was zoo blij, zoo welgezind om dat al het ernstige en deftige waar ze heel den uchtend in gepraald hadden nu voorbij was en ze nu lustig en vrij aan 't zwieren waren. Hij zag haar wezen zoo kalm welgezind en dichte bij 't zijne dat gelaten meeinging waar hij wendde en hij zocht ook een geestigheid te vezelen, maar hij vond niet 't geen hij zeggen wilde - de anderen rond hem loechen luider en kregen zoo gemakkelijk hun meisjes aan 't lachen.

- Zijt gij tevreden? Klotielde mijn lief, lief meisje! prevelde hij en hij zag hoe ze monkelde gedwee. Hij hield haar hooger in de armen, draaide vluchtiger en als de last hem te zwaar werd vroeg hij haar:

- Zijt ge moe? dan kunnen we wat rusten.

- Ja, laat ons wat rusten. Ze scheen blij dat hij haar gaan liet en hij zelve was tenden. De boomen draaiden waar hij keek en in de dronkene bedwelming moest hij steun zoeken om niet te vallen. Zij gingen zitten bij de ouders en mijmerend bleven zij sprakeloos nevensen en keken op al dat geweld dat onverstoord voortdraaide vóór hun voeten. Altijd andere koppels keerden om de beurt in aanhoudend komen en gaan.

Marie danste met Fleter, den slanken soldaat,

die overgekomen was, Fons Kraaynest met de grootste van Vincke's dochters. Pharailde met Fons Derycke. Vincke's boerenzoons hadden Sanne en Lena en Martje Kraaynest en Deryckes Mathilde en Leonie....

Max wist zijn eigen niet te zeggen waarom hem heel die nieuwe koppeling zoo vreemd scheen. Ze dansten voort zonder naar hem om te zien en hij zelve zat nu zoo raar nevens Klotielde terwijl Klara en Elsje en Anneke en al die meisjes uit zijn vroegere jeugd daar met vreemde kerels in drukke bezigheid en leute waren; het scheen hem een gekke verwisseling, een vastenavondgrap uit een onmogelijken droom. En door al het schetterlachen en 't doordraven van 't ronkende koper, hoorde hij achter zijn rug de woorden van de gedaagde boeren die dat zottospel ernstig zaten af te zien en bezig waren elkander te overbluffen met spreuken zonder grond.

Pauwels belegde met groote gebaren al zijn voornemens, met den burgemeester en met Vincke en Kannaert; en de andere boeren die altijd nijd en afgunst gedragen hadden, knikten nu goedkeurend met bewondering voor den woordenpraal en de macht van 't besprokene geld uit de goed gevloerde koffers. Vincke hielp

het de kleine boerkes uiteendoen om op korten tijd rijke te worden en betoogde hen met cijfers hoe ze 't moesten aanleggen om vruchten en beesten te kweeken met winste. Ze schreeuwden overeen hun meening daar tegen in, luide om gehoord te worden boven 't geruisch van den dansvoois.

En de paren schijverden onderwijle voort door den boomgaard; die vermoeid was kwam rusten of zich vermeijen in de koelte, ze verwisselden met anderen en herbegonnen op een nieuw met verschen moed.

De zon was al bachten 't huis en de boomgaard lag nu in de effene helderheid van den laten achtermiddag met de reine luchtstille van den vallenden avond. Maar niemand schafte op den vastbestaanden tijd, ze genoten ervan als in een onvergankelijk einde, een overgaan van rood naar blauw, zonder weten van zonneklaarte of maneschemer of avondkoelte - 't was aleven zacht en genoegelijk.

- Ei, laat ge 't al steken? moe reeds? riepen de knapen in 't voorbijzwieren naar Max.

Hij bezag Klotielde om te weten wat ze wilde.

- Laat me nog wat, dans maar, 'k blijf hier bij moeder, zei ze vriendelijk.

Hij wandelde eerst nog dralend door de menigte 't was hem gelijk wie hij krijgen kon om te dansen; de groote lust was weg bij hem maar hij voelde dat hij moest meedoen. O, ze loechen hem toe al waar hij keek, gereed om m \acute{e} e te gaan, hij had maar te grijpen maar 't lustte hem nu die en gene te laten zitten en onverwachts goed kome 't uit, greep hij er eene van die prachtmeiden, een dochter van Vincke. Hij wist zelf niet waarom hij het deed en zijn eigen stoutigheid bevreemde hem. Hij kreeg iets als een ontroerende kriezeling met dat groote, rondlijvige meissen in de armen; hij kende haar zoo weinig en haar wezen, haar oogen keken zoo wijd als een zee maar ze zegden hem niets. Hij achtte het nu ook de moeite niet meer weerd met die vreemde natuur nadere kennis te maken. Hij liet haar los achter den eersten dans en keek achter een andere.

- Ik en gij, Pharaïlde?

Ze peinst dat ik niet zou gedurfd hebben, hij zag het aan haar doening maar ze was in een wink hersteld en m \acute{e} e in den kring. Met haar was het heel iets anders! Dat felle, vleeschelijke vrouwmensch was een stuk uit zijn eigen jonge jeugd; achter zijn eerste kinderliefde had hij haar zoo lange weezinnig geschuwd en ge-

vlucht maar nu kon het geen kwaad meer en hij voelde weer die eerste genegenheid uit zijn kindertijd en terwijl hij danste verwekte zij in hem een heele wereld die hij vergeten had. Ze stond als een zonneblom in zijn geheugen. Ze bezagen elkaar zonder spreken maar ze verkenden in malkanders oogen wat er al onuitgesproken bloot lag, 't geen ze d'een noch de andere zeggen durfden. Er was toch geen reden meer om nog mijde te zijn: alles was nu tusschen hen opgelost en zij ook had haar eigen weg gevonden. Dan kreeg Max ineens zijn vaste stoutigheid - het feest raasde zoo dol rondom hem en de dingen uit zijn jongde renden nu op hun einde en 't lustte hem zoo danig daar nog een enkelen keer bij te verwijlen - hij neep haar vaster. - Wanneer trouwt ge nu? begon hij.

Ze monkelde eerst verlegen.

- 't Staat nog niet vast, zei ze zoetjes, oom is nog altijd bijhoudend en moeilijk om overreeden.

- Ziet ge hem geern?

Ze antwoordde niet, gebaarde 't niet gehoord te hebben en als ze een ronde verder gedanst waren:

- 't Is nu zoo lange geleden dat we samen naar school gingen....

- En dat ik u appels meebracht....

- Weet gij het nog?

- Ik kan het niet vergeten, al 't geen we zegden, al de woorden weet ik nog, en in één vlucht ging zij los en haalde al de oude dingen uit, al wat ze samen beloofd en besproken hadden. 't Was heel het verledene dat ineens weer opklaarde voor Max met den innigen weelust van de vergangenheid.

- Ja, dat is lange, lange voorbij, meende hij, we zijn nu groote menschen geworden en vader en moeder hebben 't al zoo wonder geschikt: er is zoovele gebeurd sedert dien.... elk gaat zijn eigen weg en men verkent zijn jongde niet meer. Ge zult daar wel zijn, Pharaïlde, troostte hij, - Fons is een goede kerel.

- 'k Hoop het Max.... men krijgt niet altijd zijn goesting.

Ze hield hem vaster omsloten voor den laatsten keer en ze vreesde dat het al uit was en ze wilde hem nog veel vertellen. Ze keek hem in de oogen zoodat hij er ongemakkelijk bij werd.

- Gaat ge mij nog halen om te dansen? vroeg ze.

- Waarom niet?

- Dan is het wel.

- Zal Fons niet kwaad zijn? vroeg hij gekkend.

- Dat hij kwaad is, o hij is niet nijdig en hij weet wel dat we van overouds kennis dragen, dat we gevrijd hebben, duwde ze hem nog toe.

De dans was uit en de spelers gingen een glas drinken. De paren scheidten uiteen om te rusten.

Maria en Elsje vielen op den zelfden stond nevensen op de bank, ze waren tenden adem, ze bliezen en waaiden en als ze malkaar bezagen schoten zij in luiden lach en mieken plots de zelfde bemerking.

- Hier hebben we leute, newaar!

- Schromelijk leute!

- Met wien zijt ge in gang, Elsje?

- Met Frans Vincke, o, een geestige jongen!

- Ha! 't is daarom dat ge zoo klibberig staat! Waar is hij?

- Dáar, zie hij zoekt me weeral, hij laat me nievers gerust en als hij me vindt moet ik mêe.... hij wil me niet meer loslaten.

- Is 't die blonde jongen?

- Ja, hij is nog maar zeventien jaar zegt hij en....

- En hij ziet u geern?

- Hij zegt dat ik ook zeventien jaar ben

en dan lacht hij zoo luide, riep Elsje blozend.

- Ge hebt het hem gezegd....

- Neen.

- Hoe zou hij 't anders weten?

- Wel hij raadt er naar en hij raadt altijd juist. Marie gaan we nog lange dansen?

- Heel den nacht.

- En de muzikanten, worden ze niet moe?

- O, dat is niet lastig als ze maar bier krijgen!

- Marianne, zorg dat er veel bier is! riep het meisje naar de meid. Marie, dat is wat plezieriger dan een orgel! ik zou acht dagen aan een eind kunnen dansen alzoo! Zie daar is hij, 'k ga me verduiken.

Maar hij had haar reeds vast, de jonge blonderik. 't Spel hernam en ze was meêgevlodderd aan zijn hand, licht als een vogel. Klara kwam in haar plaats nevens Marie.

- g'En danst niet meer?

- 'k Ben moe, Klara, en gij?

- Fleters denkt dat ge weg zijt, hij zoekt u, zeg, hij is een streusche soldaat geworden, hij zit goed in die spannende broek, hij schijnt nog gegroeid.

- Ja, hij is een flinkerik, maar dat vestje is maar kaal; hij had me beloofd dat er een overheid zou meekomen - een kapitein, Klara

die hebben goudene kronkels op de kleers en een hoed met pluimen... Zie, dat ringske heeft hij me meegebracht.

- Max is nu bij Gusta Kraaynest.

- Die is ook een oude vriendin van hem; vandage moet hij haar al het vaarwel zeggen...

- Hij heeft er zooveel gehad, Marie?

- Ze zagen hem al om 't even geern, maar achter vandaag is het uit, - vreemd newaar, met trouwen is dat ineens gedaan... Zoolang als we jong zijn is het toch veel plezieriger.

Met wien danst ge?

- Met Philemon, ik weet niet wat hij van me wil hebben....

- Ha! meisje, ge zijt de eerste, hij heeft nog nooit meegevierd; kan hij dansen?

- Kijk het maar eens af als we bezig zijn.

- Let op meisje, als hij er eene vraagt zal 't meenste zijn met dien kerel.

Klara werd vuurrood.

- Heeft hij u nog niet gevraagd?

- Wat zou hij, er komt geen woord uit, ik wil zoo geen droogerik!

- Ha! ha! wacht maar, loech Marie, uw zuster is weg, nu is 't aan u de beurt.

- Zie naar Anneke, ze is al heel den dag bij Alberic den schoolmeester, dat gaat haar goed.

- 'k Heb hem haar afgestaan, anders wilde ze niet komen, 't doet me deugd: het meisje heeft nooit veel leute gekend; zie haar zitten hoe ze luistert, - nu zal hij haar z'n fijne dingen verkoopen, ik ken dat en heb er genoeg van.

- En Fons, hoe hij danst met Pharaïlde, doet u dat geen deernis Marie?

- Ho, spotte zij onachtzaam; als ik wilde kan ik hem seffens hier doen komen!

Wilt ge 't eens zien?

Hoe kunt ge dat?

- Zie maar hoe ik het doe.

Klara bezag haar ongeloovig en wilde weten of heur spel lukken zou. De dansers keerden voor haar voeten en Marie zat schijnbaar achteloos de paren te volgen; in een vluchtige beweging duwde ze eens de zwarte wenkbrauwen neer en deed haar oogen stralen terwijl heur ronde, roode lippen in dwingenden plooi toenepen; dan seffens was haar gezicht weer ontspannen; ze streek met de mollige kleine hand over haar bolstaande borst en zat guitig te lachtanden naar Klara en ze gaf geen acht meer op de dansers. - Let op, zei ze, kijk niet te veel, hij heeft ons al in 't oog, seffens is hij hier.

Klara zag inderdaad hoe Fons, als hij voorbij

draaide, telkens het wezen naar haar gewend hield en bleef kijken al over den schouder zoo lang tot hij in den keer achter de dansers verdween. Nauwe was de dans uit en de kerel kwam vóór de meisjes staan net alsof hij er geroepen was en hij vroeg haar vriendelijk welke van de twee met hem wilde meegaan voor de volgende wals. Marie neep de lippen en schudde van neen. Klara zat nog altijd verdaan te kijken.

- Dat is gemakkelijk, vertelde Marie, ik kan alzo al de jongmans doen komen, ge dwingt hen met de oogen en seffens doen ze't, g'hebt maar sterk te willen. Max kan dat ook; hij deed het zonder dat hij 't zelf wist en ze kwamen bij hem geloopen; maar hij dient er niet voor: hij nam het altijd te ernstig op - de meisjes mieken hem zot en hij kreeg ze niet meer weg omdat hij ze eens goed bekeken had. Zoo zijn er vele op hem verliefd gerocht. Maar ik! ik heb daar mijn leute in. Ik vang ze en laat ze dan weer loopen. Wil ik dien zoon van Vincke bij mij doen blijven voor heel den avond? Maar 'k zal het niet doen, Sanne zou er verdriet in hebben en 'k zie hem niet geern - ze zijn te grootsch in hun blaai; ik vrije vandaag met Peetje Mullie, ik wil leute maken; zie ze plagen hem ginder, 'k ga haar helpen, de meisjes.

- Max heeft mij ook alzoó gestraald met zijn oogen, dacht Klara en ze bleef daarop zitten mijmeren; nu raadde ze hoe die tooverij op haar gevallen was en haar bedwongen hield als ze anders altijd de jongmans onder haar eigen macht gehouden had en ze deed loopen om er den zot mede te spelen. Ze schrikte toen de schoone bruidegom al ineens vóór haar stond met de hand uitgestoken.

- Willen we, samen?...

Ze dacht er niet aan te weigeren maar ze durfde hem niet bezien, ze was bang nu van zijne oogen.

Hij hield haar zoo licht in de armen en dreef haar in genadigen zwaai mée met hem rond. Geen andere jongen danste zoo vast. Hij zocht om haar iets te zeggen en achter een paar keeren:

- Hebt gij leute vandaag? vroeg hij zacht.

- Ja.

- Klara, zijt gij niet kwaad?

- Waarom?

- Bezie me eens; waarom keert ge uw hoofd weg?

- Ik kijk naar de dansers.

Ze voelde een mijde vrees, een ongemak en den lust tevens van weer bij hem te zijn. On-

willens zag ze hem geern, ze wilde niet toegeven, maar 't verlangen beкроop haar om te weten wat hij haar zeggen zou en ze meende dat 't wel belangend ging zijn...

- 'k Denke dat ge kwaad zijt. Hij wachtte weer een stonde en vervolgde dan heel zacht, ingehouden dichte tegen haar oor -: 't is mijn schuld niet, Klara.... ik zal het u zeggen: 'k had het anders gewild. Hij was verlegen om voort te doen maar heur oogen keken nu vragend in de zijne.

- Ik zag u oprecht geerne....

Zijn armen hielden haar vaster omsloten; ze draaiden in wentelenden kring, de muziek galmde over hun hoofden en overal rond hen waren de dansers met hun blijde wezens, de streusche knechten en fleurige meissens - heel de jongheid die rond hen leefde. - 't Was kermis in den tuin en waar er een koppel uit de mate, tegen een boom stootte, reuzelde 't witte bloesempluk als sneeuwmijzel in gouden zwerm uit de boomkruinen overal op de hoofden en schouders der feestende jeugd. De gezonkene zon stak van zijds vlak onder de stammen den boomgaard binnen en lichtte er als in een tooverhuis. 't Was alsof de boomen, de wonder bloeiende boomen geen boomen meer waren,

maar levende dingen die staan en meedoen in het tooverfeest.

Met haar, met dat zondagskind ware 't hem morgen en voor altijd een toekomst geweest als een eeuwigen zonneshijn maar 't kon niet, 't was te schoon; nu voorzag hij zijn toekomst als een ernstigkalme wekedag in eentonige stage somberheid, zonder groot verlangen tenzij om op eigen doening te komen en te boeren met eigen land en beesten. Hij voelde haar fijne handen zijn ronden arm overvamen en haar lijf warm tegen 't zijne en gedwee draaide ze m e al waar hij wilde, ze was een tenger jong ding in zijn armen, licht als een pluimke dat opvloog onder zijn adem - maar seffens zou het uit zijn.

- Weet ge hoe het vergaan is? vroeg hij. Ik heb het u niet durven zeggen, maar ge weet het?

Ze schudde ontkennend en keek hem vragend in de oogen. Ze wilde het hem zelf hooren vertellen.

- Gaat ge 't zwijgen? - Ik wilde met u trouwen, ik heb u gevraagd.... maar vader zegde dat Klotielde aan de beurt was, dat de oudste eerst weg moest; dan hebben ze 't al geschikt zonder mij, - hoe kon ik anders.

- Met Klotielde zult ge ook wel gelukkig

zijn, troostte zij. O, ik ben niet kwaad, en dat lag rechtzinnig in hare oogen. Nu kwam zij ineens los, een groote vreugde dreef haar vooruit, ze voelde medelijden: zóo in zijn eenvoud kende ze Max nog niet.... o, ja 't was zoo spijtig maar er was niets aan te gebeteren, en nu dreef haar den lust om hem op te beuren.

- Ja, Klotielde was de oudste, - en onder ons was dat maar leute, niet ernstig, newaar? ik heb daar nooit aan gedacht, ik ben nog zoo jong, ik zal nog lange wachten van trouwen. Vader heeft het wel goed gemeend, wees er nu maar niet spijtig om.

- Als gij niet kwaad zijt - nu weet gij het..

- Niet kwaad! loech ze, ik zie u nog geern ge ziet het wel - we hebben veel leute gehad van den zomer en 't zal nog niet uit zijn.

- Maar nu zult ge elders leute zoeken en mij vergeten!

- Ik vergeet het zoo gauw niet, we dansen nog, nu zijn we familie: ik ben toch uw schoonzuster.

Achter den dans bleven zij nog lange kouten; dan werd Klara weg gehaald en Max danste met een ander meisje.

Buiten de boomen op een zijdspleintje speelden er andere den klippeldans met peetje Mullie.

Ze stonden in twee reken rechtover elkaar en onder 't schetterlachen zongen en speelden zij blij lijk de kinders:

Zie hier!
Zie daar!
De meisjes klaar.
Ze lonken snel
Ze dansen wel,
jawel
Wat is me dat toch een leutig spel.

Schrankend kwamen zij een voetje vooruit, sloegen op mate de handen ineen, klapten drie keers en draaiden dan gekoppeld rond elkaar. Het oude boerke hielden zij in haar ronde, ze plaagden hem, fleemden hem pandgiften af en hij moest belofte doen wilde hij er éene van haar uit den kring ten dans krijgen. Maar deze die hem aangewezen was vluchtte telkens weg, terwijl de andere hem bij zijn frakslippen vast hielden.

- 't Meiske dat ge pakken kunt is de uwe voor heel den avond, riep Marie Vanneste. Ze deed teeken aan de vriendinnen dat ze hem moesten vasthouden, ze kwam vóór hem staan, boog met gemaakten eerbied en trok hem bij

den neus en zoogauw ze zijn slippers losten, wipte 't vlugge meisje weg door de dreef en Peetje erachter in jagenden loop. Ze draaide rond de boomen, liet hem inhalen, ontglipte in korten draai en met een schaterlach was ze weer een bende vooruit in de kronkelende laantjes van 't bloementuintje.

- g' En zult me niet krijgen, Peetje! treitte ze. En de andere ruischten het boerken op. Hij wipte al over de prieeltjes maar als zijn handen haar rakelings te pakken kregen verdween ze achter de dichte palmtronken en in één sprong was ze over den sloot in 't sperreboschje, en haar rellende lach klonk alwaar ze gevlucht was. En Peetje in zijn razende gejaagdheid liep onbezonnen voort zonder het water te zien in de gracht en hij plonsde voorover dat 't spetterde!.. met een kakeling en schetterlachen liepen de meisjes weer naar den dans en lieten hem liggen. Hij spartelde en kroop zonder hulp op den overkant, hij lette niet op zijn natte lakene kleers en zijn druipende beenderlingen maar zocht om Marie te vinden met 't gedacht en den zin haar nu duchtig bij 't lijf te pakken.

Zij lag veilig en wel gedoken op het mos onder de dichte lorkeboomen. Ze hoorde hem wroetelen ver in de tronken en onderwijl mon-

kelde zij om 't onnoozel baasken en luisterde naar den lustigen zang van den merelaar boven haar hoofd.

Zijn stappen naderden. Zou hij haar vinden? neen-hij - ja - ze wachtte gespannen - en als hij haar vond? - neen, ze lag veilig in haar donkere verholendheid en hij ging weer verder zoeken. Ze wist zelf niet of ze wilde dat hij haar vond, - 't ware toch plezierig en wat zou hij dan doen? en wat zou zij doen? Ze wilde het laten afloopen gelijk hoe, 't kon haar niet schelen. Hij was nu bachten den tronk, dicht bij haar en ineens zag ze zijn mager hoofd en zijn zoekende, begeerige oogen. Ze bezagen malkaar een enkele stonde en dan schoot zij in luiden lach maar bleef liggen zonder roeren. Heur donkere oogen volgden zijn handen. Hij moest wachten eerst om adem te halen, dan stak hij ineens de armen naar heur uit. Hij wilde haar overgrijpen, doen zwijgen maar zij zelve had hem al bij de magere polsen en daar ze lag, duwde ze hem van haar weg. Hij rustte op de knieën, stak zijn wezen heel dicht bij maar een fellen wrong deed hem bezijds op het mos tuimelen. Eenbaarlijk lachend kletste zij met de opene handen al waar ze slaan kon. Hij grabbelde op, verwoed in zijne

onmacht en zijn handen haakten, hij hijgde:

- Nu heb ik u.

Ze worstelden daar zwijgend en alleen tot ze hem heel overmeesterd, sterk als een knechte-jongen, onder den knie hield en heur stoute oogen deden hem genade vragen.

- Marie, zuchtte hij, Marie, horkt, wilt ge, wilt ge?

Ze hoorde hem niet van 't danig lachen.

- Als ge wilt is heel mijn hof voor u, en ik blijve op de boerderij, wilt ge, 't is al voor u... Dan werd het meisje ineens stil en ze luisterde.

- Ik vraag het u gemeenstig, g' hebt het mij beloofd, wilt ge mij? 't is al voor u...

- En uw nichtje! spotte ze, wat zal die zeggen?

- Pharaïlde?

- Ja, ge hebt haar uw hof al afgestaan, ze trouwt met Fons Derycke!

- Zij kan doen wat ze wil, maar dan moet ze buiten op den stond - ik blijf. Wilt ge? Toe zeg, ja! ik zie u geern!

- O, gij oude, leelijke oude Pee! riep ze en als hij haar wilde te bij komen hield ze weer zijn handen in bedwang. Zij staarde in 't mos vóór haar voeten, wachtte nog en dan ineens schoot zij recht, greep het boerken in de armen en

duwde haar dikke lippen met een kletsenden zoen op zijn voorhoofd. Dan stootte zij Peetje van haar weg en sprong op de beenen recht nevens hem. Ze greep het manneke bij den arm zoo stevig gesloten dat hij niet roeren of haar raken kon en duwde hem vast vooruit.

- Ge zijt nat! ge zijt heel nat! riep zij, en aan den sloot tilde ze hem met één zwaai in breede schrede over 't water en ze wandelden samen pertig voort door 't bloemhoveken naar den boomgaard.

- 'k Heb hem mée, hij heeft me gevonden! riep ze naar de meisjes; hij was bijkans vermoord! en ze draaide hem rond omdat ze zijn natte broek zouden zien.

Daar greep zij hem onder de oksels en sleurde hem tusschen de dansers en schijverde in razenden draai zoo geweldig dat zijn beenen geen grond genaakten en uitvloegen als twee slappe stokken mée met den zwier. Achter den dans liet zij het manneke op de bank neervallen en binst het nog versuft en bedwelmd rond keek om te weten waar het was, vezelde zij hem in het oor:

- Nu ga ik naar mijn soldaat, Peetje, als ge uitgerust zijt kom ik u weer halen.

Ze huppelde voort naar den overkant en liet

zich omgrijpen van den jongen kerel die op haar wachtte en 't flinke koppel zwierde rond ter bewondering van al de boerinnen.

- Zijt ge nog niet uitgepraat? riep ze naar Anneke in 't voorbijscheren; ge jont u goed bijeen, waarom danst ge niet?

Anneke zat er stil bij Alberik den jongen schoolmeester en ze zag niet wat er buiten hem en daarrond gebeurde. Heur blozend wezentje zag zoo vriendelijk welgedaan en ze keek op de toppen van haar smale schoentjes en bleef altijd maar inwendig stil te luisteren naar den blonden knaap die hare hand hield. Hij vertelde zonder ophouden. De muziek ronkte rond hun ooren, de koppels zwierden vóór hun voeten in den boomgaard met de stille innigheid van den vooravond en dat al speelde door haar gemoed als een geleidelijke samenzang van krielende welligheid. 't En waren geen duidelijke woorden die zij verstond maar een hommelend soezen van zoetigheid dat ze nooit en kende in gedurig heffen en dalen van genadige deining met 't kleur en den geur van de bloemen rondom in de zalige avondlucht en de luide ruchtigheid daarboven die haar niet genaakte. Ze liet het binnenstroomen zonder te vragen van waar het kwam of wat het was, met de

vrees alleen dat het bij de minste beweging zou ophouden en uit zijn. Ze monkelde en luisterde en liet het gaan... 't Was iets dat lange reeds in haar leefde, in een vage vermoeden altijd onuitgesproken nog, maar werkelijk nu: 't geen ze schriftelijk gezien en gevoeld had in de schoone boeken, 't geen ze vroeger bij Max verwacht had dien winteravond als ze samen over 't sneeuwveld liepen. Dàn was het niet gekomen, ze had het enkel bij haar zelf ingebeeld laten leven, wachtend ernaar zonder hoop van het ooit te vinden. Bij Max was het niet, ze had zich aan hem bedrogen en toch gewacht omdat ze hem geern zag en dat er niemand anders was... Heel dien langen, donkeren treurtijd was er overgegaan en nu, ineens onverwachts - bij 't eerste woord had zij 't gevoeld - van Marie wist ze 't halveling reeds, ze had het in zijn brieven gelezen - ineens had zij 't gevonden wat ze zoolang bij anderen gezocht en verlangd had. 't Was zoo teeder dat ze 't niet zeggen kon in woorden - hij kon het wel - en hoe meer hij sprak hoe meer het in haar overliep van ongekende nieuwe behagelijkheid. Hij vezelde dicht tegen haar oor en 't was lijk uit de wemeling van de kruinen dat het in haar kwam:

- 't Is zoo zelden dat men iemand vindt die gevoelt, al de gasten hier, ze schreeuwen wel en ze roepen luide, maar zij hooren alleen den klank en nooit den zin van ons woorden. Ze denken niet - 't vliegt alles ongemalen door hun hoofd weer weg zonder dat ze ooit vermoeden de diepte of de beteekenis van ons gevoelens, het schoonste van 't leven blijft voor hen altijd onbekend... en ze lachen met ons omdat we eenzaam blijven en niet m e en doen of ze denken dat we ziek zijn...

Anneke was weer jong, heur huis, heur ongeluk en die schaamtelijke onteigening 't was alles vergeten en vergaan in den roes van voldaanheid waarin ze nu openlook. Ze bekende niets van al het werkelijke rond haar. De gedaagde boerinnen zaten daar bezijds met haar ernstig gezicht te ronken over de belangende dingen van de werkelijke levensbezigheid; ze ving er hier en daar een spreuk van op maar dat alles lag zoo ver en ze stond buiten al die gewone handeling alsof ze nooit in de boerenkeuken met 't berek van 't onderhoud had meegeleefd. Hoe konden ze daar met die verdrietig vooze zaken over en weer kaatsen als 't rondom vol feeste was vol speierende kleistering van zonneblindende pracht? 't Geruchte en de muziek omronkten haar

stemmen en verdoofde 't al wat niet meeding in 't algemeene blij vertij. En de schoolmeester zong zijn woorden van geluk aan haar oor. Dat klonk toch zoo simpel; als ze 't naging vond zij er niets bezonders in 't geen hij vertelde. Zij zocht om dien toon te verkennen of wat er zoo vreemds in zat die haar ineens weer kon meevoeren naar de oude herinneringen van haar eerste meisjesdroomen. Hoe wist hij zoo goed te vinden wat haar zoozeer belustte? Al wat ze gelezen had in de boeken, leefde hier grijpelijk voór hare oogen.

- Nu gaan we elkaar voor altijd geerne zien.... voor altijd! Nu dat ge op 't dorp woont moet ik twee keeren daags voor uw huis voorbij en 'k ga u elken avond komen bezoeken. Dan kouten we ondereen en wat ik niet zeggen kan zal ik u schrijven, besloot hij.

Wat een verwachting was dat voor 't nieuwe leven dat ze zoo gevreesd had! Ze meende uit te teeren van verdriet in dat vreemde gesloten huis op 't dorp, maar nu wist zij dat de zonne daar ook zou schingen en de dagen gingen vol verlangens zijn. Ze durfde het nog niet gelooven; z'had al gevreesd dat 't zou uit zijn en vergaan met den feestdag maar hij zegde 't zoo gemeenstig dat ze niet twijfelen kon. En in heur voldaan-

heid wilde zij hem onschuld vragen, beschaamd om haar eigen simpelheid - weet ge dat ik maar een onwetend arm meisje ben, een vergane boerin? dat mijn vriendinnen me schuwen en verachtelijk bezien? ge bedriegt u aan mij in uw toegeevende goedheid en 'k kan u niets geven, ge zult niets aan mij hebben, ge moet niets verwachten. Maar ze bleef zitten, sprakeloos en ze voelde dat haar wezen jong was en heur oogen zachte blonken als ze naar hem opkeek en dat ze met een duw van haar hand in de zijne, hem ook overgelukkig kon maken en dubbel vergelden voor al wat hij haar gaf.

Dat leed zoolang tot de avond en de deemstering al de kruinen van de boomen omneveld had. Dan kwamen de knechten en meiden en ontstaken de kleurige lanteerntjes en olielichtjes die overal aan de takken en bloemkransen hingen. En daarbinst waren de tafels gedekt met den avondkost; de spelers kwamen van den wagen en de gasten zetten zich bij waar ze plaats vonden.

In een zwong nu, had de boomgaard een heel nieuw uitzicht. De grond bij de stammen bleef in schemerdonkerte en omhoog kleurden de vele lichtjes onder het wit gewelf als in een droompaleis. Tegen den gevel van 't ach-

terhuis pinkten de roode stippelletters van het feestelijk opschrift:

O, Max, uw schoone Klotielde is 't beste jonk
Dat ooit een boerenzoon haar liefde schonk!

De gasten hieven de glazen, schreeuwden in een nieuwen opsprong van plotse vreugde en kwamen tikken tegen 't glas van bruid en bruidegom en elk dronk op de goede gezondheid, 't lang, gelukkig, vredig leven van 't jonge paar. Ze joelden en zongen elk voor zijn eigen of samen bij benden zonder dat er iemand iets verstaan of begrijpen kon, elk om ter meest en om boven.

Daarbuiten, verder over 't veld hing de avondlucht in schemerblauwte; de muren en de hoving stonden hoog en donker tegen de lucht en boven 't veld, al den overkant, rees de maan in den reinen hemel en na den overheeten dag viel koelte overal neer.

Het blijde rumoer bleef geduren over tafel; de boeren waren wat bedronken en wilden te luider schreeuwen omdat ze min verstaan werden en t' eenegader hun leute uitbrachten. Max zat bij zijn vader, bij Pauwels te midden de oude boeren die in opgetogen redeneering

over 't boerenbedrijf handelden. Hij luisterde niet veel, zijn hoofd was moe van al het geruchte en inwendig kwollen hem zijn gedachten: nu eens voelde hij 't preusche genot van daar alleen gevierd en gefeest te worden omdat hij nu vandage getrouwd en stevige boer geworden was en dan weer drukte 't hem als een zwaren last die ernstige zaak die hij zoo onbezonnen had aangegaan zonder goed te weten wat het was of wat er hem vóór de deur te wachten stond. Klotielde zag hij daar bij zijn eigen moeder en hij wist niet of dat wit getooide meisje hem zielseigen was of vreemd.

Hij kon niet gelooven dat er met hem zelf iets gebeurd was en bij vlagen kwam hem den lust, als 't hier uit zou zijn, achter 't feest zijn gewonen gang en alleen naar huis te keeren en morgen te ontwaken in zijn stal lijk overouds. Het leven in zijn stille huis deed hem ineens zoo innig aan, - het roest van de ploegen, het uitgekankerde hout van de staldeuren, Fox, de bruine hofhond, aan al die dingen had hij nooit gedacht, ze nooit bezien lijk ze nu in zijn hoofd.... waren afgebeeld omdat hij ze verlaten moest.... om elders op een nieuw gedaan te gaan beginnen. Dat was nu het slot van heel die groote omwenteling die

gegroeid was uit den laatsten tijd en 't gene nu te gebeuren stond was hem die geheimzinnige verandering die hij moest afwachten nog, zonder te weten of hij eraan zou gewennen. Hij trachtte bedaard te laten komen maar... die 'morgen' joeg hem de vrees op het lijf en nu dat de donkerte en de avond gevallen was kon hij de narigheid van die ongekende verwachting niet meer verdragen. En 't was juist daarnaar dat hij vroeger zoo verlangd had, naar dien overgang, - wat ga ik haar zeggen? wat ga ik doen? vroeg hij gedurig in zijn eigen. Hij wilde zich laten gaan, meestroomen in den roes van onbekommerd genot in 't groot gedruisch gelijk de gasten rond hem; hij had heel den dag gedronken, dronk nog, maar die vrees en angst hielden zijn kop zoo nuchter als te morgen toen hij met zijne bruid in de kerke vóór den pastor stond, - een rilling liep hem over den blooten rug en zijn handen zag hij beven.

Aan den anderen hoek van de tafel waren de jongelingen bezig in eigen lustigheid, de streusche boerenzonen, Kannaerts, Derycke's, Kraaynesten met de nieuwe vrienden; ze lagen in hun lengte over tafel gebogen hun wezens tegeneen. Ze hadden het over al de verledene tochten en ruchtige gevaarten door de streek;

met hun grove lachstem vertelden ze wat ze voornemens waren te doen in 't aanstaande jaargetij. Max voelde zich daarbuiten nu, ze deden alsof hij er niet meer was, voort zonder hem. En al hun bezigheid, al hun verlangen, 't was de onbewuste drang om te komen waar hij nu geland was: door de macht van leute en verzet vast te geraken, eens voorgoed uit hun onbekommerd jongensleven in 't ernstige van eigen bedrijf en stage, zorgzame werkzaamheid; maar ze wisten het niet wat er van 's leven met hen nog moest gebeuren later. Ze voelden 't bestaande alleen en de macht van de jeugd in hun sterke handen zonder dat iets hen 't leven kon deeren, met geluk zooveel ze zwelgen konden - daar was geen keeren aan. De kommernis lieten zij aan de oude boeren die leefden van hun trots in de scharreling om elkaar boven den kop te groeien. Voor hen bestonden de meisjes en al wat er van leute rond stond. Die eigenste meisjes zag Max nu ook; ze waren volop elk in haar eigen fijne levenslustige, lachzinnige, losse bezigheid; haar wezen bloosde en haar schichtige oogen lonkten schalk rond, terwijl ze loechen en taterden om al die geestige nietigheden die hem zelve vroeger altijd zoo belustten.

Nu keken ze naar hem niet meer om, haar zinnen waren bij de gasten van wie ze nog leute te verwachten hadden. Hij stond nu ineens tusschen heel die jonge woeling met de gedaagde rust in zijn gemoed, als een vreemdeling op zijn eigen verleden te staren -; er zat een kleine wereld van vergane gebeurtenissen in zijn hoofd, en dat verleden lag open als een landschap in de verte gezien, een wonderlandschap luchtig en onzeglijk schoon: daar had hij door gewandeld in den tijd zonder het te zien en nu voelde hij de deernis van het te zien zonder er nog te kunnen omtrent komen of het te naderen. Met al die blijde kinderen had hij geleefd en geliefd, heel die jongde, hoe kwistig had hij erin gemooscht zonder te weten wat kostelijkheid hij verspeelde en hoe het eens zou eindigen! Die enkele speelsche passies die zijn herinnering zoo rijke mieken, telden nu open in één breede genegenheid en hij stond daar midden in als de gevierde schoone jongen waar elkendeen naar lonkte en loech. Hij had erin geroefeld onbedacht van hier naar ginder, volgens zijn grilligen lust als een bie op de bloemen, zonder te weten of hij daar iemand mée kwaad had gedaan of bezeerd -; ze moesten het maar opnemen en geven lijk hij zelf: van hier op een ander, luchtig

lijk de vogels die hun verzet zoeken op al de boomen van den boomgaard. - Pharaïlde, Anneke, Elsje, Klara, en de vele van ver en van bij, met elk éene, gelijk dewelke, had hij voor goed een eigen en verschillig leven kunnen aangaan en sluiten; 't scheen hem dan voor 't grijpen, waar hij wilde, stonden ze gereed om mête te gaan en nu... nu was het al buiten zijn voorzien gebeurd, geschikt en geregeld zonder dat hij erbij was of er iets aan deed of wilde. Het éenige meisje dat hem als een razernij bezeten had, de éenige waarmede hij het ernstig meende voor zijn toekomst, die hadden ze hem ontfutseld om redens die hij niet kende - hij was tegen den harden kop van boer Pauwels geloopt en al zijn geweld en voornemens waren in een illusie als water door zijn handen geloopt - de oudste was voor hem beschoren, een goedig jong waaraan hij nooit gedacht had, een meisje om te werken, maar waarmede er niet te lachen of te joelen of te minnen viel. Hij zelve stond op zijn eigen daad te zien als een oude jongman, een deftige boer wien ze uit medelijden zoo'n goede huisvrouw bezorgd hebben en dan kwamen ze hem geluk wenschen en lachen en feesten zoodat hij gelooven moest hoe goed het al geschikt en uitgevallen was -: dat hij een besten

vond gedaan had en de meeste gelukzak van de wereld geworden was. En daarbinst hij te kijken zat draaiden de dingen voort: dàar vóór hem was er een ander al bij 't meisje waarvoor hij al dat geweld gedaan had. Die teerende boerenjongen die nooit geen meisje bezag, zat daar bij Klara, hij was alleen op zijn hof en die zou nu zonder moeite het zondagskind veroveren - de bane was vrij, Philemon die er nooit zijn hoofd mede gebroken had, die haar niet beminde - wat had hij ervoor gedaan? waarmede had hij het verdiend en waarom vaarde hij beter dan ik?... Zoo vloog het den een in de hand wat den ander niet krijgen kon! Dat waren de wondere wegen der voorzienigheid, de belachelijke gang van de wereld! Hij had er genoeg in zijn eigen zelf en de onmacht van zijn sterken wil daarmede te treiten en hij voelde de geheime vreugde omdat hij wist dat het de makkers die hij zoo lustig en onbekommerd bezig zag, ook alzo zou vergaan. Elk op zijne beurt zouden zij het ondervinden lijk hij nu. Was er één die voórzeggen kon of raadde hoe 't hem beschoren was? En dan zou het uit zijn met heel de jolige bende en andere, jongere knapen zouden bijkomen en 't jeudige minnespel herbeginnen in gestadig her-

doen, geslacht na geslacht. Maar nu was het geen tijd om daaraan te denken, niets van al die mijmering liet hij op zijn wezen zien -: hij zat in zijn nieuwe lakene kleers te blinken en 't luide feest moest voort gevierd en afgespeeld werden. De muziek ging weer aan 't roezen en de lust herbegon. De koppels verdeelden zich door den boomgaard ten dans, andere wandelden door de deemsterlanen of bleven in hun hoekje verborgen, zoetjes aan 't koekeloeren in gedoken, innige keuveling gerust bijeen, twee en twee.

- Nu moet ge met mij nekeer mêe, g' en hebt nog niet gedanst, zei Marie en ze trok Anneke voort bij de hand. - Vertel me wat van uw schoolmeester, - hebt ge u goed verzet?

- O, Marie, 'k wil dat het nooit uit en ware!

- Newaar, een beste jongen, maar hij is wat droomachtig, hij vliegt op de lucht, bij mij moeten ze luider leven maken. Zeg, Anneke, hebt ge mij gezien bij Peetje Mullie? - morgen en te naaste weke gaan we veel nieuwe dingen hooren van nieuwe trouwers en beelen ook en breuken, we gaan leute hebben! Ik ben veranderd, ik lach met mijn blozenden kapitein en al de zwarte knevels! ik word liever een

rijke boerinne, - zonder geld en is men niets, ik ga weeldig zijn, Anneke, weeldig en 'k wil de kerels doen bersten van spijt! Al die met mij gelachen hebben en ik ga nu lachen....

Anneke luisterde niet meer, ze wist niet wat ze aan heur vriendin verloren had, heur stem klonk vervelend en wat haar vroeger zoo heimelijk aan haar bond en noopte en drong om bij haar te zijn, stak haar nu tegen, heur gespannen ronde lijf voelde zij als een zonde in haar armen al dansend en ze verlangde om los te zijn en weg. Ze scheen haar wreed en wild en ze werd er afkeerig van en bang.

- Hebt ge al gedanst met Max?

- Neen ik, zou hij willen?

- Zeker, waarom niet.

- Hij kwam me niet vragen.

- Ge moet zelve gaan, hij weet niet waar eerst vandage, ge moet erbij gaan hij zal u vragen. Zie, nu danst hij wel met Mathilde, die met haar eerste liefde, ha! ha! Hector Kannaert, nu is hij er wel m \hat{e} e, ze heeft hem vandage nog niet gezien omdat Vincke hier is, - ze kent den rijkaard nog maar vier weken en nu trouwt ze er al m \hat{e} e. - En Hector, o, 't was voor haar leven. - Fons heur broer, kwam ook met die spreuken àf en

nu zit hij achter Pharaïlde omdat ze een hof krijgt en geld, maar ze heeft het nog niet! Ha! ha! ze zijn al gelijk en ik ook ga het nu eens naar mijn zin doen....

Dat klonk Anneke zoo nuchter en schendend bij al 't geen ze vandaag in stille mijmerij gehoord en doorleefd had.

- Wat gaat ge doen, Marie? vroeg ze.

Maar heur vriendinne lonkte zoo schelmsch met de oogen en ze wilde 't niet zeggen.

- Nu niet, morgen, vezelde zij.

Oskar kwam haar halen en Anneke kreeg nu een grooten lust ook nog van den avond eens bij Max te zijn en ze ging vóór hem gaan staan.

Op den eersten stond deed zij een beetje verlegen.

- g'En hebt met mij nog niet gedanst, Max, zei ze monkelend. Maar hij kwam vierkantig, vrij gemoed bij haar.

- Kijk, Anneke, ge zijt hier ook! ik zag u nog niet, 'k ben blij u te zien; kom, we gaan dansen.

Hij had haar al vast om de leden en ze waren weg tusschen de anderen.

- 't Is al zoolang.... begon zij.

- Wat, Anneke, wat?

Ze wist het zelf niet te zeggen.

- Dat we samen niet meer dansten, Max.

Er lag een gedwongene mildheid tusschen hen en 't ging niet om te kouten. Anneke in haar opgetogene stemming meende dat hij nog subbelde en beschaamd was om het verledene; ze wilde 't hem doen vergeten, laten zien hoe blij ze was ook zonder hem; dat het haar zelfs deugd deed omdat hij gelukkig getrouwd was en dat ze nu ook een jongen had.... maar ze wist niet hoe het hem verteld. Telkens ze Max in zijn wezen bezag, verkende zij dat wezen uit den tijd die verleden was - toen ze van hem droomde - en ze verwachtte nog altijd dat hij haar iets zeggen ging, iets - ze kon niet peinzen wat het moest zijn - dat haar weer in dien ouden tijd zou brengen - maar zijn wezen was verouderd: het viel haar in dat hij nu getrouwd en dat het allemaal uit was tusschen hen. Dan werd hij voor haar de gewoon bevriende boerenzoon waarbij ze nooit dichter gestaan had; ze vergat haar eigen om mée te doen in den roes van het feest. Ze wenschte hem geluk met Klotielde. Ze dacht dat hij vandage op den top van zijn bloeiensvreugde, van zijn welgezind geluk stond en al 't andere vergeten was.

Maar hij bleef zwijgzaam met haar; hij dacht aan die zwarte vlek, het ongeluk van die mensen waarvan hij de schuld was. Hij zag nog hoe ze op dien koopdag te huilen lag op dat kamerken, het eigenste waar hij met Klotielde naartoe moest van den nacht.... bezag ze hem daarvoor niet? Hij wilde haar uiteen doen dat 't zijn schuld niet was, maar zijn deftigheid kwam daartegen op, - hij dorst er niet aan beginnen. Ze bezagen elkaar, monkelden gebarens maar hun oogen verstonden malkander niet en ze vermoedden dat d'een den ander beloog en ze bespraken de kleine voorvallen van den feestelijken dag, gewoon vriendaardig. Eindelijk kwam Anneke op een ander baantje.

- 'k Heb altijd gemeend dat ge met Klara zoudt trouwen, zei ze.

- Waarom?

- Wel omdat ge haar gevrijd hebt, toch?

- Ho! loech hij; daar springen veel dingen tusschen als 't op trouwen aankomt; ge weet dat nog niet....

- Dan hebt ge toch de woorden van 't liedje niet gevolgd?! Ik hoorde 't u zoo geerne zingen!

Nog liever zou ik de wreede dood ingaan
Als dat ik mijn liefste lief nog zou afstaan!

Hij loech ermee.

- Hebt ge dat nog onthouden?! Maar dat is een liedje, wie schaft er op de woorden in een liedje. Ze bezag hem weer met haar heldere oogen vragend:

- Ik meende dat het bij u vaste waarheid was, Max.

Hij loech, loech om haar schoone simpelheid en hij greep haar inniger vast.... uit medelijden omdat het met haar zoo slecht vergaan was. Ze dansten voort en die greep deed haar deugd, ze voelde het als een goede siddering over haar lijf loopen en al wat ze niet zeggen dorst, herleefde zij met Max nu in de armen....

Onderwijl zag Max zijn eigen bruid die danste met Sef Kannaert; hij zag hoe gezellig zij doende waren evenals overtijd toen ze nog samen verkeerden. Het deed hem geen deernis dat te zien maar de verleden winter, heel het vertij kwam als het weerkeersel uit zijn jeugd in één vlaag over hem gewaaid: dien avond te Pauwels als hij met heel zijn genegenheid bij Anneke was en al de geneuchte daarrond van die joelende bende en hij monkelde om zijn eigen eenvoud van toen, hoe hij geschermd had met den opzet en meende dat 't zoo gemakkelijk te doen was en geleidelijk uitvallen

zou gelijk ze het spel geredderd hadden: dat ze paar bij paar, een tijd verkeeren zouden om te Paaschen te trouwen! Hij moest er in zijn eigen om lachen maar 't deed hem leed en 't verledene scheen hem veel schooner dan de dingen van nu. Hij zei er niets van aan Anneke, het lieve meisje; ze was wel de schoonste van allen in den boomgaard met haar effen zijden kleed, en 't was hem onbegrijpelijk nu hoever ze uit zijn zin kon gaan als hij haar eens zoo geern gezien had en zoo eigen met haar was.

Achter den dans vlodderde zij voort zonder iets te zeggen nog en naar een ander, om van haar welgezindheid te vertellen.

- Met wie ga ik nu dansen, vroeg Max in zijn eigen en hij keek in de bende om er eene te vinden die alleen stond of onbekansd was.

Marie greep Klara in den loop bij den arm. - Wel, hoever zijt ge al met uw jongen? vroeg ze. Laat ons een beetje dansen, ik ben moe van het mannenvolk!

- Zwijg, meisje, vezelde Klara, 't is al effen: hij heeft me gevraagd, maar hij wil seffens trouwen!

- Seffens! wel, geluk, meisje. Wat hebt ge hem geantwoord?

- Nog niets, kan ik daar zoo gauw een ja of een neen op slaan! en of vader instemt....

- O, Philemon is zeker rijk, pak hem maar m^êe.
 - Maar hij vraagt me dat zoo boud weg, en geen woord van liefde, niets. Marie schoot in luiden lach.
 - Daar zijt ge niets m^êe, een trouwer spreekt niet van geern zien, hij spreekt van trouwen! al 't andere vergaat in putwater! ik heb nu ook verstand gekregen en lang genoeg gevrijd - ik trouw met een rijken boer!
 - Met wien? met wien, Marie?
 - Morgen moogt ge het weten, nu niet. En gij, wat gaat gij doen, zeg?
 - Mij overpeinzen, ik heb er geen haaste bij om nu al te trouwen - ik ken hem niet, hij heeft nooit geen leute gemaakt; hij zegt zoo weinig, ik ben nog zoo jong en 'k weet niet eens of hij me geerne ziet.
 - Dat komt wel! riep Marie, hij zit op een schoone doening, een schoon hof en... hij speelt zoo goed op z'n orgel! Ze giechelden nog wat en achter den dans liep elk weer al zijnen kant.
- Inwendig was Klara blij om 't geen Marie haar gezegd had, heur gedacht stond vast en ze keerde met lossen zin bij Philemon met de meening hem wat te plagen om hem aan den klap te krijgen.

- Ziet ge mij geern? vroeg zij meesmonkelend en preusch.

- Bah, zeker, zei hij kort weg.

- En als ik u niet wil?

- Dan trouw ik met een ander.

- Met wie?

- Weet nog niet.

- Zeg me met wie; ziet ge nog iemand geern?

Hij verstond niet wat ze wilde.

- Moeder is dood, zei hij, ik ben alleen en moet een vrouw op het hof hebben; waarom zoudt gij niet willen? uw zuster is wel met Max getrouwd en ik ga mijn doening vermeederen. Hij deed haar al zijn voornemens uiteen en wilde haar heusch overtuigen dat hij een weeldige kerel was, maar ze luisterde niet.

- Waarom hebt ge mij dat niet eerder gevraagd? Als ge me geern zaagt... ge hebt me nooit komen zoeken - we hebben nooit te gâre uit geweest...

- Dan leefde mijn moeder nog en ik moest bij haar blijven, verschoonde hij. Ik dacht niet te trouwen.

- We konden algelijk leute hebben, en als ge 't wist - ik kon al met een ander vrijen en afgesproken zijn om te trouwen...

- Vrijen? vroeg hij verwonderd, konden we vrijen zonder te trouwen?
- Ja, maar later, veel later; we konden eerst vrijen voor de leute, wel ja; - zie eens Max die is vandage getrouwd met Klotielde maar hij heeft eerst met al de meisjes gevrijd, met mij ook - maar met Klotielde niet!
- En wat vertelde hij u dan als 't bij hem geen meenste was?
- Zottigheden! - Zie eens Elsje ze is bij Frans Vincke en achter vandaag ziet ze hem nooit meer.. en al d'anderen van den avond, zie hoe ze elk met een meisje bezig zijn... En zij loech luide als hij haar zoo vreemd verwonderd bekeek - de simpele jongen die nog niet eens wist wat vrijen was! en nooit tegen een meisje en sprak.
- En voor wien speeldet gij heele dagen al die deuntjes? vroeg ze schalksch.
- Moeder hoorde dat geern, voor moeder, besloot hij.
- En nu zult ge ze voor mij spelen, ik hoor dat ook geern. Kunt gij zingen?
- Neen.
- Wel ik zal zingen! zei ze plots en ze greep in een onbedachte beweging beide zijn handen en hield ze.

- Als ik lach naar andere jongens, zult ge niet kwaad zijn, Philemon?
 - Waarom zou ik kwaad zijn, daarvoor?
 - En mag ik ermêe uitgaan ook?
 - Waarom vraagt ge dat?
 - Wel als ge altijd thuis blijft wil ik uitgaan en als ge geen leute maakt moet ik er elders zoeken! ik ben nog jong en wil nog veel leute maken; ze zeggen altijd dat 't plezier uit is als ge getrouwd zijt - en dat wil ik niet! en ze schetterde van 't lachen.
- Kom, willen we dansen? vroeg zij.
 - Ik dans niet geern.
 - Wel dan zoek ik een anderen jongen, blijf hier zitten, ik kom terug; ik moet u nog veel dingen vragen.
 - Neen, ik moet naar huis; morgen kom ik om uw vader te spreken, is 't wel?
 - Ja, 't is wel! riep ze, - kom, geef me nu een hand, - en een kusje? - ze deed het om hem beschaamd te maken. Hij ging verlegen voort en als hij ommezag wierp ze hem een kushandje met een 'slaap wel' achter. Dan ging zij Max zoeken want ze wilde hem alles vertellen. Hij danste met haar jongste zuster; Klara ging binstdien wat gaan wandelen alleen om haar dingen te overletten.

In een omeddraai was Max op Elsje gebotst en in een plotse goeste om met haar te dansen had hij het mollig meisje in de vlucht gegrepen als ze klibberig weg naar een ander wilde.

- Ei, waar wilt ge zoo haastig? ik houde u, mijn spook! ze spartelde om los, wilde ontvluchten zonder te zeggen waar naartoe.

- Laat me, riep ze, maar dan hield hij nog heviger en dwong haar in zijn armen.

- Wilt ge niet dansen met mij?

- Later! beloofde ze, en als ze zag hoe ze overmand was, dan gaf zij zich over en zocht om den stap te krijgen en mede nevens hem in de mate te komen. Hij zag haar zoo geern, heur rond bollig wezen en fijn opgesteken neusje - hij hield haar rank, jong volvormde leden als een kostelijkheid omsloten en dat deed hem een overdanige deugd. Hij wilde haar doen lachen, haar vertellen van hun vroeger spel en leute maar heur zin bleef verstrooid elders bezig en heur vinnige oogen keken zijwaards weg.

- Zeg me, Elsje, ge hadt me iets te zeggen, dien keer. Weet ge het nog?

Ze bekeek hem verwonderd, neen, ze wist het niet meer.

- Hadt ge me niets te zeggen? Dáar in 't

bloemhoveken, verleden zomer, dan wildet gij 't niet zeggen.... maar ge wist iets.

Sedert dien was er zooveel voorgevallen en veranderd en nu, in den rijken tooi van haar lange blauwzijde kleed, scheen ze een volgroeide deerne reeds met een ernstigen trek om den mond en oogen die zij bedwingen kon - ze had zooveel gezien en geleerd, hij mocht het nu wel weten.

Wat hij haar plaagde er was niets uit te krijgen ze lonkte gedurig bezijds.

- Wien zoekt ge, Elsje? vroeg hij. Met wien zijt ge op gang? Ze wilde 't hem niet zeggen; hij was getrouwd met haar zuster, wat had ze nu met hem nog te maken? en in één draai, te midden van den dans, als ze zijn handen wat los om haar leden voelde, was ze ontglipt en weg in gejaagde haast naar den overkant van den boomgaard. De blonde baardelooze jongen wachtte heur daar en Max zag hoe ze gauw bijeen en vertrouwelijk doende waren en gearmd inschoven bij de dansers. Ze kende haar nieuwen makker nog rechts van te morgen, maar hij was een schoone groote jongen en daarom moest zij niemand anders meer hebben. - Ze ziet hem al geern! Ons spel is hier uit, dacht Max, de andere kna-

pen gaan nu de leute herbeginnen waar ik uit gescheid ben. Hij voelde zich ontgroeid en vervreemd reeds -; hij keerde den rug ernaar toe en was te wege bij de boeren om van de eigen vast belangende dingen te gaan kouten: van land en beesten, van wind en van wêer en van de handelsprijzen - en dan ontmoette hij Klara.

- Danst ge niet meer? vroeg ze.

- Met u wil ik wel....

- Kom.

En dansende vertelde zij hem in gejaagde, opgetogene woorden het groote nieuws:

- Max, ik trouwe ook!

- Met Philemon? raadde hij.

- Hoe weet ge dat?

- Ik heb het gezien, ik wist het.

- En gaat dat zoó om te trouwen: vragen en daarmee uit? Moet ik ja of neen zeggen zonder meer? vroeg ze.

- Dat is den rechten zin, als er meenste bij is grijpt de boer maar door.... zonder flikkers!

- En wat zou ik doen? Wat is uw gedacht?

- O, doe het maar, als ge lust hebt, hij is een goede jongen en wel uitgezet om te boeren.

Max besprak dat als iets dat hem heel ver en vreemd lag; hij was verwonderd, hij ver-

wachtte den slag te voelen van den uitval dien hij zoo gevreesd had, maar wat voordeel?

- Ik zou liever nog wat wachten, en 't meisje bezag hem om uit zijne oogen te raden wat ze doen moest.

- Ge moogt het niet laten gaan, meende hij, misschien neemt hij een andere, en....

- Max, vezelde zij, hij komt me morgen vragen aan vader,... had hij wat vroeger gekomen....

- Wat dan?

- Eer 't met u vast stond, - dan moest *hij* met Klotielde trouwen....

Zij zegde niet verder en Max gaf geen acht op haar reden, hij meende dat 't best was daar niet te veel aan te denken. Daar was niets meer aan te veranderen.

- Dat valt alles zoo wonderlijk uit, zei ze stil, wie had er dat voorzien?...

- We kunnen er niets aan doen, Klara, die dingen hangen in de lucht.

- 'k Weet niet eens of hij me geern ziet, herbegon zij. Hij trouwt maar omdat zijn moeder dood is en is 't met mij niet, 't is met een andere.

- Ge kunt met Philemon wel gelukkig zijn, meende Max. Hij wist niet waarom hij dat zóo zegde. - Nu voelde hij de deugdoende blijd-

schap om Klara's genegenheid, hij wilde haar troosten en zijn eigen medeen maar hij vond geen woorden.

Dan vertelde zij hem hoeveel land er bij 't hof ging en van de beesten op de schoone doening, en hij luisterde gewillig zoo lang tot ze uitgedanst waren en zij naar Philemon weerkeerde. Max ging bij tafel waar de boeren zaten en dronk achtereen verschillende glazen wijn om zijn gedachten weg te jagen. Hij was moe, de aanhoudende muziek verveelde hem en al dat geruchte hamerde in zijn kop en zijn oogen draaiden dronken van al het gewarrel. Hij verlangde en vreesde tegelijk naar het einde. En doelloos bleef hij tegen een boom geleund staan luisteren. Zijn vader was bezig tegen Derycke en Kannaert, en de twee boeren zaten te stoffen met hun nieuwe peerden, hun kostelijke stallen... en van 't geen ze er nog al wilden bijkopen! Dan begon Vanneste op zijne beurt.

- Had het zóo niet gekomen met Meijer, we waren gereed ik en Pauwels om voor de jongens, een splinternieuw hof te bouwen maar nu viel dat juist open, - ik was wel de eerste niet bij den notaris maar de fijnaard weet wel aan wien hij verpacht; ze kennen hun volk die stadsche heeren!

Max monkelde - vader is er òp, meende hij; al dat gepraal ergerde hem omdat hij in de ziele wist dat het allemaal anders was en hoe vaders zaken stonden thuis. - Wat zit er in de menschen dat ze altijd tegen hun gemoed spreken, dat ze van buiten altijd willen toonen 't geen ze van binnen niet en zijn en uitgeven 't geen ze niet in hebben? Ze zaten daar nu te liegen, ze wisten het van malkaar, het stond te zien op hun wezen en toch gebaarden zij malkaar gemeenstig te gelooven en deden zich geweld aan om ernstig nog meerdere leugens te verzinnen. Maar omdat het nu zijn eigen zake gold, daarom kon Max het wel verdragen en hij had er zijn behagen in ernaar te luisteren. Het uitzicht, dat was 't eenige waar elkeen naar trachtte. De bloote waarheid bleef verdoken in den lessenaar op den rekenboek met hier en daar één die gebarens onwetend, het fijne wist: de geldschieter. De boeren zelf, hun stevig lijf, 't glas dat ze in de hand hielden en keer om keer uitzopen, dat was het éénig stellige wat er op de wereld bestond; op al 't andere was er geen staat te maken; op de grootste hoven kon er een zwarte man op 't dak zitten, peerden en vee en land en vruchten waren dikwijls geen eigen goed

en veel rijkschijnende boeren beulden 't jaar lang om voor de schulden te boeten die ze van voorouders geërfd hadden - en al 't andere, de betrekkingen ondereen, 't was een konkeling op papier, zaken die als kobbespinnbroos en verwarreld in elkaar zaten, donkerling gedoken en besproken bij nachte alleen achter de bedgordijnen... en 's anderdaags kwamen de vernoegde, dikke wezens weer in de zonne staan en niets van de bekommerde angst was er nog op te zien; het werk draaide voort en op de doening kakelde het bont luide leven door de jaargetijden. 't Was maar nu en dan, dat de waarheid als een knal openbarstte en klaar kwam op de groote plakbrieven die van den kerksteen afgelezen werden. Dàn wist iedereen de zwarte zaak. En de boeren hadden er hun genot in, op de verkooping zocht elk een stuk van de vergane boerderij te bemachtigen, een vreemde heer kwam het overschot opstrijken en 't fleurige leven was weggevaagd en een ander sprong op de doening om het beter te herbeginnen. Zóo was het met Meijer afgeloopen. Tot over enkele maanden scheen het daar nog vast; - wie had er durven zeggen dat er iets haperde bij den boer? - en nu was 't al opgeschept! Max wist wel dat er veel beslag en gebarenspeel was

in zijn vaders doening en achter moeders bekommerd wezen vermoedde hij ook wat haken en oogen er hem al verborgen bleven. Hij twijfelde zelfs aan de stevigheid van Vincke den geldweeldigen boer die daar met zijn dikken kop en korten nek achterover geleund, te lachen en te grollen lag - met het uitzicht van heel zijn rijkdom en de kostelijkheid van zijn stallen op zijn wezen... en Pauwels? en die meegift van papieren weerden? - hij had ze nog niet eens gezien of in handen gekregen. Vader had er zoo'n vast betrouwen in, maar was het ook geen spel van woorden? aan Klotielde had hij 't nog niet durven vragen en nu zou hij het maar gedwee laten afloopen; 't land en 't hof en de beesten waren er; 't was hem nu gelijk wie of van waar men het haalde. En hij zou maar meedoen gelijk de anderen: gerust voortleven, de dingen laten loopen en zich gedragen als een stevige landvaste boer.

Sus Vergote kwam hem stil te naderen en wenschte Max, zijn ouden makker geluk en bleef dan wat staan kouten.

- Ge zijt er opgekomen, Max, meende hij, en beter dan ik die al tien jaren met 't zelfde meisje afgesproken ben zonder een enkel doeningske te kunnen bespringen....

- Dat valt alzoo, zei Max met onverschillige luchtigheid, met geld doet men alles, vader met Pauwels hebben dat ondereen beschikt en lukte 't eene niet dan namen ze 't andere.

- Ik heb wel wat geld gespaard maar wat is dat! zuchtte de jongen.

- Ha! ha! loech Max, daar is wel middel mede -: zoek u een ander meisje, eene die 't zitten heeft! en 't is effen. 't Is maar dāt - ze loopen er voor 't grijpen. 't Kan wel gebeuren dat ze niet schoon is, wel wat oud misschien, maar dat is 't minste - men kan het niet àl hebben!

Vergote bezag hem ongeloovig en Max had er zijn deun in om wreed te doen en te pralen met gemaakten overmoed en hij loech nog als hij den kerel zag weggaan en hij keek naar den langen, stijven hals die boven den zwarten frak uitstak van den onwetenden boerenjongen en hij vroeg zichzelf niet waarom hij nu tegen zijn gemoed gesproken had, - hij wilde meedoen zooals de anderen.

- Ha! hij vrijt tien jaar met 't zelfde meisje! ha! ha! en als hij er nog tien jaar bij gevrijd zal hebben?!

Hij dwong zich om het zotte van die zaak - hij wilde 't schoone er niet van bekennen

-

nog zotter te maken en zijn meening die anders was, te verduiken voor zijn eigen, om dien kerel te treiten.

't Werd al late na middernacht als de boerinnen wikkeling begonnen te maken om op te staan. De lanteerntjes waren verre uitgebrand en de vuurletters van het jaarschrift tegen den gevel doofden hier en daar zoodat de spreuke geen zin meer had en niet te lezen was. De muzikanten waren moe - ze hadden zoo dapper geblazen en zoo duchtig aan hun glazen gezopen dat ze veel brobbeling mieken en er groote gapingen kwamen in hun spel. Verschillige waren van de bank plat in den wagen gevallen en bleven er liggen in rust; de anderen die sterker waren, bliezen hun laatsten adem door de koperen toeters en op dien manken voois dansten de dolste aanhouders nog tusschen de boomen. De mane alleen lichtte nu van omhoog heel het spel.

Pauwels wilde nog nieuwe keersen ontsteken.

- Voor éenen keer dat we zoo goed bijeen zijn! riep hij. Maar Vincke wilde naar huis voor 't klare van den dag, de andere boeren dachten ook al aan 't werk van morgen en de boerinnen kregen koud van te zitten.

- 't Is nu genoeg, meenden zij, als we thuis

komen zal 't tijd worden om in stal te gaan. Alzoo eindde het spel. Eene meid kwam aan vrouw Pauwels zeggen dat 't ginder al in gereedheid was en dan stonden zij allen op om te vertrekken.

- Nu gaat elk naar zijn huis en ze dragen de leute en 't geruchte m \acute{e} e, dacht Max en hij was bang van de stilte die nu volgen ging.

Klotielde had heur witten sluier op den arm en hield het bloemenkroontje in de hand en ze ging met Max om den zegen bij haar ouders. Maar de boeren hieven nog eens de volle glazen op en stietten een blijden hoerah! Dan kwamen zij in groep rond het echtpaar en schudden de trouwers duchtig de hand.

- Geluk, welvaart, go \hat{e} jaren! riepen zij al dooreen. Het afscheid zou nooit geen einde nemen, elk had iets te zeggen, ze schreeuwden en trokken om bij te kunnen tot dat Klotielde het gedaan miek en Max meetrok bij den arm; al de jongelieden kwamen achter om hen uitgeleid te doen naar hun nieuwen thuis. Dan, op een onverwachts, buischten er een honderd schoten van jachtroeren en pistolen t' eenegader en een luide jubelschreeuw vierde t' afscheid van den feestelijken uitgang.

Max kreeg de tranen in de oogen en de koude

rilling overliep zijn lijf; Klotielde's arm voelde hij beven aan den zijne en hij greep hare hand om zijn aandoening mede te deelen. Dat scheen hem nu de plechtige stond dat er iets grootsch ging gebeuren, al zijn vrees en bedeesdheid was verdwenen en hij voelde zijn volle manschap bewust en sterk, vol hoop en kracht in dien beslissenden gang naar het nieuwe hof waar ze morgen het nieuwe leven gingen bevechten.

De stoet was wijd verdeeld over den weg en de vorsten gingen trage vooruit zonder ommezien naar 't geruchte dat in den boomgaard nog levend bleef. Aan den draai van den eerdeweg kwam Meijer ook zijn afscheid nemen, hij nam Max de hand.

- Tot hier, jongens en niet verder; we blijven goê vrienden, denk er niet aan. Hij trachtte te lachen. - Neem maar gerust uwen intrek en God geve u meer geluk dan aan mij, ik wensch het u. Ik was maar een dompelaar met veel jongens en gij zijt jong en rijk; nu, elk zijne beurt, tracht het beter te doen. Slaap wel en veel lust!

- Jong en rijk! herhaalde Max inwendig. Ze gaven hem samen een stillen wedergroet en een daarbij voor thuis aan vrouw Demeijere.

- Anneke, komt ge mêe? riep hij nog achterwaards in 't voortgaan.

- Ik breng haar in de haven! wederriep de schoolmeester.

- Vader, 'k kom aanstonds! en de boer vertrok alleen.

De heldere, late nacht lag over 't land; de mane was in 't afgaan en wijd ommelands waren de velden verkennelijk onder een lichten dauwnevel, wit lijk onder een reine sneeuwlaag. Op de helling van den heuvel vlekten de hoven elk in een wit kapeel van bloeiende boomen overal verzaaid de delling neêr zoover tot aan den einder toe in de leegte waar 't al was ingesmoord met blauwendigen mist.

De feestgangers waren stil en moe, ze gingen getweeën al wandelend en spraken zoetjes. Ze trantelvoetten over den kronkelenden weg, als schimmen die tegeneen geleund, met slependen stap voortschuiven over de wazigheid, stille al vezelend. Oskar was voorenop tusschen zijn zuster en Marie. Klotielde was bij haar moeder bezig en Max liet zijn oogen gaan en zijn gedachten, wijd over 't veld en over de gasten die met hem meegingen. Hij was tusschen angst en vreugde om hetgeen er nu komen ging en blijde van 't einde te zien van al die woeling en hij trachtte zijn gedachten meester te geraken en in te houden.

Pharaïlde was bij Fons Derycke en de andere boerenzoons hadden elk eene van Vincke's dochters of eene andere die ze krijgen konden. Elsje was bij heur grooten jongen, wat afgezonderd van de anderen.

En Fleter, de dronken soldaat, liep alleen, Marie had zich voor hem verdoken, dan had hij een meid bij den arm gegrepen maar als hij te druistig met haar wilde omgaan was ze losgeworsteld om bij heur eigen vrijer te loopen. En zoo waggelde de kerel alleen. - Was dat wel de moeite om daarvoor uit stad te komen? Hij gromde een waalsche vloek en zwaaiend met de armen galmde hij zijn vakerig liedje storend door de stilte van den nacht.

Brussel!
 Brussel!
 Daar is het goed om te leven
 - Stad van faro en geuze lambik -
 Voor haar zou 'k mijn bloed geven!

Dat ging als de groote weekreet, de slepende heimklachte van verlangen naar zijne groote stad waar hij al 't plezier gelaten had om hier ten ondomme en verlaten te komen dolen.

Hij zong het moedermensch alleen, zonder

naar iemand om te zien, hij herging het voor zijn eigen zonder te vragen of 't iemand hoorde tot troost van zijn dronkemans verdriet omdat ze hem hier bedrogen hadden en het galmde hem voort, herslepend, onbewust uit de keel waar hij liep al djoezelend en al subbelend met den kop en zwakke leden achter de anderen.

- De man die in Brussel wil trouwen,
 Dat is er ne gelukkige vent
 Want in Brussel wonen de schoonste vrouwen
 Dat is overal bekend!
 Brussel!
 Brussel!

Anneke en Alberic waren de laatsten en ze gingen opzettelijk traag om ver en alleen te blijven. De jongen vertelde haar altijd en zij luisterde naar die wondere dingen, hij deed haar kijken naar de maan en naar de boomen in den nacht; en hij deed haar de frischheid merken van den vroegen morgenstond.

't Was alsof ze 't vroeger nooit zóo gezien had en 't geen hij vertelde was zachtalig als muziek, met den gemeten val van een liedje.

't Stille geluk hing achter en vooren, boven en onder en wijd rondom: het leven met de

goede herinnering van al wat er in zelfden schijn van eerste liefde als een vriendelijk weerkeersel, daarbachten stond en al de verwachting voorwaards van 't gene zij nog krijgen zou. Maar nu bijzonder was de lucht zoo goed.... Ware die nacht maar zonder einde, maar zie, de klaarte joeg als een vlage goudstof in 't roze veld ten oosten! En zij dacht aan morgen, toen ze aan die gebeurende dingen terugdenken zou in haar eenigheid.

Ze vertelde hem dan stil van dien anderen nacht - een witte wondere nacht lijk deze, - hoe ze ook eens gewandeld hadden over 't sneeuwveld, dezelfde jongens en meisjes, gemakkerd, met de belofte van voor altijd bijeen te blijven.... maar dat het niet lang gehouden had.

- Met wien waart ge dan? vroeg hij.

- Met Max,...

- En nu zijn we: ik en gij Anneke, voor goed! zij antwoordde met een vasten duw van haar hand. Dan zegden zij niets meer en gingen haastig om bij de anderen te komen.

Aan de hekkenpoort van het hof vergaarden zij om het vaarwel te wenschen. De groote gasten gaven hun makker de stevige hand en hun groet vezelden zij ingehouden; ze stonden in kudde

rondeen om het laatste woord te zoeken als voor een gewichtig afscheid. De mane was weg bachten 't hof en de hooge doening vlekte zwart tegen den teer gehelderden nachthemel en stond als een vereendheid groot en donker.

Eindelijk kwam het ervan: Max en Klotielde waren de poort binnen en gingen zonder ommezien over de werf recht naar de voordeur. Vrouw Pauwels alleen ging mede om te zien of alles in gereedheid was. De anderen bleven nog wat bijeen getroppeld staan vezelen en lachen, dan deelden zij open en gingen twee en twee, trage gelijk ze gekomen waren elk zijn verschilligen weg zoekend, naar huis. Dan was de nieuwe dag al boven de kimme en 't land werd zienling gehelderd.

Boer Vanneste was met zijn vrouw alleen om naar huis te gaan. In 't aanzetten had Derycke hem op den schouder geklopt, bezijds meegetweefeld, hem daar iets in 't oor gevezeld en, de beslagmakende lachspreuk was Vanneste tenhalve in de keel gebleven, hij had niets meer gezegd en nu nog wandelde hij zwijgend en ingekeerd bij zijn gedachten nevens de boerin. Hij was een beetje bedronken, de blijde zin wilde alsaan boven komen maar alsaan duwde het zwarte gedacht aan morgen, hem

weer tot bezinning. Dat was het einde van Vanneste's glorierijksten dag! Hij was moe en heesch van 't danig babbelen en hij zocht naar den waren stand van de dingen of wat er nu goed of slecht gebeurd was. Aan Sofie dorst hij 't niet vragen want hij wist hoe de dingen in haar hoofd, in al hun nuchtere waarheid, zonder praal van woorden of versiersels, bloot stonden. Hij werd bang bij 't gedacht als ze 't eens te weten zou komen, 't geen hij voor 't eerst van zijn leven zonder hare bewetendheid begaan had. - Nu niet, morgen, later, dacht hij gedurig en hij wenschte in bedde te liggen om ervan verlost te zijn. Maar 't was nog verre te gaan, hij liet een zucht.

- Waarom zucht gij? vroeg ze.

- Ik ben blij, vrouwe dat 't voorbij en gedaan is, mompelde hij.

- Als 't maar wèl voorbij is?

- Hoe, wel? - we hebben ons beste gedaan en waarom zou het niet wel zijn? Hebt ge u niet goed verzet misschien? was het niet rijke?

Al koutend won hij zijn stoutigheid - dat het nu uitvalt, gelijk het kan, we zijn ervan af, meende hij.

- Ze blijven altijd ons jongens, boer, en

ware 't mijn doen geweest, rijk of niet, z'n zouden op Meijers hof niet gegaan zijn, dat brengt geen geluk bij en 't is niet wel gehandeld.

Vanneste schoot in luiden lach maar inwendig was hij bang als zijn vrouw zoo vast de dingen zei en dat was voor hem altijd de volstreckte waarheid, de bewoording van zijn eigen gedachten, maar hij wilde niet toegeven.

- Is 't mijn schuld? gromde hij.

- Is 't de mijne?

- Wat wilt ge dan? Zijn de jongens niet goed gestald? Hij vroeg het om zijn eigen gerust te stellen want de boer voelde dat er iets gebeurd was, sterker dan hij zelf, waaraan hij meegeholpen had tegen zijn wil, omdat het niet anders kon. Waarom hadden de anderen hem gelijk gegeven en goedgekeurd en vooruitgestooten als 't slecht was? niemand had het hem gezegd!

- Is dat nu effen met dat geld? vroeg de boerin opeens.

Vanneste wachtte nog wat van te antwoorden.

- Ge vertrouwt Pauwels toch, meende hij.

- 'k Had liever klinkende munte, dan die papieren.

- Ik ook, maar 't is toch hetzelfde.

- Als 't eens op niets uitliep met dat geld,

Vanneste, en de jongens zitten daar op een hof met een onmenselijk dure pacht.... en al wat gij verschoten hebt!....

- Ge denkt altijd het slechtste.

- Ik vrees het met reden, Pauwels belegt die zaak zoo vreemd, 't bevalt me niet.... Hij heeft er zijn deun in om Meijer's ondergang en dat is slecht en 't brengt altijd kwaad bij, over een andermans rampe springen... hij heeft er de jongens met u helpen opsteken. En is dat een pacht voor jonge beginners?.. Kunt gij niet tellen eer ge zaken aangaat, wie kan dat daarop winnen?

- Met die meegift... verbeterde de boer, waar zijn ze die zulk een ponke liggen hebben om 't spel te beginnen?

- Maar die meegift hangt in de lucht, ze mogen het niet bezigen! Pauwels heeft er ons ingesteken en gij zijt de sul, de verwaande sul, die genoeg hebt met wat blaai en met den naam dat onze jongen rijke getrouwd is!

- Aan u is er geen rechterkant, gromde hij luide maar inwendig vreesde hij: wat zal het zijn als ze weet van de schuld die weer op ons land ligt! En hij voelde ineens den weemoed van heel hun nutteloos wroeten: dat 't al zoowel gereed stond om te beteren, dat de schuld gelost was met Derycke - die blijde ontlas-

ting - en dan was dat ander dingen, die trouw, als een steen onverwachts uit de lucht gevallen, en 't was alles te herdoen. Ze hadden gebeuld om hun jongens te kweken en nu was het beulen om ze uit te zetten.... Dan kwam zijn eeuwige reden weer boven waarmede hij al zijn zwarte gedachten overwon - zijn trotsch - ik ben de boer en de meester, meende hij, en zijn groote troost was: hoe behendig hij 't begaan had, hoe de jongen toch in den roem en zijn vasten stand en faam was gebleven en dat ze niets van de waarheid zouden vernemen zoolang hij leefde. Onze naam blijft, de boerkes benijden mij en Derycke zal zwijgen! dat is 't besonderste!

- En dat heb ik allemaal bewrocht! dacht hij in zijn eigen met de goede zelfvoldoening van de begane streek; - op 't andere, hoe het later al zou uitvallen, daar wilde hij niet aan denken.

De boerin dacht aan heur jongen en aan Klotielde en ze wist uit eigen ondervinding wat er hun te doen en te wachten stond - dat zij nu zouden herbeginnen 't geen zij zelf met Vanneste een leeftijd vroeger, begonnen hadden en dat bracht haar de herinnering aan dien eersten nacht als zij zelf met Vanneste, gelijk nu, gearmd naar hun eigen huis gingen... en

't geen er al sedert gebeurd was en nog zou gebeuren....

De nachtegaal was weer in zijn volle geweld en 't helmde door 't elzen bosselke bezijds en ver over 't veld van zijn helderen geigaanden zang.

- Hoor toch dien vogel, zei ze aan Vanneste, en zie hoe dapper het dag wordt, we zullen mogen recht naar den stal gaan en niet naar bedde.

- Doe wat ge kunt, meende de boer, ik moet slapen.

- Ja, de wiedsters zullen daar ook gauw zijn, loech de boerin, wie zal er meegaan?

- De wiedsters? morgen gaan we beeten zaaien!

- Morgen, zeg maar vandage, 't is dag reeds, - en gaat ge 't onkruid boven de plante laten groeien terwijl de grond nog wak is?!

- Morgen zaaien we beeten! herhaalde de boer in zijn koppigheid. Ze had gelijk maar die misrekening stoorde hem - hij wilde zijn rust hebben, hij moest lange slapen en aan niets meer denken.

- Ta, ta, doe niet onnoozel.

- 'k Zeg dat we zaaien! en hij trok zijn arm van onder den haren weg; hij wilde haar niet meer genaken en ging al den overkant alleen. Hij grommelde nog wat en tjaffelde

op zijn zwakke beenen maar hij kreeg geen antwoord en zwijgend vonden zij hun huis.

Als de dag schoone boven was, vluchtte de nachtegaal weer naar zijn donker sperrebosselken en dan kwamen de merels weer uitgevlogen en speelden ongestoord in de stilte van den witten boomgaard en overal rond; ze kriipten eerst wat uit leute, dan wilde er een het lied van den nachtegaal nadoen maar de andere kwam daar weer zijn zotten snater inslaan en heel het spel verging in leuterend gekweel met kwinkschreeuwen en fazeling en gekrellend gefluit en geschuifel in wildzang waar niemand naar luisterde.

En dan groeide er uit de uchtendverschheid een nieuwe zonnedag en al het drukke beweeg en gewerk herbegon met al het blijde getater en gezang van het landelijke volk op de velden en hoven.

EINDE